

1 ארבע מלים תוקנו בתוך מלים שנמחקו מהן קריא פעם אחת
3 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאת
2 עם שונא אחד

ויהי היום האט דער מלך גילאזט צום הויף רופין כל הדאקטארים וואס גי-
פינין זיך אין זיינע מדינות און האט זייער גיהייסן א קאנסיליום מאכין, זייער
זאלין אויס טראכטען וואס פאר א רפואות געזאל איהם געבין ער זאל האבין
קינדיר, דיא דאקטארים האבין איהם אלאנגי צייט גיגעבין דיא טהייערסטע
רפואות וואס עס איז גור דא אויף דער וועלט, עס האט אביר אלץ נישט גיהאל-
פין, דער נאך האבין אלע דאקטארים בפה אחד אפגיקלערט, אז רפואות וועלן
דעם מלך / בוראי נישט העלפן, ווארום זייער האבין איהם שוין אזאלכי שארפע

3 היה דער מלך איז דאריבער אין צער ניווען טאג און נאכט נוספו המלים שבסוגריים, נמחק אין וסומן סדר המלים שבטקסט 4 וי 5 מי

* והשוח: פ"א באו שוללים לעיר ושובו אותו בשביה: (ס' שבחי הבעש"ט, עמ' לט).
 * שרי מלוכה: תואר מקובל בס' סיפורי מעשיות. ועיין, למשל: 'מעשה ממלך וקיסר',
 דף י"א; 'מעשה מ' בעטלירש', דף צד ע"א.
 * לפתיחת הסיפור של פרל השוח את ההתחלות של 'מעשה ממלך וקיסר', ס' סיפורי
 מעשיות דף ו' ע"ב: 'מעשה ממלך גגור שמד', שם, דף כה ע"ב. גם שם מסופר בנוסח זה
 על מלכים שלא היו להם בנים. וראה גם בהערה הבאה.

חנא שמרוק ושמואל ורסס

<מעשה מאבידת בן מלך>

עמ' 1 פעם אחת הי' מלך גדול מאד מאד והיו לו הרבה מדינות גדולות והרבה עבדים ועשרות גדולה שאין כמוה בכל העולם כלו. אך לא הי' תענוג מכל הנ"ל מחמת

א מאהל איז געוועזין זעהר א גרויסער מלך, דער מלך האט גיהאט זעהר פיל מדי-
נות אונטער זיך און האט גיהאט זעהר א גרויס עשירות אונדזער און סגולת מל-
כים וואס עס איז אזוינס נאך נישט גיווען אויף דער וועלט, נור פון דעסטוועגן
איז ¹ דעם מלך דאס ² אלץ נישט באקומין, ווייל ער האט קיין קינדער נישט גיהאט.

1 היה איזם 2 באנצי

ליתן לו רפואות יותר.⁴ וצווה המלך [לקרות כל חוזי כוכבים שבמדינתו. ובאו כולם ואמרו לו שרואים⁵ בכוכבים⁶ 'שע"י' 'איש' אחד יהי' לו פעולה⁸ אך אינם יודעים על ידי איזה פעולה⁹ וע"י איזה איש ושלח המלך אחר¹⁰ כל המכשפים¹¹ והנשים והמכשפות¹² שיתאספו לעיר המלוכה ויתנו לו עצה מה שיעשה להשיג בנים. ויבאו 'כל' בעלי כשפים¹² * 'מכשף אחד' בא¹³ רכב על אריה גדול ונורא¹⁴ והיה 'מחזיק' נחשים בידו. 'כמו רסן' ומכשף האחר

4 וקרא 5 נמחקה מלה שאיננה קריאה 6 שבתחלה שמויב היה להיות לו בנים ואח"כ שנתקלקל ויוכל עוד להיות טוב 7 צדיק 8 אלא 9 ושלח המלך אחר 10 היה שכל 11 והנשים העושים כשוף היה והאנשים 12 נמחקה מלה שאיננה קריאה 13 על 14 ותחת הרפן

רפואות גיגעבין, אז עס העט⁶ איהם 'נור' באשערט גיווען קינדיר צו האבין העטין דיא רפואות גימוזט פועלין. וויא דער מלך האט דאס דערהערט האט ער גיהייסן צום הויף רופין אלי⁷ שטערנועהר אין זיינע מדינות. און האט זיין גי' הייסן קוקין אויף דיא שטערן זיין זאלין זעהן אב עס גימאלט ער זאל א קינד האבין. דיא שטערנועהר האבין עטליכע נעכט גימוזט קוקין אויף דיא שטערן און דער נאך האבין זיין גיזאגט, זיין זעהן, אז דער מלך קאן גיהאלפן ווערין דורך אין מענשי, נור זיין ווייסן נישט ווער דער מענש 'איו', און וויא אזוי דיא פעולה 'וועט זיין' דורך דעם מענשין⁷. וויא דער מלך האט דאס פון דיא שטערנ-זעהר גיהערט, האט ער זיך אנגיהאבן צו פרייען אז ער האט חאטשי האפנונג א מאהל א פעולה צו האבין, חאטשי ער האט נאך נישט גיוויסט דורכוועם און וויא אזוי ער קען א פעולה האבין. כדי ער זאל אביר קענין גיוואר ווערין ווער דער מענש איז דורך דעם וואס ער קען א פעולה האבין האט ער א באפעהל גיגעבין. אז אללי כישוף מאכיר און אללע כישוף מאכירינס וואס זענין פרהאנדין אין זיינע מדינות זאלין [אויף דעם און דעם טאג] קומין, און זאלין זאגין וואס איהם קאן העלפן.⁸ ויהי היום וויא דער טאג איז געקומין, וואס דער מלך האט באשטימט האבין / אנגיהויבן דיא מכשפים און דיא מכשפות אריין צו קומין אין שטאט אריין אז עס איז אויף א מורא גיווען אנצוקוקן. * אייגיר איז גיקומין צו רייטן אויף זעהר א * משונה גרוסין לעב און דיא צוים איז גיווען פון סאמע

6 נור 7 וועט זיין 8 וויא דער באפעהל איז ארוז גינא... 9 גיר...

* לענין הפנייה למכשפים לאחר שנכשלו הרופאים השחה 'מעשה ממלך שגור שמד' של ר' נחמן: 'מעשה במלך אחד שלא היו לו בנים. והלך וקסם בדאקטורים. כדי שלא תהי' מלכותו נהפכת לזרים. ולא הועילו לו... ובאו כמה דאקטורים ולא היו יכולים לעשות לה רפואה. וקראו למכשפים... / 'אמאל איז גיווען אמלך. דער מלך האט קיין קינדיר ניט גיהאט. איז ער גינאנגין אונ האט זיך גיפאריט מיט דאקטורים. כדי זיין מלוכה זאל ניט פרעמט דערין. זיין האבין אים אביר ניט גיהאלפן... זענין גיקומין כמה דאקטורים. זיין האבין אביר נישט גיקענט איר קיין רפואה טאן. האט מען גירופין מכשפים... (שם, דפים כג ע"ב, כד ע"ב).

בא על שחל גדול עם¹⁵ שרביט של זהב בידו, ובכל פעם אשר מכה בשרביט 'את' השחל¹⁶ נפל¹⁷ זהב הרבה על הארץ¹⁸ והעולם¹⁹ היה רץ לחטוף את הזהב אך¹⁹ כאשר לקחו את הזהב בידם ראו שהוא אשפה. ואחד רכב על נשר גדול והכנפים של הנשר היו פרושים על חמשים אמה לכל צד.²⁰ והנוצות של הכנפים היו עם אבנים טובות ומרגליות. ובראש הנשר היה החמה והלבנה עם הכוכבים בקיצר(!) כל אחד מהמכשפים רצה להראות לפני המלך הכוח גדול שיש לו יותר מן החברים שלו. וגם²¹ 'המכשפות' באו ג"כ עם פראדי גדולה, אחת באה על קאטשערי אשר המקל היה²² נחש גדול והדף קטן היינו הקאטשערי, היה מן עוף אחד כולו²³ זהב ופרש כנפיו והם היו 'הברעטיל' מהקאטשערי. ואחת באה על בעזעם שהי' מנוצות של פאווע אך לא של פאווע

15 לאחר תיקון בתוך מלה שאיננה קריאה נשאר עום. תיקון המהדיר 16 היה להשחל 17 היה יפל 18 וכאשר 19 היה או 20 וכלנו... 21 הנשים העושים כישוף 22 כמין 23 היה מלו

שלענג. אנאנדיריר איז¹⁰ גיקומין רייטינדיג אויף זעהר א גרוסין לעמפערט, און אין דער האנד צום אונטרייבן האט ער גיהאלטין א גילדיני רוטה און אלי מאהל וואס ער האט דעם לעמפארט א שמיץ גיטוהן מיט דער רוטה איז א יאם גאלד אראפ גיפאלין אויף דער ערד.¹¹ דער עולם איז¹² * צו גילויפן דאס גאלד צו חאפין.¹³ וויא זיין האבין עס 'אבר נור' אין דער האנד אריין גינומין איז עס גיווען מיסט. א אנדיריר מכשף איזט גיריטען אף א משונה גראסען אדליר, און דיא פליגיל פון דעם אדליר זענין גיווען צישפרייט¹⁴ פיפציג עלען אויף איט-ליכיר זייט. אין דיא פעדערן פון דיא פליגיל זענין איינגיזעצט גיווען אבנים טובות און פערל, און אויף דעם קאפ פון דעם אדליר איז גיווען דיא זין און דיא לבנה און אייאם שטערן¹⁵ 'הכלל' איטליכיר מכשף האט גיוואלט באווייזן בריהשאפט פון דעם מלך / אפילו דיא כישוף מאכירנס האבין גיוואלט באווייזן זעהר כח זענין זיין אויך גיקומין מיט גראס פאראדא. איין כישוף מאכירין איז גיקומין אויף א קאטשירי, דער שטעקען פון דער קאטשערי (אזשע) איז גיווען אויס א ריזענשלאנג / און אויף איין עק פון דעם שטעקען איז גיווען אויף-גישטעקט א גילדען פעגלי, דאס פעגילי האט גיהאט צישפרייט דיא פליגליך פון לויטער סאפיר און שמאראגדין דאס איז גיווען דאס ברעטיל פון דער קאטשערי. איין אנדריי מכשפה איז גיקומין אויף א בעזעם וואס איז גיווען אויס לויטער פאווי פעדערן¹⁶ 'און' נישט פון¹⁷ 'א' רעכטר פאווי¹⁸ נור פון א פאווי וואס

10 היה אייז 11 און וויא 12 היה אייז 13 נור 14 אויף 15 בקיצור 16 נור 17 פא... 18 פעדערן

* העולם: בהוראת 'הציבור, הבריות'; ביטוי שכיח בכתבי ר' נחמן, ומקורו ביידיש; והשחה, למשל: 'בסיפורי המעשיות שהעולם מספרים' (הקדמה לסי' סיפורי מעשיות); 'זוה שקורין העולם' (סי' ליקוטי מוהר"ן תנינא, דף כב ע"ב). והשחה גם לעיל, עמ' 91, 95.

ממש רק מפאווע שעשתה בכישוף, כי הנוצות היו מזהב אופיר ומרגליות גדולים כמו 'ביצה של' בת היענה.²⁹ ואחת באה על לאפטי גדולה המקל מהלאפאטי הי' מן אש והלאפטי הי' מקרה, והי' חידוש שלא נכבה האש ולא נמס הקרח. אך מי שהי' יודע האמת האש לא הי' ²⁴ אש והקרח לא הי' קרח, כי הכל הי' ע"י כישוף כמו שהזכיר לא הי' זהב, והאבנים טובות לא הי' אבנים טובות והמרגליות לא היו מרגליות. ובאו כך כולם הרבה מכשפים ומכשפות לעיר ²⁵ מלוכה ולא רצו לילך לשום / בית מלון רק בחרו להם מקום גדול אצל הנהר ששום בן ²⁶ אדם לא הי' יוכל לבוא שם מחמת שהי' שם זומפ ²⁷ גדול. ²⁸ * וחטפו שם נחשים ועקרבנים שהיו שם הרבה מאד, והיו המכשפות מבשלות אותם ואכלו כולם את המאכל הנ"ל. וישלח המלך להם אחד מיועציו ויאמר להם שלוח קיבץ אותם

24 הי' 25 המלך

26 במקור בון תיקון המהדיר 27 הי' זומפ כנראה בגלל הרגלי כתיב גרמני 28 ואכלו

זיא האט גימאכט אויס כישוף. ווארים דיא פעדערין זענין גיווען פון גינגאלד און דיא אויגין אין דער מיטען זענין גיווען אויס פערל וואס איטליכי איז אזוי גראס גיווען וויא א אייע פון א בת היענה ⁵ א גאנץ אלטי מכשפה איז גיקומין אויף א לאפטי איז דער שטעקען פון דער לאפטי גווען פון אייז און דיא לאפטי אלליין איז גיווען פון פייער און דאס גרעסט וואונדיר איז גיווען אז דאס איז האט נישט פראלשין דאס פייער און דאס פייער האט נישט צישמאלצין דאס אייז, נור ווער עס האט דעם אמת גיוויסט האט זיך גארנישט גיחידושת ווארים אין דער אמת איז דאס פייער קיין פייער גיווען און דאס אייז קיין אייז, אלץ איז נור גיווען אויס כישוף. אזוי וויא דאס גאלד איז קיין גאלד גיווען און דיא אבנים טובות 'זענין' קיין אבנים טובות ¹⁰ גיווען און אזו אלץ דינג. וויא אלי מכשפים און מכשפות זענין שוין גיווען אין איינים [האט זיא דער מלך גילאזט זאגין אז ער האט זיא פון דעסטוועגין צום הויף גירופין זיא זאלין איהם א פעולה טוהן ער זאל האבין א קינד האבין זיא גיענטפערט, מיר וועל מיר זיך צום הויף קומין וועלין מיר זעהן וואס מי זאל טוהן. דערווייל] האבין ¹⁵ זיא נישט גיוואלט איינשטיין אין ²⁰ גאספאדיס, נור 'זיא' האבין זיך 'אויס' גיקליבין / אונטיר דער שטאד א גרויסין פלאטץ וואס קיין מענטש האט נישט גיקענט אהין קומין מחמת עס איז דארט גיווען א גרויסר זומפ. און דארט האבין זיא גיחאפט שלענג און יאשטשירקיס און דאס האבין דיא מכשפות גיקאכט און אלי האבין דאס מאכל גיגעסין. נאך דעם עסין האבין זיא דעם מלך גילאזט

19 זענין 20 איין הארבייר

⁵ כמו ביצה של בת היענה: פרל נזקק לדימוי זה גם בסיפור מאוחר יותר בנוסח ס' סיפורי מעשיות: 'אכן טוב גדול כמו ביצה של בת היענה' (ס' בוחן צדיק, עמ' 73).
* והשווה: 'ולפנים מן הים יש מקום שטובעין בו שקורין זומפ' ('מעשה ממלך עניו', ס' סיפורי מעשיות, דף כה ע"ב; ההדגשה היא של המהדירים).

ביחד לעשות לו איזה פעולה שיהיו לו בנים. ולקחו עצמם זמן שבעה ימים, לחשוב מחשבות ולהחזיק עצה בדבר.²⁹ ויהי אחר שבעה ימים, בא להם היועץ הנ"ל ואמרו לו המכשפים, שהם לא יכלו לעזור לו מחמת שהיה למלך אחיו והי' רוצה שהוא יהיה מלך במדינה, אך כאשר ראה שהמלך גבר אותו ולקח המלוכה לעצמו,³⁰ 'ביקש' מכשפ ³¹ אחד ³² 'במדינה אחרת'. ועשה לו כישוף ⁵ שלא להיות לו בנים, בכדי שתאבד המלוכה ממנו לאחר מותו ³³ וביקש מאתם היינו המלך מהמכשפים שעכ"פ יאמרו לו אם יש איזה אופן שעי' יכול להועיל לו. ויחזיקו עוד שלשה ימים עצה, ויאמרו לו אח"כ ³⁴ 'שהמכשפ אשר עשה הכישוף ³⁵ צדיק אחד 'באמת' ³⁶ 'יכול להועיל לו אז' ³⁷ יכול לבטל ³⁸ הכישוף אפילו אם יהי' בים המלח. ³⁹ אך הם לא יודעים היכן ⁴⁰ 'זה המכשפ והיכן ⁴¹

29 ואח"כ... 30 נסע 31 היה למכשפ 32 גדול, 33 ומחמת שהמכשפ זרק הכישוף לים המלח, ונמס המכשפ כעצמו 'אויפער' כבר מת, אין הם יכולים לעזור לו. 34 שבמדינה שלו שי' 35 'או' 36 נמתק ונכתב מחדש מתחת לשורה 37 וזה הצדיק 38 כל 39 ושבת המלך 40 במקור היכון תיקון המהדיר 41 במקור היכון תיקון המהדיר / הוא אותו

זאגין, אז זיא דארפין זיבן טאג צייט ²¹ זיא זאלין אונטיר זיך א עצה האלטין וואס מי זאל טוהן. נאך זיבן טאג האט דער מלך צו זיא גשיקט א יועץ, זיא זאלין איהם זאגין וואס עס טוהט זיך. האבין זיא גיזאגט, אז זיא קענין איהם נישט העלפין. ווארים דער מלך האט גיהאט א ברודיר וואס האט גיוואלט מלך זיין איבר דיא מדינות, און וויא ער האט גיזעהן אז ער קען דעם מלך נישט גובר זיין, האט ער איהם גילאזט כישוף טוהן, ער זאל קיין קינדער 'נישט' האבען, כדי אז נאך דעם מלכס טאד זאל ער ירשנין דיא מלוכה. וויא דער מלך האט דאס דערהערט, איז ער זעהר דער שראקין גיווארדין און האט ²² גילאזט בעטין דיא מכשפים ²³ ווען זיא קענין איהם נישט העלפין זאלין זיא איהם חאטשי זאגין, אב עס איז גימאהלט ער זאל ²⁴ אמאהל אפעולה האבין. האבין דיא מכשפים זיך נאך דרייא טאג צייט אויסגיבעטין. און נאך דיא דרייא טאג האבין זיא גיזאגט אז ²⁵ דורך דעם מכשפ וואס האט איהם דאס גיטוהן אדער דורך איין איינציגען 'אמתן' צדיק [וואס קאן דעם כישוף מבטל זיין אפילו ²⁶ ער זאל זיין אין ים המלח ²⁷] קאן איהם גיהאלפין ווערען נור ²⁷ קענין זיא נישט דעם מכשפ און נישט דעם צדיק, זיא ווייסן נישט וויא זיא הייסין. און אפילו ¹⁵

further compli-
cation

21 זאל 22 מ 23 זיא

24 מ פעולה 25 ער קאן 26 אז 27 ווייסן זיא נישט וואו דער מכשפ אז...

⁵ אפילו אם יהי' בים המלח. והשווה: 'המפריש מעות לחטאת ונאבדו והקריב חטאת תחתיהן ואח"כ נמצאו המעות ילכו לים המלח' (בבלי תמורה ד ע"ב; ההדגשה היא של המהדירים); 'מעות וכלי מתכות יולין לים המלח' (בכורות נג ע"ב). כן יעוין בגירסה שהושמטה: 'ומחמת שהמכשפ זרק הכישוף לים המלח' (ראה הערה 33 לטקסט העברי), שמקורה, כנראה, בנאמר: 'ואין תקנה להבן מלך כ"א שישליכו המכשפ שעשה הכישוף למים' ('מעשה מבן מלך שהיה מאבדים טובות', ס' סיפורי מעשיות, דף כד ע"ב).

זה הצדיק והאמת⁴², והאיך נקראים בשמם⁴³. יוגם אמרו שיוכל להיות שאיזה אנשים יעשו עצמם כצדיקים אך מי שאינו צדיק האמת לא יוכל להועיל לו ואדרבה ע"י הצדיק השקרן יהי' הדבר יותר רע⁴⁴ ושמה המלך מאד, שעכ"פ יש אופן בעולם לעזור לו⁴⁵. וציוה שיתאספו כל היועצים שלו והחזיק עמהם עצה מה לעשות בדבר הזה, ונתנו⁴⁶ לו עצה⁴⁷, שיבחר שני יועצים חכמים גדולים ונאמנים וישלוח אותם על המדינה לחפש את המכשף או את הצדיק

42 היה בשמו / רק זאת יודעים שהוא במדינה של המלך (שהם במדינה אייראפע או במדינה הסמוכה למדינות הללו) 43 ושהאופן יוכל להשיג במדינה שלו 'באייראפע או' אחר-כך נמחקת מלה שאיננה קריאה 44 היה ונתנו 45 שבחור

נישט וואו זיין וואהנין. נור²⁸ דאס ווייסן זיין, אז עס²⁹ זענין פרהאנדין איאם³⁰ מענשין וואס ווייזן זיך פר צדיקים זיין זענין אבער באמת קיין צדי- קים / און אזוי צדיקים קענין איהם בשום אופן ניט העלפין און וועלין נאך ארגיר קאלי מאכין. ווארום נור דער אמתיר צדיק³¹ קאן איהם העלפין.
5* דער מלך האט זיך דאריבער זעהר גיפרייעט, אז ער האט דורך דיא מכשפים חאטשי גיווארן גיווארן וואס פר אמענשין דאס מיסין זיין וואס³² קענין 'איהם' העלפין חאטשי ער ווייסט נישט וואו זיין זענין האט ער פארט האפנונג גיהאט יער זאל³³ זיין אמאהל³⁴ גיפנין. און האט בא פאהלין דיא יועצים זאלין זיך צום הויף קומען³⁵ מיט זיין א עצה צו האלטן וואס מי זאל טוהן. עס איז גיבליבן בהסכם כולם אז מע זאל אויסקלויבן צוויי יועצים³⁶ זיין זאלין אויס- פאהרין אלע מדינות³⁷ ביז זיין וועלין גיפנין דעם רעכטן מכשף אדער דעם אמתין צדיק וואס מע דארף. דער מלך האט אויס גיקליבן דיא צוויי יועצים מן הסתם דיא קליגסטע און דיא גרעסטע בריות [ובפרט³⁸ אין לשונות, ווארום מע ווייסט דיך נישט אין וועלכער מדינה זיין וועלין דיא לייט גיפנין] און דיא

28 אזו 29 וועלין 30 צדיקים וואס 31 איהם 32 צו 33 צו נאראמאחין 34 גרויס חכמים דיא גרעסט חכמים און דיא גרעסט בריות און דיא גיפרייעט מענשין און מע זאל 35 און זא... 36 וואס קענען א יאם

המושג 'צדיק האמת' והיפוכו חוזרים ונשנים במשנת ר' נחמן, ועליהם מושתתים המושגים 'צדיק האמת' ו'צדיק השקר' מיסודו של פרל. והשווה, למשל: 'צריכין לבקש מאד מהשיי לזכות להתקרב להצדיק האמת. כי אשרי למי שזוכה להתקרב בעודו בחיים חיותו לצדיק האמת... והקים [הבעל דבר] בעולם מפורסמים הרבה של שקר' (ס' ליקוטי מוהר"ן תנינא, דף נג ע"ב). הדברים מובאים עליי פרל עצמו בהקדמתו לס' מגלה סמירין, עמ' ב, הערה ז. והשווה גם: 'אבל יש ח"ו ההיפך ממש כשנתפרסם ח"ו מי שאין בו שם ה' כלל... ואוי נתגדלן בעולם בעלי שמות וקדרים שקורין (טאטירין) ובאין לעולם ח"ו דברים שאין מועיל להם... ע"י שמתגברים ונתגדלן בשם אלו המפורסמים של שקר' (ס' ליקוטי מוהר"ן תנינא, דף מה ע"א). דברים על הניגוד שבין צדיקהאמת וצדיקשקר עיין שם, מדף כט ע"ב עד דף ל ע"א. ניסוחים חריפים בעקבות דברי ר' נחמן בענין זה עיין: ליקוטי עצות, חמד תקצ"ו, חלק ב, הערך 'צדיק'. והשווה גם הכינוי 'רבי השקר שבדישפאל', ס' מגלה סמירין, איגרות סב-סג.

האמת, [ומחמת שלא יודעים באיזה מדינה הוא המכשף או הצדיק לכן מחיוב לבחור אנשים שיודעים שבעים⁴⁸ הלשונות⁴⁷] ויטב להמלך⁴⁸ זה העצה, ויבחר שני יועצים מן הסתם אותם אשר היו יותר חכמים ויותר נאמנים מהשאר יועצים, ואמר מה לי לדבר לכם הרבה אתם בעצמיכם יודעים שהדבר על מה אתם נוסעים הוא דבר גדול מאד מאד, ובודאי תראו למצוא⁴⁹ את המכשף או הצדיק האמת, ולא תתנו בודאי שאיזה צדיק השקר יעשה אתכם לשוטה ואמרו היועצים, 'שלא יהי' להמלך⁵⁰ שום פחד כי הם בודאי יעשו⁵¹ כל מה שביכלתם וגם יסכנו את עצמם עבור דבר הנ"ל הנוגע לטובת המלך ולטובת המדינה, וציוה המלך ליתן להם ממון הרבה ודברים יקרים מהאוצר שלו בכדי שיהי' להם על הוצאות ושילכו לנסוע כמו שצריכין יועצים ממלך כזה לנסוע ושיהיה להם על הדרך כל מיני וויגאדיס. וילכו היועצים מביתם כמו שציוה להם המלך, אך יישבו עצמם / למה לנו לנסוע עם פאראדי, הלא יותר טוב לילך ברגלים כעניים, כי אם נלך כעשירים יהיו לנו הרבה עיכובים על הדרך וגם בכל

46 היה בכל 47 שבכל המדינות של המלך ושבעמדינות הקרובים וכן האמונות שבכל המדינות הנ"ל מחיובם לדעת טוב ושיהיה לומדים בכל האמונות 48 היה בהמלך 49 חוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 50 יהיה בסוף 51 היה שיעשו

גיטרייעסט אונטער אלי יועצים און האט זיין גיזאגט, וואס זאל איך איך דא פיל זאגין, איהר ווייסט מן הסתם בודאי אליין זעהר גוט וואהל, אז דאס עסק וואס איהר פאהרט דעסטוועגין ארויס אויף דער וועלט, איז בודאי פאר מיר און פאר דער גאנצן מדינה זעהר³⁷ יא דבר גדול³⁸ ע"כ³⁹ וועט איהר בודאי זעהן אלץ וואס מעגליך איז צו טוהן⁴⁰ און למען השם איהר זאלט איין נישט לאזין פון פאלשי צדיקים צום נאר מאכין. דיא יועצים האבין דעם מלך גיזאגט, ער זאל גאר קיין מורא נישט האבין, און זאל זיך אויף זיין פרלאזין, זיין וועלין / בודאי אלץ טוהן וואס נור מעגליך איז, זיין וועלין זיך אפילו דאס לעבין איינשטעלין אביא זיין זאללין דעם מלך און דער מדינה העלפין. דער מלך האט באפאהלין מע זאל דיא צוויי יועצים 'אויסרעכטן וויא אזוי יועצים פון אזא אמלך אנשטעהט'⁴¹ [און מע זאל זיין] מיט געבין איאם געלד און טהיערי זאכין אויס זייני אוצ- רות, כדי⁴² זיין זאללין האבין אויף הוצאות און זאללין קענין פאהרין וויא⁴³ [זיין] 'אנשטייט' מיט אלע וויגאדיס. וויא די יועצים זענין אזוי אטליכע מייל אוועק גיפארין האבין זיין זיך מישב גיווען, 'צו' וואס טויג דאס אונז מע זאל⁴⁴ מער מיט אזא א פראדע פאהרין, מאלאכט איז בעסער⁴⁵ מע זאל מער צופיס געהן וויא ארמי לייט, ווארום אז מע וועל מער⁴⁶ פאהרין מיט פראדי' וועלין מיר גרויס עיכובים אויף דעם וועג האבין⁴⁷ גנבים וועלן אויף אונז א אויג האבין, און דיא פאלשי צדיקים וועלין זיך פר אונז פרשטעלין פיר אמת צדי-

37 וועכטיג 38 זאלט 39 נו... 40 זא... 41 אזויכע יועצים פון אזא אנראטין מלך צושטעהט 42 היה מיר זאלין 43 מיר זאלין צו 44 געה... 45 און

מקום ⁵² וירצו הצדיקים ⁵³ ושרקנים להראות לנו שהם ⁵⁴ הצדיקים האמתיים, בכדי להשיג מאתנו ממון רב. ומכרו את העגלה עם הסוסים וכל ⁵⁵ הכלים שהיו להם, ושלחו את המשרתם (!) לביתם. והם לבשו א"ע כעניים וכאנשים פשוטים כל אחד לבש א"ע בפעלצל קצר וחגורה רחבה. והתחילו לילך ברגלים. ובתחלה לא היו הולכים יותר מן א פרסה בכל יום, כי שררות כאילו ימן הסתם בודאי אינם רגילים לילך ברגלים והיה קשה להם ההליכה מאד, אך כאשר הלכו כמה ימים היו קל להם לילך. והלכו קרוב לחדש במדינה ולא שמעו כלל מצדיקים כי במקומות ⁵⁶ שהיו קרובים לעיר מלוכה לא היו נשמע שום צדיק. ולא היו יודעים מה זאת צדיק. ובאו למדינה אחרת והתחילו בחכמה לשאול על צדיקים. ושמעו ⁵⁷ מהעולם שיש אצלם צדיקים. והיו להם שמחה גדולה עד מאד. כי איפשר יהיו הצדיק האמת באותו מדינה, והתחילו לילך במדינה זו על הפתחים

52 ירצו 53 החיבה תוקנה בתוך מלה שאיננה קריאה / להראות שבמקום 54 היה שהי 55 היה ועל 56 הסמוכים 57 היה ואמרו / להם שם

קים כדי זיין זאלין ביא אונו געלד אויס נארין. זיין האבין פרקויפט דעם וואגין און דיא פפערד ⁴⁶ האבין דיא באדינטע אבגישאפט. און האבין זיך אנ גיטוהן וויא ארמע לייט אין קורצי פעלצליך מיט ברייטי לעדערני גארטלין * און האבין אנגיהויבין צו פיס צו געהן. תחלת זענין זיין נור ⁴⁷ איין 'מיל' א טאג גיגאנגין, ווארום אזויני שררות זענין דעך בודאי נישט גיוואהנט צופיס צו געהן. ⁴⁸ איז זיין נעביך זעהר שווער גיווען דער וועג, דערנאך אבער וויא זיין זענין זיך אטליכע טאג שוין איינגיגאנגין זענין זיין גיוואהנט גיווארין. ⁴⁹ זיין זענין אזוי קרוב צו א חודש אין דער ערשטער מדינה ארום גיגאנגין און האבין אביר גאר נישט גיהערט 'נישט פון מכשפים און נישט' פון צדיקים ⁵⁰ 'ווארין דארט וואו עס (איז) גיט זעהר ווייט גיווען פון דער עיר מלוכה' האט מען גאר נישט געוויסט וואס דאס איז [מכשף אדער] צדיק. וויא זיין זענין אביר אין דער אנדרי מדינה אריין גיקומין ⁵¹ האבין זיין אנגיהאבין מיט חכמה נאכצו פרעגין אויף מכשפים און אויף צדיקים. האבין זיין גיוואר גיווארען אן מכשפים זענין גאר נישט פרהאנדן אין דער גאנצער מדינה, צדיקים / זענין אבר יא דא. 8 עמ' 15

46 און 47 מ מיל איין מאהל 48 מי 49 און פלעגן וויא 50 דארט 51 האבין זיין שוין גיהערט

* והשוה 'ויתחפש [הבעש"ט] וישנה את לבושו כאחד הריקים בפעלציל קצר וחגורה רחבה' (ס' שבחי הבעש"ט, עמ' מו; ההדגשות הן של המהדירים). והרי אותו הסיפור עלפי הנוסח של ס' שבחי הבעש"ט בידוש: '... און איז אוועק גיפארין. וי ער איז גקומן נאהנט פון דר שטאט הט ער גיך [צ"ל זיך] אן גיטאן און [!] איין קורץ פעלציל און איין ברייטן גארטלי' (לפי דפוס קארעץ תקע"ו, סרק ה, דף ג ע"ב; ההדגשות הן של המהדירים).

כעניים ממש בכדי ⁵⁸ שיוכלו לחקור אחר הצדיק האמת. ובכל שבת כאשר לקחו פלעט התחילו לדבר עם הבעלי בית מצדיקים ומעשיות הצדיק, וישבו בזו המדינה כמה שבועות והיו יודעים ממש שמות כל הצדיקים דשם ⁵⁹ אך היו ⁶⁰ 'רואים' שהצדיקים דשם אינם ⁶¹ מראים שום מופת ⁶² ואינם עושים שום פעולה רק המה צדיקים בפני ⁶³ עצמם והיו משער עצמם שבמדינה הזו לא יש בודאי הצדיק האמת שיוכל להועיל להם. והלכו למדינה השלישי ותיכף כשבאו לתחלת המדינה שמעו שהעולם ⁶⁴ מדברים מצדיקים וכל מי שיש לו איזה עסק הולך להצדיק, ושמעו כמה מעשיות שמספרים מהצדיקים. והיה להם היינו להיועצים שמחה גדולה. כי היו משער א"ע שבוזו המדינה בודאי יהיו הצדיק שצריך להם. ⁶⁵ אך יישבו את עצמם, הלא במדינה ⁶⁶ 'השנייה' ג"כ שמענו מצדיקים ובכל זאת לא היו שם זה הצדיק ואיפשר לא יהיו במדינה זו ג"כ והתחילו לעשות חקירות ודרישות, ודיברו עם העולם מהצדיקים שבמדינה ⁶⁷

58 לחקור 59 נחקק סוגר 60 כפינים 61 עושים 62 ואינם מתפללים עבור איזה אדם 63 היה לפני 64 במקור שהועלה תיקון המהדיר 65 והתחילו לדבר 66 השנייה הוחלף במלה 'הראשונה' ונכתב מחדש 67 השנייה הוחלף במלה 'הראשונה' ונכתב מחדש

וועלין ⁵² זיין דא דעם ⁵³ רעכטין אמתין צדיק אנטרעפין. און האבין אנגיהויבין אויף דיא טהירין צו געהן וויא ⁵⁴ ארמי לייט, ווארום אזו קאן מען אים ארום קומין, און אלץ גיוואר ווערין, וואו זיין האבין ערגעץ ⁵⁵ א פלעט אויף שבת גיהאט, האבין זיין מיט דעם בעל הבית זיך צעשמיסט פון צדיקים, און פון זייערי עשיות, זיין ⁵⁶ האבין זיך 'אזוי' אין דער אנדערער מדינה ארום גידרעהט עטליכ וואכן און ⁵⁷ האבין שוין ⁵⁸ גיוויסט דיא געהמין פון אלי צדיקים זענין כמעט שוין ביא אלי גיווען, נור זיין האבין מיט זייער שכל פרשטאנן אז אין דער מדינה איז נישט דא דער צדיק וואס זיין דארפן ווארום זיין האבין גי זעהן דיא צדיקים זענין עפס נישט קיין גרויסע זאכן, זיין באווייזן אויך נישט אואלכע מופתים אז זיין זאלין קענין ⁵⁹ אימשטאנד זיין דעם מלך צו העלפין, דורך דעם האבין זיין פרלאזט דיא מדינה און זענין גיגאנגען אין דער דריטער מדינה אריין. וויא זיין זענין נור אריבער גיקומין איבר דער גרעניץ האבין זי שוין גיהערט שמוסען פון צדיקים און האבין גיזעהן ווער עס האט עפס א עסק פאהרט צום צדיק, און אהן דעם צדיקס דעה טוהט קיינר נישט דאס מינדיסט, און וואו זיין זענין גיקומין האבין זיין אלץ גיהערט דערצעלין מעשיות פון דיא צדיקים, וויא דיא יועצים האבין דאס דערהערט זענין זיין מלא שמחה גיווארין, ווארום זיין ⁶⁰ זענין גאר נישט מסופק גיווען, אז דא וועלין זיין בודאי טרעפן דעם אמתין צדיק וואס זיין דארפן. נור האבן זיין זיך מישב גיווען, ווער ווייסט, מיר האבן דעך אין דער אנדעריר מדינה אויך

52 מי 53 אה 54 בעטלירס 55 היה ארנעץ 56 זי... 57 זענין דא גיווען 58 ניקענט 59 ש... 60 האב...

השני' והתחיל העולם לשחוק מהן.⁶⁸ שיש להם הוה אמינא שבמדינה השני' ושהיו שם' יש צדיקים. והחזיקו אותם למשוגעים שסוברים ששם יש צדיקים. כי אין שם אפילו רגל מצדיק. ושאלו היועצים את העולם ואצליכם יש הרבה צדיקים. ואמרו להם היינו העולם להיועצים, אצלינו איש פשוט יותר צדיק מכל הצדיקים שלהם.⁶⁹ ושאלו היועצים להלאה אם כל אחד מכם הוא צדיק, מי הנקרא אצליכם צדיק. ואמרו היינו העולם להיועצים, אצלינו יש צדיקים לא הרבה, אבל אותן שיש אצלינו הם צדיקים.⁷⁰ בפה מלא. כל אחד מאתנו הוא צדיק נגד האנשים שבמדינה השני' אבל בינינו יש צדיקים.⁷¹ שאנחנו קוראים צדיקים והם בודאי צדיקים. ושאלו היועצים ומה עושים הצדיקים שלכם. והתחילו היינו העולם לשחוק, ואמרו אין אנחנו יודעים השאלה, מה זאת מה הם עושים

68 שקוראים להצדיקים שם... 69 המלה הרבה נמחקה והמחיקה בוסלה 70 בלא 71 שנקראים

געהערט פון צדיקים.⁶¹ און עס איז פארט קיין רעכטס גיווען, איפשר איז דא אויך אזו. איבר דעם האבין זיך זיך.⁶² פיר' גענומין פריהר גוט חוקר ודורש צו זיך אויף אלעם, זיך האבין אנגיהאבין מיט דיא לייט פון דער מדינה צו שמיסען פון דיא צדיקים וואס זענן אין דער.⁶³ פריהריגער מדינה דא. דער עולם האט אבר אנגיהאבין אויס זיך זעהר צו לאכין, אז בא.⁶⁴ זיך איז גור א הוה אמינא דא. אז אין יעניר מדינה זענן דא צדיקים, מע האט זיך לחלוטין פיר משוגע גיהאלטין, אז זיך קענין גור מיינין אז דארט זענן דא צדיקים ווארום אפוס פון א צדיק איז דארט יא דא. האבין זיך גיזאגט.⁶⁵ וויא דיא יועצים האבין דאס גיהערט, האבין זיך זיך גיפרעגט, און אין אייער מדינה איז / יא דא צדיקים, האט דער עולם זיך גיענפערט. ביא אונז איז דער פראס-טאק מעהר צדיק וויא זייער אלי צדיקים.⁶⁶ האבין דיא יועצים גיפרעגט, אז ביא איך איז ווידער איטליכר א צדיק, וועמען זע רופט איהר צדיק, האט דער עולם גיענפערט.⁶⁷ אקעגען יענע צדיקים איז ביא אונז איטליכר א צדיק, אבער אונזער צדיקים זענן נישט פיעל דא. און דיא דאזיגע וואס מיר.⁶⁸ רוף מער צדיקים דיא זענן בודאי 'אמת' צדיקים מיט דעם פילען מויל האבין דיא יועצים גיפרעגט און למשל וואס טוהן אייער צדיקים.⁶⁹ האט דער עולם אנגעהויבען זעהר צו לאכען און האבין גיזאגט מיר פרשטעהמער גאר דיא שאלה נישט וואס אי דאס וואס זיך טוהן וויא שיקט זיך עפס אזא צו פרעגין, זיך זענן צדיקים און טוהן דאס וואס צדיקים טוהן אלץ וואס איהר ווילט וויא דיא

61 איפשר 62 פאר 63 צווייטע מדינה 64 היה דיא 65 דיא 66 ביא 67 רופין 68 האבין זיך גיזאגט

והשוה: 'בענין הנהגת הפשיטות של הצדיק האמת. היינו כי לפעמים הצדיק האמת הוא איש פשוט ממש (שקורין פראסטיק) שמתנהג עצמו בדרכי הפשיטות ואינו מגלה שום תורה ועוסק בשיחת חולין וכיוצא. והוא אז בחי' איש פשוט ממש' (ס' ליקוטי מוהר"ן תנינא, מדף נא ע"ב עד דף נב ע"א: ההוגשות הן של המהדירים).

[וכי שייך לשאול⁷² זאת]. הם צדיקים, ועושים כל מה שאתם רוצים / כאשר שמעו זאת היועצים מלאו שמחה, כי ה' יודעים בלי ספק שבמדינה זו⁷³ בודאי ישיגו הצדיק הנצרך להם. והתחילו⁷⁴ לשאול האין דרים הצדיקים ושבתם יש בקהלה שה' כעת שם איזה צדיק. ואמרו להם בני הקהלה שמחמת שהקהלה היא קטנה לא יוכל לדור שם צדיק גדול, מחמת שבני הקהלה לא יכולו(!) להספיק לו מה שיצטרך, אך כמה פרסאות מקהלה שלהם יש צדיק. והלכו להקהלה שאמרו להם, אך על הדרך אמר יועץ אחד⁷⁵ להאחר אני אינו מבין מה שאמרו בקהלה שהיינו שם מהצדיקים למה אינו יכול הצדיק לדור בעיר אשר היא קטנה. וכי שייך שהצדיק יקח מה שיצטרך מבני הקהלה הלא כל אדם מחויב להתפרנס עצמו מיגיע כפיים ואמר לו השני איפשר הצדיק תמיד איש חולה אצלם מחמת התענותים(!) וסגופים ותפילות, ואינו יכול להתפרנס א"ע [או שאין יכול לעשות שום דבר עבור עצמו כי עוסק תמיד עבור אנשי המדינה מוכרח לקבל מה

72 מה צדיק עושה 73 היה הוה 74 במקור והתחילה תיקון המהדיר 75 להכיר

יועצים האבין דאס דער הערט האבין זיך זיך אנגיהויבען זעהר צו פרייען, ווארים זיך האבין גיזעהן אז אין דער מדינה וועלין זיך אודאי באקומין דעם רעכטען צדיק וואס זיך דארפין. האבין זיך אנגיהויבען צו פרעגין ווא דיא צדיקים וואהנען און אב אין דעם שטעטיל ווא זיך זענן איצט.⁶⁹ 'איז' אויך דא א צדיק, האט דער עולם גיזאגט, אונזיר שטעטיל איז נעביך זעהר קליין קאן ביא אונז קיין צדיק 'נישט' וואהנין ווארום מע זענן מער נישט אימשטאנד איהם אויס צו האלטין, איהר.⁷⁰ מיינט עס איז א קיטאוויס וואס אזוי א צדיק דארף האבין. ביא אונז לעבין זיך דרך מעשה מלכות, גור ניט ווייט פון היע.⁷¹ עטליכי מיל אין ... וואהנט א צדיק, וויא דיא יועצים האבין דאס דערהערט זענן זיך תיכף אוועקגיגאנגען און האבין זיך גילאזט קיין ... צום צדיק, וויא זיך זענן אזו גיגאנגען אויף דעם וועג, זאגט איין יועץ צום אנדערן, איך פרשטעה נישט וואס זיך האבין אונז דא גיזאגט אין שטעטיל, פרוואס זאל דאס א צדיק נישט קענין וואהנין אין א קליין שטעטיל, וויא שיקט זיך דאס א צדיק זאל נעמין באדערפניש פון דער שטאד, ממה נפשך איז ער א ארם מאן, דארף ער דין נישט פיל, איז ער א עושר און לעבט גוט וויא אזו נעמט א עושר.⁷² צדקה, האט דער אנדרר יועץ גיזאגט ווער ווייסט, איפשר זענן דיא צדיקים דא פון דיא גרויס תענותים און סגופים קראנק.⁷³ 'דארפין' זיך נעביך פיל און קענין זיך נישט פר דיענין מיסין זיך נעהמין. אדער איפשר האבין זיך טאג און נאכט צוטוהן מיט דעם עולם לאזט מען זיך נישט פרדיענין / אדר מרויה זיין. מוס מען זיך געבין וואס זיך דארפין. אט לאמיר פון זיך נישט ריידין וואס טויג דאס אונז, מעמיר צייט האבין נאך פון זיך צו

69 איך 70 בעט... 71 היה היא 72 בעלר 73 מויון

שצריך מאנשים אשר מטריחים אותם והלכו הלאה,⁷⁶ וכל מה שהי' יותר מתקריבים עצמם לקהלה אשר⁷⁷ הצדיק דר שם יותר שמעו משבחי הצדיק. וראו שנוסעים אליו מן כמה פרסאות לעזור להם בעסקים שלהם⁷⁸ והי' להם שמחה גדולה מזה, ומחמת זה השמחה הלכו במהירות, בכדי לבוא על לינת לילה לקהלה אשר שם הצדיק. וכאשר הלכו כך התחיל להיות לילה,⁷⁹ אצל קרעטשמי אחת, ואמר להם הבעל קרעטשמי,⁸⁰ אני יועץ אתכם ללון אצלי בקרעטשמי כי הדרך הולך על היער גדול, ומסוכן שם, אבל היועצים⁸¹ מחמת השמחה גדולה שהי' להם לא רצו ללון שם, והלכו⁸² להלך. ובאו ליער והי' ביער

76 היה להלאה 77 שבע שם 78 בכתב־היד יש כאן סוגר סופי 79 אך היועצים מחמת שמחה 80 ש.. 81 אברו 82 ל..

שמיסען אז מע וועל מיר זייא קענין, לאמיר בעסער איצט אביסיל צו געהן מעזאל מיר⁷⁴ קענין קומין נאך צייטליך קיין.... זייא זענין זיך אזא גיגאנגין און וואו זייא זענין געהנטיר צו דער שטאד גיקומין האבין זייא אלץ מעהר גיהערט שמוסין פון דעם צדיק. און האבין גוזמאות מענטשין גיטראפין וואס זענין גיפארין פון דעם צדיק אין זעהרי אינטרעסין און איטליכיר האט אלץ דערצעהלט גרוסי וואונדר פון דעם צדיק, האבין דיא יועצים משונגה (!) הנאה גיהאט, און האבין אנגיהאבין גישמאקער צו צו געהן זייא זאלין קומין אהין אויף נאכט לעגיר. וויא זייא⁷⁵ זענין אזו גיגאנגין, האט⁷⁶ אנגיהאבין⁷⁷ לעבין א קרעטשמי שפעט צו ווערין. וויא זייא געהן אזוי ביא דעם קרעטשמי שטעהט דער ארענדר דרויסין. פרעגין זייא דעם ארענדר איז עפס נאך ווייט קיין.... נישט ווייט זאגט דער ארענדר א קליין⁷⁸ מייליך. נור אז איר ווילט מיך פאלגין נעכטיגט דא איבר ביא מיר, ווארום דא געהט דער וועג דורך א וואלד איז זעהר מסוכן ביא נאכט צו געהן. אט וויא וועלין מיר דא בלייבין מעדאנקמיר גאטט וואס מער זענין⁷⁹ שוין נישט ווייט פון.... זאלין מיר דא נעכטיגין, איי עס וועט נאך רעכט ווערין וועלין מיר אייז זיין אין.... וויא זייא זענין אוועק גיגאנגין פון דעם קרעטשמילי קעגין א תחום שבת האט שוין אנגיהאבין זיך נאכט צו מאכין, זייא זענין זעהר גישמאק צו גיגאנגין און זענין אנגיקומין אין וואלד אריין, און וואלד איז אביר גיווען אגוטיר טראקט זענין זייא גוט צו גיגאנגין זייא האט זיך גידאכט א דא איז שוין מחויב ניט ווייט צו זיין דיא שטאד. זייא האבין גימיינט אז דא איז אזוי וויא ביא זייא אין דער מדינה⁸⁰ א קליין מייליך איז געניג אז מעגעהט אנדרהאלבין שעה. 'דוקא'⁸¹ צוויי שעה, זייא האבין נישט גיוויסט אין דער מדינה אז מיזאגט א קליין מייליך האט מען צו געהן און צו געהן. אמאהל טאקי⁸² אי דריי שעה. קורץ וויא זייא / ⁸³ זענין אזוי

74 קאנין קובן 75 זענין האבין אנגיהויבן 76 זיך 77 נאכט צו מאכין וויא און זייא זענין אנגיקומין צו א קרעטשמילי 78 היה קליינט 79 אזו נאה... 80 אז 81 אשע 82 אש.. 83 וויא זייא

דרך גדול טראקט והלכו בזה הטראקט במהירות אך כאשר הלכו כך התחיל הלילה והיה חשך ממש. ותעו מן הדרך. ובתוך כך האיר הלבנה וראו שהם⁸³ יתועים, ואינם הולכים על הדרך, ורצו לחתוך עצמם לדרך אך בכל פעם שהלכו יותר, תעו עצמם יותר⁸⁴ לתוך היער. ונעשו עייף מהדרך. וישבו את עצמם על הארץ להניח מעט, וישנו מחמת עייפות, ובא להם בחלום איך שהי' בפלטין גדול, ושם היה מאכלים ומשקות וקורדענצין מאבנים טובות ומזהב הרבה מאד ועבדים שהי' משמשין הי' אלמים⁸⁵ ושימשו אותם בכל מיני שימוש.

83 נבוכים 84 ליער

אין וואלד גיגאנגין, איז זייא⁸⁴ 'גיט' פינסטר גיוואריין, זייא זענין גיגאנגין און גיגאנגין, אויף איינמאהל האט דיא לבנה אנגעהאבין צו שיינן האבין זייא דער זעהין אז זייא זענין אראפ פון דעם וועג, זייא האבין זיך גיוואלט אויסשניידען וויעדער אויף דעם וועג ארויס וואס זייא זענין אביר ווייטיר גיגאנגין, זענין זייא מעהר פערבלאנדזיט גיוואריין ביז זייא זענין גיקומין אין רעכטין טיפען וואלד אריין. דער ווייל זענין 'זייא' זעהר מיד גיווען פון דעם געהין און פון דעם דורכשלאגין זיך דורך⁸⁵ דעם געווילד און האבין זיך פר מידגיקייט אנדיר גיזאצט אויף דער ערד אביסיל אויסריהען, און זענין פר מידקייט איינגישלאפין וויא זייא שלאפין אזויא חלמת זיך בידע א חלום יאגב⁸⁶ זייא זענין גיווען אין א גראסין פאלאץ, און אין דעם פאליץ איז גיווען אייאם מאכלים און אסך משקות און קרעדענצין פון גאלד און עדלשטיינר,⁸⁷ און זייא האבין דארט גיגעסין און גיטרונקין און שטימע קנעכט האבין זייא באדינט⁸⁸. און וויא זייא האבין גיוואלט נאך דעם עסין אוועק געהן, האבין דיא שומרים וואס זענין דרויסן גישטאנן

84 רעכט 85 דיא 86 אין איאם קנעכט האבין באדינט נור זענין

* יוא לקרעטשמי. ואמר הנאמן שילינו שם ולא רצה. והפצירו בו. והוא עיקש אותם ונסעו משם. ותעו ביער... / 'און איז גיקומין צו איין קרעטשמי. האט דער נאמן גזאגט אז מואל דארט נעכטיגן. האט ער ניט גיחאלט. האט זייא האבין אים גבעטן און ער האט זייא איבר גישפירט [1] זענין זייא אוועק גיפארין פון דארט און זענין פר בלאנדזיט גיזאצט און [2] אואלד... (מתוך 'מעשה מחיגר', ס' סיפורי מעשיות, מדף יג ע"ב עד דף יד ע"א). גם כאן הם נופלים בהמשך הסיפור לידי הגולנים (והשחה ההערה לעמ' 144). לענין חלום היועצים השחה את הקטע מתוך הסיפור על המופתים של ר' אדם: 'והכין קרדענצין של כסף וזהב ואכילה ומשקאות ומשרתים לפי כבוד המלך... ועבדו המשרתים כל אחד ואחד על מה שנתמנה, רק שהיו כולם אלמים' (ס' שבחי הבעש"ט, עמ' מב—מג). וביידיש: '...און עס איז גווען פיל משרתים און קרדענצין [1] פון גאלד און זילבר און גיטי מאכלים... (שם, פרק ג, דף ג ע"א). בנוסח זה אין הוא אומר שהמשרתים היו אלמים. השחה גם: 'וראיתי שעומד מסודר על הר א' השולחנות של זהב והקרדענצין ושאר אוצרות המלך' (מעשה בבעל תפילה, ס' סיפורי מעשיות, דף דף ע"א: ההרגשות הן של המהדירים).

ויהי כאשר אכלו ושתו ורצו לילך⁸⁵ ומהפלטין⁸⁶ לא עזבו אותם השומרים שהיו ממונים⁸⁷ על שער הפלטין. ויחדרו מאד ויקצו (!) מהשינה וראו שהוא חלום, והי' להם שמחה מזה ורצו לילך, אך כאשר עמדו שמעו ביער איזה קול יללה⁸⁸ והניחו האזנים טוב ושמעו⁸⁹ שאחד צועק געוואלד הצילו / אותי והלכו אחר הקול, ובאו לאילן אחד גדול, וראו שאיש אחד מונח וגוף שלו⁹⁰ מוכה, ושאלו אותו מי עשה לך זאת⁹¹ ואמר שגזלנים היו בכאן והיכו⁹² אותו כך. ונכמרו רחמים עליו וקשרו את המכות בפאטשיילים שלהם, ואשר משחו אותם ביי"ש ונתנו לו מעט יי"ש שהי' להם בחיקם, והבריא קצת ושאלו אותו מי אתה ואמר להם אני איני יכול לדבר הרבה מחמת שכאב⁹³ לי מאד, רק בקשה מכם שתנשאו אותי

85 להלאה 86 כשם 87 בכתב-היד כמובן אולי על-פי ההגייה ביידיש 88 ושמעו 89 שצ... 90 נדקר וזכוכה 91 במקור והיכה תיקון המהדיר 92 היה הכאב 93 הרבה

זיין נישט גיוואלט⁸⁷ אוועק לאזין האבין זיין זיך זעהר דרשראקין און האבין זיך אזוי אויף גיחאפט פון דעם שלאף. [און איטליכר האט ביין זיך הנאה גיהאט וואס עס איז נור א חלום גיווען]. וואו זיין האבין זיך אויפגיחאפט האט איינער דעם אנדערין דערצייל(ט) דעם חלום. זאגט דער אנדער דאס דאזיג טאקי האט זיך מיר אויך גיחלמת גילויבט ביסטו גאט אז עס איזט נור (א) חלום, נא אויסגירוהט האבין מיר זיך לאמיר געהן ווייטער וואו זיין ווילין ווייטער געהן הערין זיין עפיס א יעמערליך גישריין⁸⁸ האבין זיין זיך אויף גישטעלט און האבין גוט דיא אהרען צו גילעגט הערן זיין וואו איינער שרייעט גיוואלט ראטיוועט מיד, זענין זיין פאוואלי נאך דעם קול נאכגינגאנגין האבין זיין גיוועהן לעבין א בוים ליגט איינער / צישלאגן מיט אזויני צייכנס און קרעכצט זעהר. פערעגין זיין איהם ווער האט דיר דאס גיטוהן⁸⁹ זאגט דער מענטש צווייא גזלנים זענין דא גיווען און האבין מיד אזו ציהרגת, נור וואו זיין האבין אייך פון ווייטן דערזעהן זענין זיין אוועק גילאפין. דיא יועצים האבין גראס רחמניות באקומען אויף דעם צי שלאגנים, און האבין ארויס גינעהמין א פלעשלי בראנ-פען וואס זיין האבין ביין זיך גיהאט, און האבין⁹⁰ זייערי פאטשיילים⁹¹ באגאסין מיט דעם בראנפען און האבין איהם אויף גילעגט אויף דיא צייכין און האבין איהם אויך אביסיל בראנפין גיגעבין ער זאל זיך דערקוויקען. איז ער אביסילי צו זיך גיקומין. האבין זיין איהם גיפרעגט ווער ביסט דוא, זאגט דער קראנקי איך בין נאך זעהר קראנק 'איך האב גראסי יסורים' און קען אייך נישט דער-ציילן דיא גאנצי מעשה ווער איך בין. אז איהר ווילט אייך אויף מיר דר בארמין

87 לאזין 88 וואו 89 זע... 90 באנאסען מיט דע...

⁸⁷ תיאור הפגישה עם הגזלן הפצוע מזכיר את התיאור ב' שבחי הבעש"ט, עמ' מז-מח: זייקן הבעש"ט וירא את המוכה לפניו מלוכלך בדם וחבורות ופצעים, וישאלהו מי אתה ומי עשה לך הדבר הזה... (ההדגשות הן של המהדירים).

להבית שלי אשר ביער לא רחוק מכאן לצד ימין. ולקחו אותו מצד רחמנות ונשאו אותו, והוא הי' מראה להם הדרך. וכאשר באו להבית ראו שם הרבה אנשים שהי' אוכלים ושותים ושמחים ומזמרים⁹⁴ ויפחדו מאד כי לא ידעו מה זאת יכול להיות. וכאשר ראו האנשים⁹⁵ ושבבית את' היועצים התחילו לאמר להם שיאכלו ג"כ, ובתחלה⁹⁶ לא הי' רוצים יהיינו היועצים לא היו רוצים לאכול⁹⁷ כי⁹⁸ איפשר המקום לא טהור אך כאשר התחילו האנשים לצעוק עליהם ואמרו שיכו אותם באם לא יאכלו התחילו לאכל ולשתות עמהם, אך הרבה לא רצו לשתות בכדי שלא יעשו שיכור. ויהי לאחר האכילה והשתי' גפלו האנשים⁹⁹ והיינו אותן שהיו כבר בבית על הארץ והתחילו לישן, ואנשים אחרים באו וסבבו את הבית. והיו היועצים בפחד גדול כי לא הי' יודעים מה

94 ולא 95 שאוכלים אותם היינו 96 הי' 97 אמ... 98 בחמת

בעט איך אייך טראגט מיד דא אין מיין הייזיל אריין וואס שטעהט דוא ניט ווייט אין דער רעכטיר האנד, וועט איהר טאקי ביין מיר נעכטיגען. דיא יועצים האבין איהם ביידע פר רחמניות גינעמין און האבין איהם גיטראגין און ער האט זיין גיוויזין דעם וועג ביין זיין זענין גיקומין אין הויז אריין וואו זיין זענין גיקומין אין דעם אנדערן חדר 'אריין' פון דעם הויז, האבין זיין גיוועהן פיל מענשין וואס האבין גיגעסין און גיטרונקין און געזונגען. האבין זיך דיא יועצים זעהר דער שראקין, נור האבין זיין זיך מישב גיווען איפשר איז דאס אקרעטשמי. און מחמת אורחים ווילין ביין נאכט נישט געהן אין וואלד בלייבין זיין דא איבר נאכט, זיין האבין דעם צושלאגענין אין דריטען חדר אריין גילעגט אין א בעט און זיין זענין אריין גיקומין אין דעם⁹¹ 'אנדערן' חדר אריין, וואו זיין זענין אריין גיקומין האבין דיא לייט וואס אין דער שטוב זענין גיווען אנגי-האבין⁹² צו / דיא יועצים צו שרייען זיין זאלין אויך עסין און טרינקין, תחלת האבין דיא יועצים נישט גיוואלט עסען, זיין האבין מורא גיהאט איפשר איז דאם עפיס א ניט ריין ארט, נור וואו דיא מענשין האבין אנגיהאבין אויף זיין צו שרייען און זיין צו ש(ט)ראשען אז זיין וועלין נישט עסין וועט מען זיין שלאגין, האבין זיין אנגיהאבין צו עסין און צו טרינקין, נור אייאם האבין זיין פארט מורא גיהאט צו טרינקין זיין זאלין נישט ווערין שכור. וואו דער עולם האט זיך גוט אנגיגעסין און אנגיטרינקין זענין זיין אנדער גיפאלין אויף דער ערד וואו דיא הריגים פר שכרות און⁹³ זענין אנטשלאפין גיווארען, און אנדרי מענשין זענין פון אירגיץ אנגיקומין און האבין ארום גירינגלט דאס האז. 'וואו' דיא יועצים⁹⁴ האבין דאס דערזעהן האבין זיין זיך זעהר דרשראקין זיין האבין גאר נישט גיוויסט וואס דאס באטייט, און דרצו איז זיין איינגיפאלין דער חלום וואס זיין האבין גיהאט אין וואלד. זיין האבין אוש פר מורא נישט גיקאנט שלא-

91 צווייטן 92 צו שרייען 93 האבין אנגיהאבין 94 וואו זיין

זאת ⁹⁹ ולא יכלו מחמת הפחד לישן. והי' להם תמי' גדולה על כל הנל' ובפרט ¹⁰⁰
 הי' להם תמי' שלא ראו את האיש 'החולה' שהי' ביער. ובינו ¹⁰¹ לבינו ¹⁰²
 נעשה יום, ויעמדו האנשים, והתחילו תיכף ¹⁰³ לשתות יי'ש, ונתנו ¹⁰⁴ להיועצים
 גי'כ לשתות. ויאמר אחד מהאנשים להם ¹⁰⁵ אני רואה שאתם עניים ואין
 לכם ממה להיות ע"כ תעמדו אצלי ובזמן קצר תהיו עשירים גדולים. ויאמרו
 היועצים ¹⁰⁶ / מתחלה רוצים אנחנו לידע מה העבדות אצליכם, ויאמר ¹⁰⁷
 להם זה האיש אני ראש מגולנים ויש לי ¹⁰⁸ כעת ששים גבורים תחת ידי, ויש
 לנו חוק שמי שעבד אצלינו ששה שנים ¹⁰⁹ והראה כמה דברים גדולים בגולנות,
 והרג איזה מנהיגים ¹¹⁰ ורצה אח"כ להיות ראש בפני עצמו מותר לו. רק מחיוב
 לעמוד במקומו שני עבדים אחרים ¹¹¹ בלא סיעת אנשים אחרים רק בעצמו ¹¹²

99 יוכל להיות 100 הי' 101 היה ובינה 102 היה לבינה 103 קור 104 גם 105 אם אני
 106 תן לנו זמן ליישב את עצמינו ויתן להם זמן ג' שעות ויכלו לחרר השני, ויחזיקו עצה ביניהם
 המלה 'יועצים' מופיעה בכתב-היד פעמיים — בסוף דף 3 ע"ב ובראש דף 4 ע"א 107 במקור ויאמרו
 תיקון המהדיר 108 תששים אנשים 109 ועשה 110 הדור 111 וזה שנשאתם 112 'מחויב'

פין. וזיא האבין זיך' זעהר גיוואונדערט אויף דעם ⁹⁵ אלמען און האבין זיך
 מיטש גיווען זיין וועלין אריין 'געקן' אין דער אנדער שטייב אריין צו דעם
 צושלאנגינן און וועלין איהם פרעגין וואס דאס איז, און ער וועט זיין בודאי
 אלצדינג זאגין. וזיא זיין זענין אבער גיקומין אין דער אנדער שטייב אריין
 זענין זיין גאר נבהל ומשתומם גיווארין זיין האבין גאר נישט גיוויסט וואס
 מיט זיין טוהט זיך. דאס בעט איז גיווען לעדיג און דער צערשלאגניג איז
 נישט דא. זיין האבין זיך אזו גאנץ אליין ארום גידרעהט אין די שטייב דר
 וויל איז טאג גיווארין זענין דיא לייט פון דער ערד / אויפגישטאנין און האבין
 אנגיהאבין בראנפין צו טרינקען און האבין דיא יועצים אויך מיט בראנפין
 מכבד גיווען, בשעת דעם טרינקין זאגט אייגין פון דיא לייט צו דיא יועצים
 הערט אויש איך זעה ⁹⁶ איהר זענד ארמי לייט און האט נישט פון וואס צו לעבין
 על כן פאלגט מיך און שטעהט צו צו מיר, איט איר זעהן אין א קערצר צייט
 וועט איהר ווערין גראסי עשירים האבין דיא יועצים גיענפערט פריהר ווילין
 מיר וויססין וואס דאס עבדות ביא איך איז. האט זיין דער מענש גיזאגט, ⁹⁷
 זעהט איהר איך בין דער עלצטער פון זעכציג מאן גולנים, ביא אונז איז אוז דער
 פראנדיג. ווער עס איז ביא אונז זעקס יאהר, און האט בוויזן זיין בריה שאפט,
 היינו ווען ער האט גיהארגט איאם שררות, מעג ער דרגאן ⁹⁸ ווערן א עלצטיר
 פר זיך אליין איבר אנדרי גולנים אין דעם וואלד, נור מוס ער פר זיך שטעלין
 צווייא אנדרי מענשין. דיא צווייא מענשין ⁹⁹ 'טאר' ער אבר ¹⁰⁰ נישט מיט
 גיוואלד נעהמין, ווארין מיט גיוואלד מיט דעך איהם א אנדער ¹⁰¹ העלפין און

95 אלמען ובפני האבין זיין זיך גיוואונדערט אויף דעם צו שלאנגינן, זיין זענין ניקומין אין דער אנ-
 דער שטייב אריין האבין זיין איהם 96 במקור זעהר תיקון המהדיר 97 איר זאל... 98 זיין
 99 טאר 100 ברענגין 101 במקור אנדריין תיקון המהדיר

להביא אותם וזה שנשאתם ביום אתמול הוא עבד ששה שנים ועשה כל מה ¹¹³
 שהי' צריך לעשות, ולכן הביא אתכם לנו, על כן אין לכם ברירה רק לשאר
 אצלינו, כי האיש הנל' כבר הלך בלילה מפה להיות ראש אצל האנשים שלו, בזה
 היער כמה פרסאות מכאן כי היער הי' גדול שלשה אלפים פרסאות ¹¹⁴ ובאם
 אתם לא תרצו, אזי אנחנו נהרוג אתכם ¹¹⁵ וביקשו היועצים מראש הגולן ליתן
 להם זמן ליישב את עצמם, ונתן להם זמן א שעה, ¹¹⁶ והלכו לחדר השני ¹¹⁷
 והי' בתחלה רוצים לעזוב להרוג אותם, אך כאשר יישבו א"ע שכל הטרחות שלהם
 הוא עבור המלך שלהם והמדינה, ושהבטיחו לו לסכן את נפשם עבורו החלטו (!)
 ליתן לו תשובה שהמה מקבלים את העבדות, כי הי' להם בטחון בהש"י שיעזור
 להם. ויאמרו לראש הגולנים, שרוצים להיות עבדים שלו, והתחילו עוד כל

113 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 114 ואנחנו לא 115 כי אנחנו נפחדים שלא תתגלו הדבר
 116 היה ח שש... 117 ויישבו א"ע

ער מיט דיא צווייא אליין ברענגין דורך איין המצאלה, ¹⁰² אט דער וואס איהר
 האט איהם געכטין ביא נאכט צו טראגין גיבראכט דעם זענין געכטין דיא
 זעקס יאהר אויס גיגאנגין, האט ער זיך געמאכט דיא פלעקין אויף דעם לייב ¹⁰³
 [מיט א מאסן] און האט זיך גילייגט אין וואלד און האט אנגיהאבין צו שרייען
 און האט איך באקומין אהער, און ער איז זיך טאקי תיכף אוועק גיגאנגין פון
 דאנען אויף עטליכ מייל ווייטער אין דעם דאזיגין וואלד, 'ער זאל' דארט ¹⁰⁴
 ווערין א עלצטר, ווארום דער וואלד איז גראס דרייט טויזענד ¹⁰⁵ 'מייל', און
 עס איז אין איהם דא זעהר איאם גולנים, ע"כ אז איהר זענט שוין דא קאן מיר
 איך נישט אוועק לאזין / ענטפיר איהר שטעהט צו אונז צו אדער מע מיט מיר
 איך הרגנין, וזיא דיא יועצים האבין דאס דרהערט זענין זיין כמעט אין חלשות
 גיפאלין, און האבין זיך אנגיהויבין צו בעטין ביאם עלצטין ער זאל זיין
 חאטשי ¹⁰⁶ פאזוואלין זיין זאלין זיך מיטש זיין. האט דער עלצטר גיזאגט פר
 וואס נישט, איך גיב איך א שעה צייט זיך מיטש צו זיין. זיין זענין אריין גי-
 גאנגין אין אנדריין חדר אריין זיך אויס צו שמוסין דעם אינטערס, זייער מושכל
 ראשון איז גיווען, זיין זאלין זיך בעסיר לאזין הרגנין און זאלין קיין גולנים
 ווערין, נור וזיא זיין האבין זיך דרמאנט ¹⁰⁷ אז זיין וועלין זיך לאזין הרגנין ¹⁰⁸
 וועט זיך דער מלך און דיא גאנצי מדינה גאר קיין האפונג האבין מכא א יורש,
 און וזיא זיין האבין זיך דרמאנט אז זיין האבין פר דעם אוועק געקן פון דער
 היים דעם מלך גיזאגט אז זיין וועלין זיך דאס לעבין איינשטעלין פר איהם און
 פר דער מדינה, האבין זיין זיך מיטש גיווען זיין ווילין בעסיר צושטיין צו
 דעם גולן, טאמיר וועט זיין דר עברשטיר העלפין אז זיין וועלין אמאל ארויס-
 קומין פון דאנין, זיין זענין אריין גיקומין אין דער ערשטיר שטייב אריין צו(ם)
 עלצטען און האבין איהם גיזאגט, זיין שטעהן צו צו איהם. וזיא זיין האבין דאס

draped
into
coming
there

האנשים לשתות ובתוך כך באו שני אנשים ואמרו שאדון אחד ¹¹⁸ ינוסע לא רחוק מכאן ¹¹⁹ [עם איזה עבדים] ביער ¹²⁰ והלך ראש הגולנים ¹²¹ עם ¹²² יכמה אנשים מאנשיו ¹²³ עם כלי זיין והלכו להיער (!) להרוג את האדון. ואחר ב' שעות באו ¹²⁴ בחורה והביאו הרבה מעות ודברים יקרים, ושמעו היועצים שהרגו את האדון, אך ראו ¹²⁵ שראש שלהם הוא חולה ושאלו מה זאת ואמרו להם שהאדון עשה לו כמה פליזירין * עם הביקס / שהיה לו. והניחו ¹²⁶ היינו העבדים את הראש שלהם למיטה, ¹²⁷ ובכל יום נעשה הראש חלש יותר, העבדים הלכו ביער וגולו אבל הראש נשאר במיטה, ומחמת שלא רצו עדיין לשלוח היועצים על גזילות, מחמת שהמה אנשים חדשים ישבו בביתם ושימשו את ראש הגולנים, ועשו את העבדות שלהם בשלימות ¹²⁸ הניחו לו תמיד על המכות את הפלאסטערס שהי' להם ונתנו לו תמיד מאכל ומשקה מה שהי'

118 הולך 119 חצי פרסה שכאן לתפוס חיות (הנקרא ואלאוואני) הסוגריים של המחבר 120 לחסוף חיות 121 ולקח 122 שני 123 ועל סופים' 124 ב... 125 שהרא... 126 היה והניחה 127 וראה 128 נתנו

אויסגיאגט, האט מען ¹⁰⁸ אנגיהאבין איבר נייעס בראנפין צו טרינקין מאהא-ריטש, דערווייל קומען צו געהן צוויי מענשין און מעלדין דעם עלצטין או אין וואלד ¹⁰⁹ 'ניט ווייט' פון דאגין ¹¹⁰ 'פאהרט' א פריץ מיט עטליכע קנעכט. וויא דער עלצטער האט דאס דערהערט, ¹¹¹ האט ער זיך גינמיין גיוועהר און עטליכע מענשין און זעגן אוועק אין וואלד אריין, נאך א פאר שעה זעגן זייא צוריק גיקומין און האבין גיבראכט איאם געלד און טהיערי זאכן ¹¹², נור דער עלצטי איז קראנקער הייט גיקומין און האט זיך תיכף גימחט לעגין אין בעט אריין. דיא / יועצים האבין גיפרעגט וואס דאס באטייט האבין זייא גיוואר גיווארן אז דער פריץ איז גיהרגת גיווארין נור ער האט זיך זעהר געוועהרט און האט דעם עלצטין מיט ¹¹³ א ביקס שטארק בלעזירט. דער עלצטער איז אלי טאג ארגיר קראנק גיווארין, און מחמת מעהאט דיא יועצים תחלת נישט גיוואלט ארויס שיקין אויף גזילות ווארום זייא זעגן נאך נייע גיווען, האט מען זייא גיהייסן זיטצען ביא(ם) עלצטין זייא זאלין איהם אבפלווין. דיא יועצים האבין דרפון גרויס תענוג גיהאט, וואס זייא דארפין נישט געהן אויף רציחות, און האבין זיך זעהר זאך זעהר בשלימות גיטוהן. זייא האבין דעם קראנקין זעהר געפילוויט האבין איהם דיא פלאסטירס אויפגילעגט צו דער צייט, האבין איהם צו עסין און צו טרינקין גיגעבין וואס ער האט גימעגט, און האבן איהם תמיד אראפ און

108 האב... 109 איז אקענין א האלבי מיל 110 פאלאוויט 111 אז 112 און וויא דיא יועצים האבין גיגערט 113 די

* בלעזירט 'פליזירין', לפצוע; מצרפתית blesser, זהו 'יאלקטיון גאליצאי'. והשוה: *ב' שלאסבערג, 'חייקל הורוויצ' 'ספר צפנת פענח', 'יווא-בלעטער', יב (1937), עמ' 554.

מותר לו לאכול, ונשאו אותו מן המטה וגם להמטה, ועי' נשאו היועצים חן בעיני ראש הגולן, וגם בשעת שישבו אצלו סיפרו ¹²⁹ לו מעשיות וראה שהם חכמים גדולים ויהי' היום וראה הראש שהוא חולה מאד, ויתאסף את כל האנשים שלו, ויאמר להם שרואה אני שלאחר כמה ימים אמות. ע"כ אני גותן לכם עצה שתקבלו את שני האנשים האלו לראשים עליכם (!) ויאמרו האנשים כשאתה רוצה אנחנו מסכימים, וקבלו את היועצים לראשים ¹³⁰ וישבעו כל האנשים לשמוע להראשים כל מה שיצוו להם. ביום האחר כאשר הלכו כולם מן הבית ונשאר ראש הגולנים החולה עם ¹³¹ היועצים לבד בחדר שלו, אמר להם היינו החולה להיועצים מחמת שאתם שימשו אותי בחולי שלי ורואה אני שאתם חכמים גדולים לכן אגלה לכם סוד, אני לא נולד מגולנים ¹³² ולא הייתי מאמין שאני אהי' גולן, כי אני בן גדולים אבי הי' מלך גדול ולאחר מותו נשאר אני

129 לר... 130 עליהם ונתנו על ראשם שני כתרים שהי' להם, ויאמרו יחי' ואחר ביום האחר כאשר הלכו כולם מה... 131 השני 132 ואבי

ארויף גיטראגין פון דעם בעט, און האבין איהם אלי מאהל איבר גיבעט. און דורך דעם האבין זייא זעהר נושא חן גיווען ביא(ם) עלצטין און זעגן ביא איהם 'זעהר' חשוב גיווארין און בפרט זייא זעגן לעבין איהם גיזעסין האבין זייא איהם מעשליך דערצעלט, ווארין מן הסתם אזולכי מענשין קענין דיך בודאי זעהר גיט דיא צייט פטררייבין. הכלל דר עלצטיר האט פרשטאנן אז דיא לייט זעגן עפיס נישט פראסטאקיס. / ויהי היום וויא דער עלצטיר איז זעהר קראנק גיווארין האט ער צום הויף גירופן אלי זייני לייט און האט זייא גיזאגט הערט צו רבותים, איהר ווייסט וואהל אז איך האב אייך תמיד זעהר ליעב גיהאט, און בין מיך מיט אייך זעהר גיט באגאנגין ע"כ זאלט איהר וויסין, איך זעה אן ¹¹⁴ מיר אז איך וועל נישט לאנג לעבין, ע"כ ראטה איך אייך איהר זאלט דיא צווייא מענשין פר עלצטי אויפנעהמין איהר וועט פון זייא אוודאי הנאה האבין. דיא גולנים האבין זיך אנגירופן, וואס דא ¹¹⁵ זאגט אונז איז פר אונז זעהר רעכט, און תיכף האבין זייא דיא צווייא יועצים פר עלצטע אויפגינימין און האבין זייא גישווארין, זייא זאלין זייא גיטרייא זיין און זאלין פאלגין וואס זייא [וועלין] היי[סין]. /

ויהי היום זעגן אללי גולנים ארויס גיגאנגין אין וואלד אריין און אין דערהיים זעגן נור גיבליבין דיא יועצים מיט דעם קראנקין עלצטין אין זיך שטיב וואו ער איז קראנק גילעגין. האט דער עלצטער זיך אנגירופן צו דיא יועצים מחמת איהר האט מיך זעהר גיפילוויט און זענט מיר אין דער גאנצי קרענק גיטרייא גיווען, און איך דערקען אין אייך אז איהר זענט גרויסי חכמים, בין איך אייך מגלה א סוד. איהר זאלט וויסען, 'אז' איך קום נישט ארויס פון גולנים, און עס האט זיך מיר קיין מאהל נישט גיחלמת אז איך וועל זיין א גולן, ווארין איך בין

ואחיו שלי, 133 והי' מתחלה אחי מלך מחמת שהי' הבכור ואח"כ אמרו לי כמה יועצים 134 שרוצים שאני יהי' מלך 135 וכמה יועצים הי' שהי' רוצים שאחי יהי' מלך. ונעשה בינינו מלחמה גדולה [ובתחלה גברתי המלחמה ולקחתי את הבן מלך היינו הבן של אחי 136 לשבי]. ואח"כ גבר אחי המלחמה וברחתי / מהמלחמה לבדי 137 ושמעתי אח"כ שאחי מולך ברמה 138, והי' לי עגמת נפש גדול מזה. ויישבתי א"ע 139 אם יתוודע לאחי שאני במדינה בודאי יהרוג אותי 140 וברחתי לזה 141 היער וראיתי איש אחד ליקט עשבים, והלכתי אליו והתחלתי לדבר עמו. ואמר לי שהוא מכשף גדול ולוקט העשבים שצריך לעסקים שלו, ועשיתי עמו היכירות ונתתי לו הרבה מעות 142 ורציתי שיעשה כישוף שאחי

133 והי' כמה יועצים 134 של אחי שהי' 135 לאחר אבי 136 הם... 137 התיבה נמחקה והוחזרה כנראה / ליקר 'קם עשרה אנשים' 138 ואפילו היועצים שהי' על צדי עמרו אצ... והבעל מלחמות שהי' על צדי עמרו על צדו ואמרו שאני הסית אותם 139 ל... 140 ובכרי לעשות בו ובכרינה שלו, ולה... מ כמדינה נקמה הלכתי עם האנשים שלי לזה היער ונעשו כולנו גולנים 'והייתי גולן' ובכל פעם עמרו אצלי אנשים יותר עד שנעשה אני חזק מאד, ויהי' היום בא והלכתי 141 היה בזה 142 ואמר לי

פון גראסי לייט מיין טאטי איז גיווען א 116 גראסיר מלך, נור נאך זיין טאט זענין מיר גיבליבן צווייא ברודיר, 117 ווייל מיין ברודיר איז גיווען דער עלצטער (ר) איז ער מלך גיוואריין, מיין ברידער האט אביר גיהאט ביא זיך שלעכטי מענשין האבין דיא מיד אנגירעט, איך זאל ביא איהם אוועק נעהמין דיא מלוכה און האבין גיזאגט, אז דיא גאנצי מדינה 118 'ווייל' בעסיר מיד, האב איך אנגיהאבן מיט מיין ברודיר מלחמה צו פיהרען איך בין איהם איבר גיפאלין און האב איהם זיין איינציגין זוהן אין דער שביה גינימין און בין גיווען תקיף ווארום מיין ברודיר האט זיך נישט גירעכט אויף דער מלחמה דער ווייל אביר האט ער זיך צום הויף גינימין זיינע 119 זעלניר און דיא גאנצי מדינה כמעט זענין אויף מיר גיגאנגין, האב איך גימוסט אנטלאפן, 120 דערנאך אביר וויא איך האב גיהערט אז מיין ברודיר ווערד זעהר גראס און מיינע לייט זענין איינציג ווייס פון מיר אנטלאפן גיוואריין 121 האב איך מיר מיט גיווען דער סוף וועט דוך זיין אז מיין ברידער וועט מיד לאזין זיכין און אז ער וועט מיד גיפנין וועט ער מיד בודאי הרגנין, ע"כ איז בעסיר איך זאל מיד פר איהם גיט באהאלטן, און אזו 15* בין איך אין דעם גראסין וואלד אריין גילאפן. דער ווייל האב איך דא אמאהל דרועהן א מענש וואס האט אין וואלד געקליבן קרייטיכער, בין איך צו איהם צוגיגאנגין און האב אנגיהאבן מיט איהם צו שמיסן. האט ער מיר גיזאגט אז ער איז א גרויסר כשוף מאכיר, און ער קלייבט זיך דא דיא / קרייטיכער וואס ער באדארף צו זיינע זאכין. וויא איך האב דאס דער הערט בין איך מלא שמחה גיוואריין. איך האב מיד מיט דעם כשוף מאכיר אלי מאהל מעהר דערקאנט, און וויא איך האב גיזעהן אז איך האב פר איהם גאר קיין מורא נישט צו האבן, ווא-

116 מלך 117 איז דער אנדער 118 זיינשט 119 זל... 120 און האב מיר באהאלטן 121 היט גיוואריין

ימות ואמר לי שאין ביכולתו לעשות זה הכישוף מחמת איזה טעם שלא רצה לגלות לי, אך אמר לי שיעשה כישוף שלא יהיו לו בנים. ועשה זה הכישוף [והרגתי את הבן של אחי שהי' אצלי בשבי] ושמעתי שאין לאחי בנים 'אחרים' עד עתה 143 ונתן לי שני סמים אחד שחור ואחד לבן, [וגם נתן לי שני 144 מיני מלבושים] כאשר אני מושח א"ע 'בבתיכה כעדשה' מסם 145 לבן אזי נתהפך פני וצורה שלי לאיש אחר. וכשאני מושח את עצמי 'בבתיכה כעדשה' מסם 146 שחור אשיג אני הצורה שלי ממש [וגם כשאני לובש א"ע 146 במיני מלבוש אחד אני כמו בן מלך וכשאני לובש א"ע במיני מלבושים האחרים אני גולן] 147 / ומשחתי אותי בסם לבן, 148 'והלבשתי את המיני מלבושים הידועים' עמ' 25

143 אך הייתי מספר עצמי איפשר... והי' לי תמיד תקוה שכשימות הוא בלא בנים איפשר יהי' אוכל להשיג המלוכה אך כשאני רואה שאני ימות, אני מתחרט על זאת שעשיתי. ובטלה לכם זה הסוד, שכאם תרצו להועיל לאחי תדברו מזה עם המכשף כי רק זה המכשף יכול להועיל לו. הוא יעשה כמה פרסאות מכאן ובכרי שאני יהי' יכול לדבר עמו נתן לי זה המקל ואמר לי שכאם יהי' לי איזה סכנה גדולה, אזי יכה אני בזה המקל על סת ויבוא תיכף ויכיר אצלי אך ציוה לי שלא להכות עם המקל כאם שלא אחי בסכנה גדולה כי תיכף אמות וגם 144 מני 145 היה בסם 146 כסלי 147 ואני מוסר, ואנשים שלי לא ראו אותי עדיין בצורה 148 היה הלבן

רום איהם געהט 'גאר' נישט אן קיין מדינה קיין מלך 122 אכלל קיין שום זאך נור געלד. האב איך איהם אנגיהויבין געלד צו געבין און האב מיד איהם מגלה גיווען ווער איך בין, און האב איהם געבעטן ער זאל מיר כישוף טוהן אז מיין ברודיר זאל שטארבין כדי איך זאל קענין קומין צו דער מלוכה. האט ער מיר גיזאגט דאס קאן ער נישט 123 בשום אופן מחמת א טעם וואס ער טאהר מיר נישט אויסזאגן, נור האט ער גיזאגט, דאס קאן איך דיר טוהן ער זאל קיין קינדיר נישט האבן. מילא נאך 124 זיין טאט, וועסט דוא ווידער מלכות ווערין. בין איך גיגאנגין און האב דעם זון פון מיין ברודער וואס איך האב ביא מיר אין דער שבי' גיהאט גילאזט הרגנין, און האב מיר גיטראכט, אביא מיין ברודיר וועט קיין יורש נישט לאזין וועל איך דעך פארט אמאהל מלך ווערין. און איך האב עטליכע מאל נאכגיפרעגט און האב גיהערט אז ער האט טאקי נישט קיין קינדיר. האב איך דעם מכשף גאר רייך גימאכט, האט ער מיר אמאהל גיגעבין צווייא זאל- בין א שווארצי און א וויסי זאלב, און צווייא 125 קלידיר [א שווארצקלייד און א וויסקלייד]. אז איך באשמיר מיר דאס פנים מיט 126 א קליין שטיקילי אזו וויא א ארביס גראס פון דער וויסר מאסן באקום איך גאר א אנדיר פנים און אז איך באשמיר מיד דער נאך מיט אזא אקליין שטיקיל פון דער שווארציר זאלב באקום איך ווידיר מיין ערשט פנים, און דיא צווייא 127 מלבושים וואס ער האט מיר גיגעבין, האבן אויך דיא סגולה אז איך טוה מיד אן אין 128 'אין' שווארץ 'מלבוש' האב איך טאקי א פנים וויא א בן מלך און אז איך טוה מיד אן אין 129 'א' ווייסן 130 מלבוש 131 'באקום' איך אפנים פון א גולן. און ווער טאקי א

122 הכל... 123 ווארום 124 ער וועט שט... 125 'מא' 126 אשט... 127 'מאר' 128 היט דעם שווארצין קלייד 129 דעם 130 קל... 131 האב

800 v =
= 278
! 3'08

ונעשתי גולן, בכדי לעשות נקמה באחי ובהשרים של המדינה, ובכל פעם ¹⁴⁹ עמדו אלי אנשים יותר עד שנעשה אני גולן חזק, 'מאד' ותמיד אנשים שלי הורגים השררות והמנהגים (!) של המדינה. 'והרגתי עד עתה כ"כ שררות שלא יש כעת הרבה בהמדינה' ואנשים שלי לא ראה אותי אפילו פעם 'אחד' בפנים האמת שלי והי' לי תמיד תקוה שכשימות אחי בלא בנים איפשר יוכל אני להשיג את המלוכה 'כי אקח הפנים שלי כבן מלך' אך כשאני רואה שאני ימות אני מתחרט על זאת שעשיתי ואני מגלה לכם זה הסוד שבאם תרצו להועיל לאחי תדברו מזה עם המכשף ¹⁵⁰ 'איפשר' זה המכשף יכול להועיל לו, הוא יושב כמה מאות פרסאות מכאן. ולא רצה לגלות לי האיד הוא יושב רק מסר ¹⁵¹ לי

149 היה ועם 150 כי רק 151 היה אחר

גולן. וזיא איך האב פון דעם מכשף דיא מתנה באקומען בין איך גיגאנגין און האב מיר אנגיטהן ¹⁵² 'א' ווייס ¹⁵³ מלבוש און האב מיד באשמירט מיט דער ווייסי זאלב, און בין גיגאנגין 'טיף' אין וואלד אריין וזיא א רעכטער גולן, און דארט זענין צו מיר אסך מענשין צו גישטאנן, האב איך מיר מישב גיווען, כל זמן מיין ברודיר לעבט וועל איך מיד נוקם זיין אין זייני שררות איך וועל אויף זיין טשאטיווין, און וועל זיין ביסליך ווייס / אויסהרגנין ווייל זיין האבין מיד נישט גיוואלט פר א מלך. און זיין איך בין גיווארין אגולן האב איך שוין זעהר איאם שררות אויסגיהרגת, עס איז שוין פון דיא אלטי שררות וואס מיד האבין גיקאנט זעהר וועניג דא. און אפילו דאס ביסיל וואס איז נאך גיבליבין באהאלטן זיך ¹⁵⁴ וואו זיין קענין, איך זאל פון זיין גישט גיוואר ווערין. און מייני לייט האבין מיד נאך קיין מאהל נישט ¹⁵⁵ גיזעהן מיט מיין רעכטן פנים, ווארין ¹⁵⁶ איך האב נישט גיוואלט זיין זאלין ווייסן ווער איך בין, און אזו האב איך תמיד האפונג גיהאט אז מיין ברידיר וועט שטארבין זאל איך מיר אנטוהן דאס שוואר-צי מלבוש און זאל מיד שמירין מיט דער שווארצי זאלב וועל איך ווידער מלך ווערין. איצט זעה איך אבער אז איך וועל פריהר שטארבין האב איך גראס חרטה אויף דעם וואס איך האב ¹⁵⁷ מיין ברודיר גילאזט כישוף טוהן, און בפרט זינט איך בין קראנק 'און' ליג ¹⁵⁸ אין בעט, אן דיא ווייסי קלידיר, ¹⁵⁹ איז מיר דאס גולניש הארץ גאר אבגיגאנגין און העט גיהערן ווידער דאס אלץ פריערעכט וואס איך האב קאלי' גימאכט. איבער דעם בין איך איך דאס אלץ מגלה, כדי טאמיר וועט איהר קענין מיין ברודיר העלפין. שמוסט מיט דעם מכשף, אב איהר וועט איהם אפשר אין וואלד נישט זעהן, פרעגט אויף איהם נאך, איך קאן איך נישט זאגין וואו ער וואהנט ער האט מיר דאס קיין מאהל נישט גיוואלט אויס-זאגין, ער האט מיר נור גיזאגט, ער וואהנט עטליכי הונדירט מייל פון דאנין, ¹⁶⁰ און האט מיר דאס פינגריל וואס איך האב אויף דעם פינגער גישענקט און האט

132 דאס 133 היה ווייסיין 134 אין 135 גיזעהן 136 זיין 137 איר 138 איך 139 האב איך 140 אין אז ער וויל איז

זה ¹⁵² 'הטבעת' אשר ¹⁵³ 'על אצבעי' ואמר לי שבאם [אהיה בסכנה גדולה ואהי' רוצה] ¹⁵⁴ 'שיעזור לי אזי אשלח' ¹⁵⁵ איש ¹⁵⁶ אחד 'עם הטבעת' ¹⁵⁷ [להיער סמוך לעיר] בתוך כך קודם שאמר השאר אחו לו כאב גדול ומת היינו הראש של הגולנים, ולקחו היועצים את השני סמים ¹⁵⁸ וימשחו את המת עם הסם שחור 'ולבשו אותו הבגדים אחרים' ¹⁵⁹ ותיכף ¹⁶⁰ 'ונשתנה' הפנים שלו והכירו שהוא באמת אחיו של המלך שלהם, 'כי הי' לו צורת המלך ממש' ומשחו אותו בסם הלבן 'ולבשו אותו בבגדים הראשונים' ונשתנה הצורה כמו שהיה מקודם שימות. בכדי שהאנשים היינו העבדים לא ידעו מה שעשו ¹⁶¹ הם ¹⁶², ולקחו השני סמים ¹⁶³ 'והטבעת' ויטמנו אותם לפני העבדים. ¹⁶⁴ וכשבאו העבדים

152 הפקל 153 עובר כעת אצל המיטה שלי / המיטה שלי תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 154 אריזה 'אהיה רוצה' שיבוא הוא תיכף אלי 155 'ישלוח אקח אחר' 156 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 157 'לעיר' 'לעיר' 'לקיף' מחיקות זו על גבי זו 158 והפקל ויחבאו אותם 159 מלה שאיננה קריאה - אולי אחרים 160 נהפך 161 תיקון בתוך מלה שאיננה קריאה 162 תיקון בתוך מלה שאיננה קריאה 163 והפקל 164 כפרו את

מיר גיזאגט, אז איך וועל זיין אין זעהר א גראכיר סכנה און וועל גאנץ גינעטהיג דארפין זיין הילף, ¹⁶¹ זאלל איך נור א מענשין שיקין מיט דעם פינגערל אין וואלד אריין [ער זאל דאס פינגערל אויף דעם מינצטין פינגיר פון דער לינקער] (ר) האנד אונטוהן] און זאלל ¹⁶², וזיא דער עלצטיר האט דיא יועצים אזוי ער צעהלט האט איהם אנגיחאפט זעהר א גראס וועהטאג און איז מבולבל גיווארין און האט אויף גיהערט צו רעדין. דיא יועצים האבין גינעמין אשטיקיל שווארצי זאלב און האבין דעם עלצטין באשמירט האט ער תיכף באקומין זיין רעכט פנים ¹⁶³ האבין זיין איהם דערקענט פר זייער מלכס ברודיר. דער נאך האבין ¹⁶⁴ זיין איהם מיט דער / ווייסיר זאלב באשמירט ¹⁶⁵ האט ער ווידער זיין ערשט פנים וזיא דער עלצטער פון דיא גולנים באקומין. דיא יועצים האבין צו גענעמין דיא צווייא זאלבין און דיא צווייא ¹⁶⁶ קליידר און דאס פינגערל און האבין באהאלטן. דערווייל זענין דיא גולנים אויף ¹⁶⁷ דער נאכט אהיים גיקומין און האבין גי-פינין ¹⁶⁸ 'וזייער' עלצטין זעהר קראנק. און ¹⁶⁹ ביא נאכט איז ער גישטארבין. דעם אנדרן טאג האט מען איהם זיין רעכט גיטוהן, און דיא צווייא יועצים האבין איברגינימין דאס קאמאנדי. האבין אבר גיזאגט צו דיא לייט עס איז אגרויסר יושר אז מע זאל מיר נאך אונזיר עלצטין חאטשי אכט טאג טרויערין. עס זאל קייניר פון אונז נישט ארויס געהן אויף ראבוניק. עס האט אלי גולנים זעהר גיפעלין און זענין זיטצין גיבליבין אין דערהיים. דיא יועצים אביר האבין עס פון דעסטוועגין גיטוהן, זיין זאלין ¹⁷⁰ אבהאלטן דיא לייט פון רציחות חאטשי א קורצי צייט, און דערווייל זאלין זיין זיך מישב ¹⁷¹ (זיין) וזיא אזא זיין זאלין דא פטור ווערין דעם עולם. ¹⁷² זיין האבין דיא אכט טאג נישט מעהר גיטוהן

141 אזו 142 איהם זאגין 143 פון אר... 144 היה האט / ער זי... 145 איז 146 פאר 147 במקור אויף אויף תיקון הכהדיר 148 זעהר 149 אי... 150 נישט 151 וואס זיין 152 ויהי היום

לביתו קברו את ראש הגולנים¹⁶⁵ בכבוד כדרכם. והי' להיועצים צער גדול מזה שלא סיים ראש הגולנים מה לעשות¹⁶⁶ 'בהטבעת', אך עשו את עצמם כלא ידעו בכדי שהעבדים לא ישערו עצמם, שיש 'איזה' כח¹⁶⁷ 'בהטבעת'.¹⁶⁸ והי' היום ויבוא אחד¹⁶⁹ מהעבדים שהי' שפיאן¹⁷⁰ ויאמר¹⁷¹ ששמע ביער מערלים חוטבי עצים שהמלך¹⁷² 'שלח' בעלי מלחמות להיער¹⁷³ לחפוש את הגולנים ולהרוג אותם ויתנו היועצים פקודה שבלילה ילכו על השמירה¹⁷⁴ 'שלשים' אנשים 'וקודם' שיעשה¹⁷⁵ יום ילכו השאר¹⁷⁶ אנשים ליער מחמת שביום צריך שמירה יתירה. כי האנשי חיל בודאי ילכו ביום מחמת שהם / אינם יודעים הדרכים ביער. והלכו בלילה¹⁷⁷ 'שלשים' אנשים עם אחד מהראשים היינו¹⁷⁸

165 היה הגולן 166 בהמלך שיבוא המכשף 167 בהמלך 168 ונתנו פקודה שכל לילה ילכו שלשה אנשים סביב הבית ולא יעמדו ביום 169 מאן... 170 היה כנראה שפיאן / ויאמר 171 הרי תוקנה בתוך אות שאיננה קריאה 172 היה שלח תוקן 'רועה' לשלוח 173 להרוג את 174 ארבעים היה מספר אחר שאיננו קריא 175 היה ובשיעשה 176 של עוד כי 177 ארבעים / אחרי 'שלשים' נמחק 'וחמשה' 178 מהיו...

נור¹⁵³ 'גיוויינט' און גיאמירט. דיא לייט האבין גימיינט זיין קלאגין' [נאך דעם עלצטין אין דעם אמת האבין זיין גיאמירט זיין זאלין פטור ווערין] פון דער צרה זיין האבין זיך זעהר גיוויינט דעם מכשף צו זעהן און איהם צו בעטן ער זאל זיין עפס¹⁵⁴ העלפין זיין זענין אין וואלד ארום גיאנגנין, זיין האבין איהם אביר נישט גיקענט. זיין האבין זיך זעהר מצער גיווען פון וואס דער עלצטר אין מבלבל גיווארין איי ער האט זיין אויס דערצעהלט וואס מעזאל טוהן מיט דעם פינגער¹⁵⁵ ויהי היום¹⁵⁶ עס איז גיווען דער אכטי טאג פון דעם טרויערן, איז גיקומין איינער פון דיא לייט וואס איז גיווען א שפיאן און האט זיין מודיע גיווען אז¹⁵⁷ ער האט גיהערט וויא צוויי האלצהאקירס האבין אין וואלד גישמוסט¹⁵⁸ אז דער מלך האט גיוואר¹⁵⁹ גיווארין אז דא אין דעם שטיק וואלד האלטין זיך אויף גולנים און האט גישיקט אעלצטין מיט זעלנער זיין זאלין אויספארשן דיא גולנים און זאלין זיין הרגנין. וויא דיא יועצים האבין דאס דער הערט, האבין זיין גיגעבין א באפעלה אז האלב עולם היינו דרייסיג גולנים זאלין געהן ביא נאכט מיט / איינעם פון זיין אייף א ארט אין וואלד נישט ווייט פון דעם טראקט און דארט זאלין זיין דיא גאנצי נאכט ווארטעס האלטין. זיין זאלין זיך ליוויין¹⁶⁰ און אין דער היים זאלין דיא אנדרי העלפט מיט איינעם פון זיין בלייבין, און וויא עס וועט נור אנהעבין צו טאגין זאלין דיא פון דער היים אויך¹⁶¹ צו יעני קומין. ווארום באטאג מיסין¹⁶² אלי אין איינים זיין, ווייל דיא זעלנער וועלן גיכר ביא טאג געהן אין וואלד אריין וויא ביא נאכט ווארין זיין קענין נישט דיא וועגין אין וואלד. וכן הוה וויא עס איז נאכט גיווארין איז איינער פון דיא יועצים מיט¹⁶³ דרייסיג גולנים גיאנגנין צום טראקט צו און

153 נאם גיבעטין ער זאל זיין דא ארום העלפין אחרי המחיקות מופיע פעמיים 'פון' 154 א עצה נעבין 155 וויא 156 זיין 157 אין 158 גיוואר 159 און 160 טענה 161 נאך

יועץ אחד ליער.¹⁷⁹ ויועץ השני אשר נשאר בביתו הלך בלילה¹⁸⁰. וכל אחד¹⁸¹ מאנשים אשר 'נשארו בביתו ישנים כי' הי' מחיובים לילך קודם שנעשה יום¹⁸² 'להיער', ומשח כל אחד עם הסם הלבן¹⁸³ ונשתנו פניהם. וקודם שנעשה יום העיר אותם שילכו 'להיער'¹⁸⁴. וזה 'היועץ' שביער ג"כ משח לאותם שהי' עמו בעת אשר 'הי' ישנים כאשר¹⁸⁵ הלכו ליווין זיך.¹⁸⁶ וקודם שנעשה יום אמר הראש שביער [שצריך לו לילך להבית כי שכח שם איזה דבר 'והלך' ובינו לבינו¹⁸⁷ 'ונעשה' יום] באו¹⁸⁸ אותם מהבית קרוב לאותם שהי' ביער 'ולא הי' מכירים זה את זה כי נשתנו פני כולם' והתחילו ליפול זה על זה¹⁸⁹

179 וכו'... 180 ומשח 181 מהעשרים 182 בעת אשר הי' ישנים 'אצל הליווין' בחמת שבורת כדרך הגולנים / המלה כדרך תוקנה בתוך כדרכם 183 ונחפכו פניהם 184 וכאשר באו להיער לא רחק 185 וישן כא... 186 ובפקר שנעשה יום ובאו 187 היה לבינה / באו האנשים מהבית להאנשים שביער וכבר הי' 188 היה ובאו 189 והרגו ונפל בהם חמשים איש, וירץ היועץ לכיתו ואמר שחיל המלך נפל עליהם. אך הכה אותם ובתוך כך באו העשרה לביתם ונפלו אותם של הבית ויהרגו אותם ג"כ. ובלילה השני עשו גם כן כמו בלילה הראשונה ולא נשאר אחר בהם

האט דארט¹⁸² אלי צווייטא שעה גילאזט דיא וואך ליווין. און דער אנדרי' איז גיבליבין מיט דיא אנדרי דרייסיג גולנים אין דער היים. וויא דיא גולנים האבין גישלאפין איז זיך גיאנגנין איטליכר יועץ און האט זייני גולנים מיט א שטיי קיל¹⁸³ ווייסער מאסן באשמירט, האבין זיין אלי באקומין א אנדר פנים, און¹⁸⁴ איי עס האט אנגיהאבין טאג צו ווערין האט דער יועץ פון דער היים אבאפעלה גיגעבין, דיא לייט זאלין¹⁸⁵ אויפשטעהן און זאלין גאנץ שטיליריהיד געהן צו זייערי חברים ביאם טראקט, וויא זיין זענין אזוי גיאנגנין האט ער זיך. אויס- גיזיכט עפס א תירץ און האט זיך אימגיקערט אהיים, און האט זיין גיהייסין ווייטיר געהן, וויא זיין זענין אנגיקומין צו זייערי ברודיר האט שון¹⁸⁶ גי- טאגט.¹⁸⁷ וויא דער¹⁸⁸ 'יועץ אין וואלד' האט גיזעהן פון ווייטין אז דיא גולנים פון דער היים קומין שוין אן, האט ער זיך אויך אוועק גינארט פון זייני לייט. דער ווייל וויא דיא פון דער היים זענין אנגיקומין און האבין גיזעהן גיט ווייט פון דעם טראקט אנדרי מענשין שטעהן נישט זעהרי ברודיר [ווארין זיין האבין דעך פון דער ווייסער] (ר) מאסן אנדרי פנימר באקומען] האבין זיין גימיינט דאס זענין שוין דיא זעלנער וואס האבין דרוויל זעהרי ברודיר גיהרגת¹⁸⁹ און¹⁹⁰ דיא וואס האבין / ביאם טראקט גינעכטיגט האבין ווידער דיא וואס זענין אנ- גיקומין נישט דרקענט ווארום זיין האבין דעך אויך פון דער ווייסר מאסן אנדרי פנימר באקומין אכלל זענין 'אן' גיפאלין איין משפחה אויף דער אנדרי טאקי וויא דיא רעכטי גולנים. און אין 'א' שעה איז נישט גיבליבין פון בידי ווייטין

162 אלל... 163 מא... 164 איי 165 נע... 166 א... 167 דיא גולנים 168 עלץ יועץ 169 זענין וויא זיין איבר גיפאלין 170 דיא ווידר האבין זיין אנגיקו...

צמ' 6N

הגזלנים גזלו אותם. וילכו מן ¹⁹² המקום שהי' הגזלנים על הדרך ¹⁹³, כי מח שהיו ¹⁹⁴ ראשים של הגזלנים היו יודעים כל הדרכים שביער ¹⁹⁵, ומחמת שו יודעים שעדיין יש להם לילך ביער הזה כמה ימים, לקחו לעצמם מאכליו ומשקות מן הבית, וגם סימנים ¹⁹⁶ לקחו להם מה שהגזלנים לוקחים באם אחד יאו שנים מהם הולך ביער ביחידות / בכדי שאם יפגש אותו גזלן מחברה אחרת שיכיר אותו. והלכו כך שלשה ימים בהיער, ובלילה ¹⁹⁷ השלישי לנו בבית א' של גזלנים ¹⁹⁸ וקיבלו אותם שם היינו הגזלנים להיעצים (!) בסבר פנים יפות וכיבדו אותם בכל מיני כיבודים ¹⁹⁹ ובשעת שאכלו התחיל הראש של הגזלנים לשאול אותם מאיזה חברה הם ואמרו היועצים שהם מחברה של פלוני בן ²⁰⁰ ופלוני היינו שאמרו שם מראש ²⁰¹ הגזלן שלהם שמת, כי הגזלנים שבבית הזה

192	מתייער על	193 הנדלול	194 ראש של	195 והלכו לבוא. וכאשר באו על הדרך שמעו
נחתדע להם שהם	רחוקים מעיר	מלוכה מאה פרסאות	התיבה 'שמעו' נמקה לפני שנמחה כל השורה	
196 על	197 השלשה	198 היה הנזלנים	199 ואחר וכאשר	200 פלוני / מלה
		נוספת שאיננה קריאה	201 היה שראש	

דאס ¹⁷³ הויז פאר ברענט עס זאל נישט בלייבן א רושם פון דיא גולנים, און זענען
אדעק גיגאנגען ¹⁷⁴ [זייא זאלן. (זיך) דורכשלאגן צו דער שטאד וואו דער צדיק
איז גיזעסן.] נאר מחמת זייא האבן גיוויסט אז ¹⁷⁵ [זייא] האבן ¹⁷⁶ נאך
עטליכע טאג צו געהן דורך דעם וואלד און א קרעטשמי האבן זייא זיך אויס דעם
הויז מיט גינעהמין עסין און טרינקן אויף עטליכע טאג. און האבן זיך סימנים
מיט גינעמין וואס גולנים נעמן זיך מיט אז זייא געהן איינציגווייסיג אין וואלד,
טאמיר טרעפן [יך] ¹⁷⁷ זייא אנדרי גולנים ווייזן זייא זיך דיא סימנים וואס זייא
האבן צישיין זיך זייא זאלן זיך דער קענין. ¹⁷⁸ אזא זענען זייא דרייא טאג
גיגאנגען אין וואלד. דעם דריטען ¹⁷⁹ [טאג] זענען זייא ¹⁸⁰ [אנגיקומען צו] א
עלצטין פון א חברה גולנים. דער עלצטיר האט דיא יועצים זעהר שרען צו
גינימין, און האט זייא גראס כבוד אנגיטוהן, כדי זייא זאלן צו איהם צושטיין
ווארום אזא איז צישיין דיא גולנים, ווער עס ווייט נישט מיינט דיא עלצטע לעבן
צישיין זיך גאר אווינדער, ¹⁸¹ און צום אמת זענען זייא איינער דעם אנדערן גרויסי
שונאים און איינער העט גערן דעם אנדערן אלי לייט אדעק גינימין. ווארום מיט
דעם אמת איז דעך זעהר תכלית נור געלד, מילא וואס איינער האט אונטיר זיך
מעהר לייט, קען ער מעהר גולן און האט מער געלד, און אזא האט דער עלצטיר
אויך גיוואלט אז דיא יועצים זאלן צו איהם צושטיין. וואו זייא זענען ¹⁸² גיזעסן
בייא טיש, האט זייא דער עלצטיר גיפרעגט פון וועלכען עלצטינס לייט זייא זענען.
האבן זייא איהם גיזאגט פון / דעם און פון דעמס לייט זענען מיר, היינו זייא
האבן איהם גיזאגט דעם נאמין פון ¹⁸³ זייער עלצטין וואס איז גישטארבן.

ראה מקבילה במעשה מחיר: 'כשבא לשם. בחר לו אילן גבוה שהוא סמוך להדרם שיוצאים שם הגולנים לגזול. ולקח הפיל [=אבק] של צדיקים והפיל של משוגעים ועירבם יחד ופיזר אותם על הדרך. והוא עלה על האילן וישב שם לראות מה יהיה נעשה בהם. והיו יוצאים שם גולנים ששלח אותן הגולן הגדול שבהם הנ"ל לצאת ולגזול. וכשבאו לאותו הדרך תיכף כשדרכו על הפיל הג"ל נעשו צדיקים. והתחילו לצעוק על נפשם על שזולו עד הנה והרגו כמה נפשות אבל מחמת שהי' מעורב שם פיל של משוגע' נעשו צדיקי משוגעים. והתחילו להתקוטט זה עם זה אמר בשבילך גזלנו וזה אמר על ידך גזלנו. עד שהרגו זא"ו. והיה שולח כת אחרת והיה ג"כ כנ"ל. והרגו זא"ו כנ"ל. וכן היה אח"כ. עד שנהרגו כולם. עד שהביך שלא נשארו כ"א הוא בעצמו עם עוד אחד ... /

זו"ע ע"י אה"י גקומין. האט ער זיך ארויף געקליבן איין הויכין בוים. האש ער איז נאהינט צו דעם דעם האש פון דארט אינאן ארויף דא איז גולנים ראיבויין. און האט גענוימין דעם פיל פון צדיקים און דעם פיל פון משוגעים. און האט זיין אונ[!] איינים אויף גמישט. און האט זיין פון שפרייט אויף דעם חעג. און ער איז ארויף גגאנגין אויף דעם בוים און האט זיך דארט בועצט. ער זאל זעהין וואס מיט זיין חעס זיך טון. האט ער געזעהן זיין די גולנים זענען ארויף גגאנגין. האש דער עלצטער גולן (הנ"ל) האט זיין ארויף שטיקט ראבייוין. זיין דא גולנים זענען גקומען אויף דעם חעג. תיכף זיין האבן אסערע גיטאן אויף דעם פיל זענען זיין גחאדין צדיקים. און האבן אן גהובין צו שרייבן אף זייער יאר און טעג. האש זיין האבן ביז אהער גיראבייוויס איז האבן גהרגיט כמה נפשות. נאר עש איז דורך אביר דארט געווען גמישט מיט דעם פיל פון משוגעים זענען זיין גחאדין משוגען צדיקים. און האבן זיך אן גהובין צו קריגן איינע מיט דעם אנדערן. דער האט גוזגט. איביר דיר. האבן מיר גהרגיט. און דער האט גוזגט איביר דיר האבן זיין זיך און צו קריגט. ביז זיין האבן זיך איינש דאש אנדרי גהרגיט. האט דער עלצטער גולן גשיקט נאך אמאל אנדרי גולנים. איז אויך און געווען זיין פרייר. האבן זיין זיך אויך גהרגיט איינש דאש אנדרי. און און איז עטליכע מאל געווען. ביז זיין זענען אלי אויף גהרגיט גחאדין ביז ער האט פאר שטאנען (היינו דער וואס האט פרייר קיין כח גיט גהאט אויף די פיס וואס ער איז ארויף אף איין בוים) אז עש איז שוין גאר גיט גבליבן פון דא גולנים נאר ער אליין... מיט נאך איינעם... (ס' סיפורי מעשיות, דפים טו—טז). פרל ניצל את המוטיב, ורק שינה פרטים אחדים. בנוסף העביר של הסיפור את נשמתו פרט שמקורו בסיפור של ר' נחמן, שהורגש כאן על-ידי המהדירים, כבר אינו מופיע בנוסחו של פרל ביידיש.

171 צום הוי זיך 172 אומעק

173 האם	174 און האבן זיך דורכגעשלאגן צום טראכט האט אין גייען אין וואלד	175 פון דעם
טראכט	176 זיין	177 במקור טרעטט
178 זיין	179 נאכט	
180 גיבלייגן אויף נאכטלענער פייא	181 נור	182 פייא
	183 דעם	

לא היו יודעים עדיין שמת, והיועצים ג"כ לא²⁰² הודיעו להם זאת.²⁰³ והתחיל ראש הגזלן לשחוק מהראש שלהם, ואמר הראש שלכם הוא גזלן שקר כי אין לו אבירת לב כמו שלגזלן מחיוב להיות.²⁰⁴ ויהא אינו אפילו גבור. כל כח שלו הי' שהי' לו היכירות גדול מאד עם²⁰⁵ מכשף אחד וההיכרות שלו הי' יותר מהיכירות שיש לנו עם המכשף [והיה מאמין בזה המכשף²⁰⁶, ומחמת האמונה שיש לו יש לו זה הכח] ואמרו היועצים אנחנו מהיותר מקורבים של הראש שלנו ולא ראינו אותו אפילו פעם אחד להיות עוסק בכשפים והתחיל הראש גזלן²⁰⁷ לשחוק מהם, ואמר אתם לא ראייתם²⁰⁸, אבל תוכל אתם להאמין לי²⁰⁹ שהוא גזלן שקר וכל הכוחות שלו הוא ע"י הכשוף²¹⁰ ויאמרו היועצים,

202 אמר 203 בכתב-היד יש נקודה לאחר זאת כנראה בסעות / ויא... 204 ואמר עוד הרבה דברים בזיונות נגד הראש שלהם והי' ולא 205 איזה 206 [והוא לא יכול לעשות כה שרופה. והמכשף הבטיח לו תמיד לעשות עבורו כל מה שירצה ועל סמך זה יש לו כח היינו] 207 ש... 208 מחמת שיש לכם אמונה גדולה בו. וגם הוא אינו שופה להתנלות עצמו לכפ לפיכך התיבה 'לכם' נמחקה לפני מחיקת כל השורה 209 שתי אותיות מחוקות שאינן קריאות 210 היה מכשף / וע"י רבאות הוא יודע לרבות אנשים ולחשוף ולמסוך אותם להכרה שלו

ווארין דער עלצטער האט נאך נישט גיוויסט אז ער איז גישטארבין און זיין האבין איהם אמוסטני נישט גיוואלט זאגין,¹⁸⁴ ווארין זיין העטין אזו גאר נישט גיקענט זיינער פטור ווערין, ער העט זיין משוגע גימאכט זיין זאלין צו איהם צושטיין. ווארין וויא שיקט זיך גאר קיין עלצטין נישט צו האבין. אזו אביר אז זיין האבין שוין איינים, מוס ער זיך פארט היטין ער זאל זיין אפוענדיג¹⁸⁵ מאכין פון זייער עלצטין. ער קאן זיין חנפניגן שען צו נעמין [אויף דעם אנדריין עלצטען רעדיין כל הרעות] און לאזין זיך דורך זיינע לייט לויבין, אויך אלליין לויבין זיין זיך זעהר, כדי¹⁸⁶ רעס זאלין מעהר לייט צו זיין צו שטעהן אביר אזא פאפראסט¹⁸⁷ וועט איינר נישט צו רעדיין מען זאל צו¹⁸⁸ איהם צושטיין. און אזו האט אויך דער עלצטי גיטוהן, וויא זיין האבין איהם גיזאגט ווער זעהר עלצטיר איז האט ער אנגיהאבין חזק אויס איהם צו מאכין, און האט גיזאגט אייער עלצטיר איז קיין אמת¹⁸⁹ גזלן נישט, ער האט נישט דאס רעכטי פינטלי וואס א גזלן דארף צו האבין. זיין מזל איז וואס זייני לייט גלעבין אין איהם זייער, דאכט זיך זיין אז אלצדינג וואס זיין גיראט, איז נור איבר איהם, וואס ער איז אזו גראסיר ברי' און לעולם איז ער אגראסיר שלימזלניק, ער האט אפילו גאר קיין קאראז נישט, נור ער האט גראס אמונה אין¹⁹⁰ דעם מכשף און דער מכשף גיט איהם עצות וואס ער זאל טוהן און מאכט איהם אונטיר¹⁹¹ זייני לייט דורך דעם אגוטין שם, און צו צייטן דאוואזיט זיך אייער עלצטער עפיס צו טוהן ווייל ער האט דעם בטחון אן דעם מכשף אז ער וועט איהם ארויס העלפין. און דער מכשף איז איהם זעהר גיטרייא ווארום ער גיט¹⁹² איהם זעהר פיל געלד. האבין דיא יועצים גיזאגט וואס טי(י)טש מיר

184 ברי ער זאלל נישט 185 יד אחת תיקנה אפסענדיג 186 זא זיין 187 וועלטן זיין 188 זיין 189 עלצט... 190 א 191 די 192 היה ניבט

הוא לא נזדמן אפילו פעם אחת שנראה אנחנו²¹¹ שיבוא אליו מכשף. ויאמר להם הגזלן ואני אומר לכם שהי' אצלו כמה פעמים, המכשף יאמר פ"א שיושב במדינה אשר רחוקה מאתנו חמשה מאות פרסאות ואני בעצמי²¹² דברתי עם המכשף הנ"ל ואמר לי שהוא יכול לבוא אצלינו ע"י קפיצת הדרך בכמה שעות. והי' סובר שאני ג"כ²¹³ שוטה כמו הראש שלכם ואני יאמין לו בכל מה שאמר, 5
214 אך אני²¹⁵ / הכרתי אותו ששקר דיבר ובכל זאת לא רציתי לשחוק בפום בין(!) ממנו, כי [ידעתי שכל הגזלנים סרים למשמעתו ולמה לי זאת לחלוק א"ע עם כל הגזלנים בודאי יעמדו כולם עלי]²¹⁶, ומוזה בעצמו ראיתי שאינו מכשף ולא יודע כלום, כי לא הי' יודע שאני עושה בלבי חוכא ואטלולא ממנו. 10
כאשר שמעו היועצים שזה ראש הגזלנים יודע מהמכשף התחילו לדבר עוד עמו מזה²¹⁷ המכשף, והפצירו אותו היינו היועצים הפצירו לזה ראש הגזלנים לאמר להם היכן מושב המכשף, וכאשר ראו שלא רצה לאמר להם אמרו לו שהם בכיוון רוצים לידע האיך זה²¹⁸ המכשף דר בכדי לילך אליו, ולראות שאין

211 כאשר 212 ראיתי אותו כאשר בא 213 המלים שופה... אך אני נמחקו ומחיקתן בוסלה על-ידי פרל 214 אני מחיקת המהדיר 215 התחלתי לשחוק 216 אמרתי הלא הוא יודע סקומי ואיפטר יגלה זאת להמלך 217 הנזלן 218 הנזלן דר

זענין ביא אונזער עלצטין בודאי זעהר חשוב און מיר האבין¹⁹³ קיין מאהל נישט / גיזעהן ער זאל זיך פארין מיט כישוף מאכירס האט דער עלצטר אנגי- 24 עמ' האבין זעהר צו לאכין און האט גיזאגט, איך גלייב אייך אז איהר האט נישט גי- זעהן חאטשי איהר זענט ביא איהם זעהר חשוב, פון דעסט וועגין מעגט איהר מיר גלייבין אז ער איז א גארנישט א גזלן שקר נור דער מכשף און דיא אמונה 5 פון זייני לייט האלטין איהם אויף דיא פיס. ווי דיא יועצים האבין גיהערט אז דער עלצטי קען אזו גוט דעם מכשף האבין זיין אנגיהאבין איהם צו פרעגעהן מיט האזברעס * און האבין¹⁹⁴ איהם גיזאגט, וויא איז דאס מיגליך דער מכשף וואהנט דעך זעהר ווייט פון אונזיר עלצטין וויא אזו קענין זיין זיך זעהין תמיד ווען ער דארף איהם, האט דער עלצטע אנגיהאבין צו לאכין. איהר מיינט א אמת דער מכשף וואהנט אזו ווייט פון אייך, דער מכשף האט דאס מיר אויך גיזאגט, און האט גיזאגט דורך קפיצת הדרך קאן ער צו אונז קומין ווען ער ווילל. נור איך ווייט דעם אמת. ער איז כמעט אלי טאג צו טרעפין אין¹⁹⁵ דעם וואלד וואס איז

193 איהם 194 א... 195 דער שטאר

* האזברעס: ודאי כתיב משוכש של הסברות במובן תחבולה או ערמה. מובן זה של התיבה צוין במילון של אלכסנדר הארקאחי (ידיש-ענגליש-העברעישער ווערטערבוך, ניר יורק 1928). באותו המובן מופיע הביטוי 'אין הסברה' בקומדיה אנונימית מגאליציה מתקופתו של פרל (די גענארטע וועלט, מוסקבה 1940, עמ' 88, 120). וראה התיבה 'הסברה' אצל מנדלי מוכר ספרים, דאס קליינע מענטשעלע, וילנה 1879, עמ' 32. הפיסקה הנדונה חסרה בטקסט העברי.

ממשות בו, ולילך אח"כ לראש הגולנים שלהם, ולגלות לו איך המכשף רימה אותו וע"י זה יאבד הלב שלו, ונעבור אותו מהראשות ונקבל אותו לראש גם עלינו. כאשר שמע זאת ראש הגולנים, שמח שמחה גדולה²¹⁹ שיהי' הוא ראש גם על הגולנים האחרים ג"כ, ואמר להם²²⁰ 'שם של היער אשר שם ימצאו' המכשף היינו של זה שאומר שהוא מכשף כי האיש הגולן לא החזיק אותו באמת²²¹ 'למכשף' וכאשר שמעו היועצים²²² 'זאת' שמחו שמחה גדולה מאד כי היה²²³ 'היער אצל' העיר בעצמה אשר הצדיק שהלכו אליו דר שם, ושאלו את ראש הגולנים²²⁴ האין נקרא המכשף ואמר להם אני איני יודע שמו כי כל הגולנים²²⁵ אינם קוראים אותו בשמו, אבל²²⁶ 'כשתלכו כמה ימים ביער בודאי תראו אותם כי יבוא ובכל פעם להיער' והלכו האנשים²²⁷, וכאשר באו²²⁸ על²²⁹ הדרך פגעו הרבה אנשים מאד מאד אשר נסעו²³⁰, ושאלו אותם מה עשיתם²³¹ ואמרו היינו אצל הצדיק, עבור עסקים שלנו, ושאלו היועצים אם פעלו אצלו מה שהיו צריכים והתחילו האנשים להתמיה א"ע ואמרו אתם בודאי לא ממדינה שלנו כ"א ממדינה רחוקה מאד, כי אתם אינם יודעים מה אתם אומרים²³² מה זאת לשאול אם פעלנו אצל הצדיק²³³, ונוסיף(!)

219 כי ראה ש... 220 היכן מושב של זה המכשף שמו... 221 לגולן. והלכו השני אנשים אליו. ובצאו אותו בקיר וישפאל והי' לו שם בית גדול עם גרון (גן) אחד וזה הבית כנאו 222 שם היער שאמר להם ששם דר המכשף 223 זאת 224 האין על 225 קו... 226 אבל כשתבאו לעיר וישפאל אפילו תינן יאמר לכם בודאי שמו, כי שם 227 סמנו לדישפאל 228 מהיער 229 היה אל(?) 230 בדישפאל 231 בדישפאל 232 וכי 233 וכי מותר לשאול אם

בייא דער שטאד נ', [דיא יועצים האבין גיפרעגט וויא הייסט דער מכשף האט זיין דער עלצטי געענפערט דאס ווייס איך נישט, ווארין מיר רוף מיר איהם קיין מאהל נישט ביאם נאמין נור מכשף] וויא דיא יועצים האבין דאס דערהערט האבין זיין זיך זעהר אנגיהאבין צו פרייען ווייל זיין האבין דוך גיוואלט געהן אין שטאד אריין. דער עלצטי האט זיין גיזאגט ווארום זיין זאלין א קערצין וועג געהן, וועלין זיין קומין באלד אין שטאד אריין. דיא יועצים האבין זיך בעדאנקט, און האבין דעם עלצטין א שעני מתנה גילאזט, און זענין אוועק גיגאנגין זעהר וועג ווייטיר. וויא זיין זענין אזו גיגאנגין¹⁹⁶ איז זיין אקעגין גיקומין עטליכי מענשין האבין זיין אנגיהאבין צו פרעגין, פון וואגין זיין פוהרין האבין דיא מענשין זיין גיזאגט מיר פאהרין פון דעם צדיק, מע האמיר ביא איהם גיהאט עפס צו טוהן. האט איהר גיפויעלט ביא איהם פרעגין דיא יועצים וואס טייטש זאגין דיא מענשין, איהר מיזט אודאי נישט זיין פון אונזיר מדינה, וואס אי דאס, אב מע האבין מיר גיפויעלט ביאם צדיק, וויא איז דאס גימאָהלט מע זאל ביא א צדיק נישט פויעלין. דיא יועצים האבין דערפין זעהר הנאה גיהאט און זענין ווייטיר 'צו' גיגאנגין און זענין / גיקומין אין שטאד אריין. וויא זיין זענין גי"

עמ' 25

עמ' 7א

התענוג של היועצים מאד, והלכו בשמחה גדולה להעיר / וכאשר באו להעיר²³⁴ יישבו א"ע שלא לילך תיכף להצדיק²³⁵ כי אמרו מקודם צריכין אנתנו לשאול על מהות הצדיק והאין מחויבין לילך אליו²³⁶ והלכו כמו עניים ממש המחזירים על הפתחים להבית אשר שם מתאכסין העניים כי שם בודאי יכול לשמוע מהצדיק מה שצריך להם. אך כאשר נעשה לילה ראו²³⁷ שעניים²³⁸ הרבה מאד באים שמה על לינת לילה, והי' להם פחד גדול ללון עם כך הרבה אנשים, כי הי' להם היינו להיועצים הרבה²³⁹ מעות ואבנים טובות אשר נתן להם המלך שלהם על הדרך והיו מפתים א"ע איפשר יש בין העניים איזה גנב ח"ו וגם לא היו מורגלים לישן עם אנשים הרבה מאד ובפרט עם עניים ההולכים קרועים ויחף כי באמת היו שררות גדולים, ולכן גמרו בדעתם לילך מהעיר ליער²⁴⁰ 'ושהי' אצל העיר²⁴¹ ולישן שם ביער', והי'²⁴² לילה של קיץ יפה מאד, ובאו להיער²⁴³ והלכו בתוך היער²⁴⁴ לצד מן הדרך ושכבו א"ע שם. וישנו שם חזק מאד כי היו עיפים מהדרך, ויהי בבוקר כאשר²⁴⁵ התחיל להאיר היום ויבא איש אחד ללקוט עשבים ביער וירא שני אנשים

234 בוסלה המחיקה להעיר ונמחק התיקון 'בחזק לעיר' 235 בוסלה המחיקה להצדיק ונמחק התיקון (להעיר) 236 ואם צריך ליתן לו הרבה כמות. וכחמת שהיו רוצים לישב שם זמן רב כשתיקה בכדי שהקולם לא ירעו מה הם צריכין לעשות שם, שכרו לעצמם דירה מחוץ לעיר, ונמרו בדעתם לילך להעיר כמו עניים על הפתחים בכדי לידע, וכחמת 237 שהרבה 238 היה עניים / מאד 239 אבנים 240 כי 'למשל' 241 הי' יער אחד ולישן שם, כי 242 זמן קיץ 243 והי' 244 מן 245 היה כאשר

קומין אין שטאד אריין האבין זיין זיך¹⁹⁷ מישב גיווען זיין זאלין פריהר רעכט גיוואר ווערין וויא אזו מע געהט צו דעם צדיק, ווארום אזו צו געהן און נישט צו פרעגין, איז עפס נישט¹⁹⁸ גיט, טאמיר מוס מען עפס צערמאניס מאכין. זיין האבין זיך מישב גיווען דאס בעסטי איז איבר צו נעכטיגין אין דער גאספאדי וואו ארמי לייט שטעהן איין. דארט וועלין זיין בודאי אלצדינג גיוואר ווערין. זיין¹⁹⁹ האבין זיך דרפרעגט צו דער גאספאדי²⁰⁰ נור וויא זיין זענין אין דער גאספאדי נור אריין גיקומין האבין זיין גיזעהן אפילע שטיב מיט ארמי לייט, און האבין א קוק גיגעבין אז עס איז דא דארונטיר אויך גנבים, און זעהר אומפלע" טיגין²⁰¹ האבין זיין זיך זעהר גימיסט²⁰² און האבין אויך מורא גיהאט מע זאל זיין נישט באגאנבנין, האבין זיין זיך מישב גיווען, זיין וועלין בעסיר געהן ארויס אויס דער שטאד אין וואלד אריין נעכטיגין, ווארום עס איז גיווען זעהר א שעני נאכט, און בפרט זיין האבין פר גולנים שוין נישט גיהאט וואס מורא צו האבין. זיין זענין זיך אזו ארויס גיגאנגין, און האבין זיך אין וואלד גילעגט שלאפין²⁰² און זענין זעהר גישמאק²⁰³ אנטשלאפין גיווארין. וויא עס האט נור אנגיהאבין טאג צו ווערין איז גיקומין א מענש אין וואלד אריין²⁰⁴, וויא ער

197 נפרעגט צו דער נאכפירי וויא ארמי לייט שטעהן איין וויא זיין זענין גיקומין אין דער נאכפירי אריין האבין זיין זיך מיישט (?) גיזעהן זעהר איהם ארמי לייט 198 שעהן 199 זענין 200 איז 201 בענין... 202 וויא 203 איינגעשלאפין 204 קרייפטיג קלייבין

ישנים והלך לאט אליהם. וראה על ²⁴⁶ האצבע של אחד הטבעת כי אחד מהם היה נושא בכל לילה הטבעת על אצבעו ²⁴⁷ מחמת פחד שלא ²⁴⁸ יגנבו ²⁴⁹ ממנו זה הטבעת (!) כי ה' אצלו יקר מאד ²⁵⁰ ותיכף כאשר ראה את הטבעת העיר את האיש ואמר לו הידעת את פב"ב. (.) בכאן הזכיר השם של ראש הגולנים אשר נתן להם הטבעת ²⁵¹. וכאשר ראו שזה האיש ²⁵² לוקט עשבים הבינו ²⁵³ שהוא בודאי זה המכשף הידוע ואמרו לו ידענו אותו טוב מאד. כי הוא מסר לנו זה הטבעת. ושלח אותנו אליך. ויאמר המכשף מה הוא רוצה הלא אחיו אין לו בנים ומה רוצה יותר, יבוא בודאי העת אשר הוא יקח המלוכה, ויאמרו היועצים אליו, אדרבה הוא שלח אותנו אליך לעזור את אחיו שיהי' לו בנים ²⁵⁴ ושלח ²⁵⁵ לך לסימן הטבעת ומתנות גדולות נתן לנו ליתן לך / בכדי

246 אחד 247 היה אצבא (ז) 248 יגב / אותו / אותו / תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 249 תיקון בתוך אותיות שאינן קריאות 250 כאשר ראה הטבעת 251 ואמרו ידענו אותו כי הוא נתן לנו את הטבעת 252 נושא 253 היה אב... 254 ואמר המתין לי זמן כמה ימים ואני אומר לכם תשובה, כי כבר פיים א"ע עם אחיו 255 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה

האט דער זעהין אז דוא ליגין 2 מענשין איז ער צו זיין צו גיגאנגין. וויא ער שטעהט אזוי לעבין זיין. דערזעהט ער וויא איינר ²⁰⁵ געהט אויף א ²⁰⁶ פינגיר אין א פינגירל אנגיטוהן. ווארין איינר פון דיא יועצים ²⁰⁷ האט תמיד דאס פינגערל ²⁰⁸ אויף ²⁰⁹ דעם מינצטין פינגיר פון דער לינקע האנט גיהאט אנ-גיטוהן אזוי וויא דער עלצטי האט זיין גיזאגט חאטשי ער האט ניט אויסגיזאגט וואס מע האט ווייטיר דערמיט צו טוהן וויא דער מענש האט דערזעהן דאס פינגערל. האט ער דעם איינים יועץ פון דעם פינגערל אויפגיזעגט און האט איהם גיפרעגט, קענסט דא דעם און דעם. דא האט ער איהם / דעם נאמין פון זעהר עלצטין אנגירופין ²¹⁰ [²¹¹ דער אנדרר האט זיך אויך גיהאט אויפגיזאגט און ביידר האבין זיך משער גיווען דאס איז אודאי דען מכשף און האבין גיזאגט מיר זענין זייני לייט] ואן מיר זענין מער פון איהם צו דיר געשיקט גיווארין ער האט אונז דאס פינגערל פאר א סימן מיט גיגעבין האט דער מכשף זיך אנ-גירופין. נא וואס וויל ער, וואס פעהלט איהם, דער ברודיר האט זיך קיין קינדר נישט, וואס איילט ער זיך לאז ער גור ווארטין, ער וועט שוין אמאהל קומין צו דעם וואס ער ווינשט, האבין דיא יועצים גיזאגט ניין פרקעהרט ער האט אונז צו דיר גישיקט, דא זאלסט זעהן דער ברודיר זאל יא האבין קינדר ער האט זיך מיישב גיווען, ער ווילל זיך שוין בלייבין אין וואלד, עס גיפעלט איהם דא בעסיר, און ער האט דיר דורך אונז גישיקט גראסי מתנות. און האט זיך גיבעטין זאלסט זעהין דער ברודיר זאל האבין קינדר. דער מכשף האט זיך אביסל מישב

205 פראנט 206 היה איין 207 פלענין 208 בייא נאכט תכיר 209 א פינגער אנגיטוהן, ווייל דער עלצטער זיטירר האט גיזאגט 210 זאגט דער יועץ יוא איך קען איהו איהם, דערווייל האט זיך דער אנדריי יועץ אויך אויפגיזאגט האבין ביידר גיזאגט 211 זיין האבין דעם מכשף משער גיווען

שאתה תעזור לו שיהי' לו בנים. ויאמר להם המכשף צריכים אתם להמתין בכאן ביער ²⁵⁶, שכרו לכם בכאן ²⁵⁷ איוזה דירה, ואני במשך איוזה ימים אתן לכם תשובה [רק שלא תבואו לעיר במשך זה הזמן, אך בכל יום ויום בהשכמה תבואו ליער לזה המקום אשר מצאתי אתכם ישנים ושם להמתין עלי] ויקחו היועצים מתנה גדולה אשר היתה שוה הרבה מעות ונתנו להמכשף והלך מאתם. והיועצים שכרו לעצמן דירה אצל כפרי ²⁵⁸ אחד אשר ²⁵⁹ היה דר ביער ²⁶⁰ ומחמת שלא הי' להם היינו להיועצים מה לעשות דברו עם הבעל הבית שלהם הגם שהוא הי' כפרי ²⁶¹ והם שררות גדולים אך מה הי' להם לעשות כשלא הי' להם כלל מה לעשות, ופעם אחד התחילו לסבב בדברים עם זה הכפרי, ובא הדיבור מזה המכשף ואמר להם הכפרי שהוא ג"כ ²⁶² שמע כמה ²⁶³ פעמים ²⁶⁴ מהמכשף המלקט עשבים בזה היער, ושהוא שמע כמה ²⁶⁵ דברים שעשה המכשף הנ"ל. וביקשו היועצים את ²⁶⁶ הב"ב שלהם לספר להם איוזה מעשיות מהמכשף הנ"ל וסיפר להם כמה דברים נפלאים ששמע אבל ²⁶⁷ אמר אני לא ראיתי מה שעשה ²⁶⁸ רק שמעתי. אחר איוזה ימים בא המכשף ²⁶⁹ בהשכמה להיער ואמר להם שכבר נתוודע לו מה שצריך לעשות עבור המלך שיהי' לו בנים אך צריך להביא ²⁷⁰ איוזה דברים יקרים ממדינת ²⁷¹ יהם,

256 לא רחוק מסקום הזה דר כפרי אחד 257 דר אחד 258 היה הכפרי 259 יאמר להם המכשף 260 היה כהיער 261 וזכוראי 262 ראה 263 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 264 את 265 פנולות ורפואות 266 המכשף 267 בכל פעם 268 זגם 269 להיער 270 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה / עבור 271 היה פסדינה / רחוקה מאד

גיווען דערנאך האט ער זיין גיזאגט, איהר דינגט ²¹² אייך דא אן אירגידס אין א דירה, ווארים דאס מיט צייט האבין. איר זאלט אלי טאג מיט ²¹³ דיא זאריז אהער אויף דעם פלאטץ קומין. און אז דיא צייט וועט קומין וועל איך אייך דא אתשובה ברענגין. דיא יועצים האבין איהם א פייני מתנה גיגעבין וואס איז ווערט גיווען זעהר א סאך געלד, דער מכשף איז זיך זיין וועג גיגאנגין און זיין האבין זיך דא אין וואלד בייא א פויער גידינגין א שטיבל. און מחמת דיא יועצים האבין נישט גיהאט וואס צו טוהן פלעגין זיין צו שמיסין מיט זעהר בעלהבית חאטשי זיין זענין גיווען גרויסי שררות און דער בעלהבית אפויער גור וואס האבין זיין גיזאלט טוהן זיין זענין אקורש ניט משוגע גיווארין פאר לאנגי ווייל. אמאהל האבין זיין מיט דעם בעלהבית אנגיהאבין צו שמוסין פון דעם מכשף, האט דער בעלהבית גיזאגט איך האב גיהערט אז דא איז דא א כישוף מאכיר און טוהט גרויס וואונדר גור איך האב איהם נישט גיזעהן קיין מאהל, איך קען איהם אפילו נישט. אמאהל וויא דיא יועצים זענין מיט ²¹⁴ אבעגין דעם טאג גיווען אויף דעם פלאטץ וואס דער מכשף האט זיין באשטעלט איז דער מכשף אנ-גיקומין און האט זיין גיזאגט זאלט וויסין איך האב שוין א ספאסיב אייער עלצטינס ברודער זאל האבין קינדר, גור דיא זאכין דערצו מוס איך מיר לאזין

והוא בעצמו אינו יכול כעת להרחיק את עצמו ממקום מושבו רק ישלח איזה מתלמידיו ומחמת שהתלמיד שלו עדיין אינו יכול לעשות קפיצת הדרך רק מעט, דהיינו למשל המכשף בעצמו הולך בשעה אחת חמשים פרסאות והתלמיד לא יכול לילך רק עשרה פרסאות ²⁷² ניתעכב הדבר איפשר ²⁷³ חודש, או יותר, לכן צריכים הם להמתין עוד זה הזמן, ויאמרו היועצים מה לנו לעשות אם צריך להמתין אנחנו נמתין. ויקחו עוד מתנות גדולות ונתנו להמכשף כי ראו שיצרך לו על הוצאות ליתן לתלמידו. והלך המכשף מהיער והיועצים הלכו לביתם, ומחמת שלא היה להם בבית הכפרי מה לעשות ²⁷⁴ היו ישנים בכל יום אחר ²⁷⁵ האכילה ב' או ג' ²⁷⁶ שעות ומחמת זה לא הי' יכולים ²⁷⁷ לישן כי חזק בלילה. והיה היום ²⁷⁸ כאשר לא היו יכולים לישן בלילה שמעו בחדר שלהם איזה קול יללה ועמדו ממטתם והלכו אחר הקול ובאו בחשאי להיער וראו שהכפרי הבעל בית שלהם יושב על הארץ ולפניו בוער אש קטן והוא מעריך

272 לכן 273 חצי 274 הלכו 275 סעודת 276 שטט 277 כ"כ 278 ולא היו

ברענגין פון זעהר ווייטי מדינות, על כן וועט איהר דא נאך מיסין ווארטין זעקס וואכין, [דערנאך זאלט איהר גאנץ פריה ווידער אהער קומין] ווארין איך אלליין / קען איצט נישט אוועק אהין, וועל איך מיזין שיקין א תלמיד מיינים און דער תלמיד קאן נאך נישט אוי געך דאס קפיצת הדרך, למשל איך קאן איך אין טאג מאכין הונדירט מיל, מיין תלמיד אבר קאן ערשט אין א טאג נור ²¹⁵ צוואנץ ציג מיל מאכין. איבר דעם וועט זיך דאס פרשלעפין אציט. זעהר גוט זאגין דיא יועצים מיר וועלין דא בלייבן וויא לאנג דא וועסט אונז הייסן, און האבין ארויס גינימין א פייני מתנה און אייאם געלד און האבין דעם מכשף גיגעבין. ווארין זיין האבין זיך מישב גיווען דער שליח וועט דעך איהם אייאם געלד קאס-טין אוי ווייט צו שיקין. דער מכשף האט צו גינימין דאס געלד און האט זיין גיזאגט נאך דאס מוס איך איך זאגין כל זמן איהר וועט איך דא פר זוימן טאָרט איר נישט קומין אין שטאט אריין. אז דא הייסט נישט זאגין דיא יועצים וועלין מיר בודאי נישט קומין. דער מכשף איז זיך זיין וועג גיגאנגין און דיא יועצים זענען זעך אהיים גיגאנגין. און מחמת זיין האבין דא אין דעם פויערשט שטיבל גארנישט גיהאט צו טוהן האבין זיין אלי טאג נאך דעם עסין אפאר שעה גישלא-פין און איברדעם האבין זיין ביא נאכט נישט פיל גיקענט שלאפין. א מאהל ²¹⁶ איז גיהאט גיווען זעהר אשעני נאכט וויא זיין האבין נישט גיקענט שלאפין זענען זיין אויפגישטאנען און זענען זיך אביסיל אין וואלד ארום גיגאנגין. וויא זיין געהן אזו אין וואלד ארום הערין זיין פון ווייטן זעהר א זוס קול יללה. זיין זענען גאנץ שטיל נאך דעם קול נאך גיגאנגין. אויף איינמאהל דערוועגן זיין זיצט א מענש ²¹⁷ אויף דער ערד און פר איהם ברענט א קליין פייערל און רעכט אפ

215 דרייסיג 216 וויא זיין 217 און פר איהם ברענט

עמ' 88

חצות וכאשר גמר החצות לקח ²⁷⁰ / תהלמיל מכסו(!) ואמר תהלים(!) בכונה גדולה וכאשר ראה שהתחיל לעשות יום כבה האש. והלכו היועצים מהרה לביתם ושכבו 'א'ע' על מטותיהם, ²⁸⁰ לפנים ²⁸¹ והיו עושין 'א'ע' כמו שישינים, ושמעו שהכפרי בא מהיער בשתיקה והלך לחדר שלו, וסגר בשתיקה הדלת ועמדו הם ממטותיהם, והלכו להחזק והלך הכפרי ג"כ מחדר שלו להחזק ומשך את עצמו כמו שעומד מהשינה והלך לדרכו, והבינו היועצים שזה הכפרי בודאי אינו איש פשוט, וישבו את עצמם להשגיח עליו בעינא פקחא בכדי לראות מה איש הוא. והתחילו מרחוק להביט על כל תנועה ותנועה שעושה, וראו ²⁸²

279 ספר אחד אחר מכיסו והתחיל 280 ושטטו שטא 281 ועושין 282 פקס אחד שהא

חצות מיט א מתיקות וואס זיין האבין דאס אין דער מדינה נאך נישט גיהערט. וויא זיין זענען געהנטיר צו גיגאנגין האבין זיין דער קענט או דאס איז זייער בעלהבית. וויא זיין האבין איהם דרקענט זענען זיין שטעהן גיבליבין און האבין אזו צוגיהערט. וויא ער איז מיט דעם חצות פרטיג גיווארין האט ער אויס דעם ביזים א תהלמיל ארויס גינימין און האט אנגיהאבין תהלים צו זאגין זעהר ערנצט און אזוי פין / וואס זיין האבין אזונס 'נאך' נישט גיהערט ווייל זיין לעבין. אויף איינמאהל האט דער בעלהבית אויף גיהאבין דעם קאפף קעגין הימיל האט ער גיזעהן עס העבט אן צו טאגין, האטער דאס פייערל פערלאשין * דערווייל זענען דיא יועצים שטילערהייד אהיים גיגאנגין און האבין זיך געך אנדייר גילעגט, כדי אז דער בעלהבית וועט אהיים קומין זאל ער מיינען זיין שלאפין נאך. וכן הוה קוים האבין זיין זיך גילעגט האבין זיין גיהערט וויא ער איז אנגיקומין גאנץ שטילערהייד און איז זעך אריין גיגאנגין אין הויז אריין און האט ²¹⁸ דיא טהיער פרייגילט און דער נאך איז ער אין 'זיין' שטיב אריין גיגאנגין און האט דיא טהיער אויך פרקעטילט, וויא זיין האבין גיהערט אז ער איז זעך שוין אין שטיב, זענען זיין אויפגישטאנען און זענען ארויסגיגאנגין.

218 דאס הויז

* התגלותו של האיקר' מתוארת כאן בקווים השאולים מתיאורי ההתגלות של הבעש"ט בס' שבחי הבעש"ט: '... וראה אור גדול תחת התנור ... וכשבא לתנור ראה שהבעש"ט יושב ואור זורח עליו ... ובבוקר אמר ר' דוד מ"מ הנזכר כך ראיתי אמור לי מה זאת. והשיב אין אני יודע אני אמרתי תהלים' (שם, עמ' נד). ובירושלמי: 'האט ער גיזעהן אונטר אובין אגרושי לעכטיקט ... ווי ער קומט צום אונטערין אובן האט זי גיזעהן דר רבי ישראל בע"ש יצט אונטערן אובן אונ עס שיינט איבר אים אלעכט ... אין דר פריא האט רבי דוד גיזאגט צו רבי ישראל איך האב אזוא גיזעהן ביי נאכט איבר דיין קאפ האט בטיט עס הס דר בע"ש גיענפרט אפשר חיל איך האב תילים ער נעצט גיזאגט' (שם, סעיף טו, דף ו; ההדגשה היא של המהדירים). והשוה לעיל, עמ' 30, הערה 29. במיוחד התיאור של עריכת תיקון חצות היה ברוחו של ר' נחמן; והשוה דבריו: 'ע"כ מאד צריך לזוהר לקום בחצות, להיות מתאבל על חורבן ביהמ"ק' (ס' ליקוטי מוהר"ן תנינא, דף כג ע"א).

שבכל יום בבוקר הוא הולך ²⁸³ תמיד רק לצד אחד מהיער והלכו מרחוק אחריו וראו ²⁸⁴ הדרך אשר הולך עליו ועשו להם סימנים בזה הדרך, והלכו בלילה לשם וראו ששם יש ²⁸⁵ גן גדול, ובגן עומדים דבורים וסברו מתחלה שבודאי הוא הולך בכל יום להדבורים, וכמו כל בני הכפרים ורצו לילך בחזרה אך פתאום ראו שבקצה הגן עומד בית קטן ישן מאד. וישבו א"ע לילך להבית, וכאשר באו להבית ²⁸⁶ ה' סגור אך כאשר הלכו מביתם לקחו את המפתח מעץ 'עקום' מחדר שלהם. ופתחו עם זה המפתח זה החדר, 'ג"כ כי מן הסתם אצל כפרי כל החדרים מוסגרים במסגר שיוכל לפתוח' [עם מפתח מעץ עקום] וכאשר באו להחדר מצאו ²⁸⁷ כמה כוורת של דבורים מונחים ובתוך הבית היה

283 לצד אחד ר... 284 להי... 285 לו 286 מצאו ש... 287 איזה

והוא דער בעלהבית האט דרהערט אז זיין זענין שוין דרויסן איז ער אויך ארויסגיגאנגין און האט זיך אויס גיצאגין דיא גלידיר אזו וויא אייניר וואס שטעהט ערשט אויף, כדי זיין זאלין מיינין ער האט ביזאהער גישלאפין. און איז זעך זיין וועג גיגאנגין אין פעלד אריין דיא יועצים האבין זיך נישט וויסידג גימאכט, נור האבין זיין זיך פירגינימין זיין זאלין אויף דעם בעלהבית גיט אכטונג געבין וואריין זיין האבין גיזעהן באשאנפערליך אז דאס איז עפס נישט אפראסטי פויער, וויא עס דאכט זיך. קורץ זיין האבין אנגיהאבין אויף איטלכר תנועה פון איהם אכטונג צו געהן ²¹⁹ האבין זיין גיזעהן, אז אלי אין דער פריה געהט ער ²²⁰ תמיד נור אין איין זייט וואלד אריין. זיין האבין אנגיהויבין פון ווייטען נאך צו קיקין און האבין זיך סימנים גימאכט אין דעם וועג און זענין אמאהל ביא נאכט דעם וועג גיגאנגין. האבין זיין זיך גימוסט דורכשלאגין א גידיכט חאשטשיקל, וויא זיין זענין אין דעם חאשטשיקל אריין גיקומין איז אין דער מיטן גיווען א פאסיקי מיט בינין. האבין זיין זיך משער גיווען ער נעהט אהער אלי טאג צו דיא בינין און האבין גיוואלט ציריק געהן. נור וויא / (זיין) ווילין אזו צוריק געהן האבין זיין דערזעהן אקליין ²²¹ האלב איינגיפאלין הייזל שטעהן, האבין זיין זיך מיט גיווען לאמיר אריין געהן אין דעם הייזל אריין. וויא זיין קומין צום הייזל, זעהן זיין עס איז פר מאכט, נור וויא זיין זענין אוועק גיגאנגין פון דער היים האבין זיין צו זיך גינימין דעם 'הילצערנים' קרומין שליסל פון זעהר חדר. האבין זיין מיט דעם קרימין שליסל דיא טהיער פון דעם הייזל געפענט וואריין מן הסתם ביא א פויער זענין אלי שלעסיר ²²² העלצערני וואס מעקען מיט אהילצערנים קרימין שליסעל עפנין. וויא זיין זענין גיקומין אין שטיב ²²³ אריין האבין זיין גיזעהן אוליעס ליגין. נור אין מיטן

219 אולי צ"ל נעמן / האבין 220 נור 221 א... 222 מחיקה של שתי אותיות שאין לפענחן 223 היה שטיבל

?

שלחן ²⁸⁸ גדול וקרשים מונחים סביב השלחן לישב עליהם ויתמחו היועצים מאד, על השלחן והקרשים כי ²⁸⁹ חוץ לזה שהיו יודעים שבהיער [הזה] יאינם דרים רק ²⁹⁰ כפרים ²⁹¹ היו מישבים א"ע אם יבואו לבית הזה אנשים לישב סביב השלחן בודאי יש להם לעשות איזה מלאכה וכדומה ובכל הבית לא ראו שום דבר שיוכל לעשות עמה איזה מלאכה והתחילו לחפש בין הכוורת הריקים אשר היו מונחים בבית וכאשר רצו להגביה כוורת אחת ראו שהכוורת כבד מאד ולקחו את הכסוי וראו שהכוורת מלאה ספרים, ויתמחו היועצים עוד יותר, וגמרו בדעתם שאחד מהם יסתר א"ע בתנור שהי' בהבית, ולעשות בתנור נקב קטן נגד השלחן בכדי לראות מה שיעשה זה האיש בבית הזה / וילך אחד

עמ' 28

288 וכסא 289 לא ראו שום דבר בהבית אם 290 זה הכפרי בעצמו יושב, ושהוא רק בעצמו הולך ליה הנן, לא 291 תיבה זו שבנוסח הסופי תוקנה בתוך הכפרי של המחיקה

שטיב ²²⁴ איז גיווען א ²²⁵ לאנגיר טיש און ארומין טיש זענין גיווען ברעטיר גילעגט ²²⁶ וויא בענק אויף זיין צו זיטצין. וויא דיא יועצים האבין דאס דערזעהן האבין זיין זיך זעהר גיוואונדערט, וואריין חוץ דעם וואס זיין האבין גיוויסט אז אין דעם שטיק וואלד וואהגין נור עטליכע פויערן האבין זיין זיך גיחידושט, אז עס איז דא א טיש מיט בענק מיטין דעך דיא מענשין וואס קומין אהער עפס טוהן ביא דעם טיש און ביא דיא בענק און דא זעהט מען גארנישט אין דער גאנציר שטיב זאל עפס אזוינס זיך וואס מע זאל קענין דער מיט עפס טוהן. זיין האבין זיך מיט גיווען זאלין זוכין ²²⁷ צישין דיא איליעס טאמיר וועלין זיין דא עפס גיפנין. וויא זיין זענין ²²⁸ צוגעקומין צו דיא איליעס און ווילין איין אוליע אויפהעבין האבין זיין גיזעהן זיין איז זעהר שווער, זענין זיין גיגאנגין און האבין אראפגינימין דעם דנאי פון דער איליע, וויא זיין האבין דעם דנאי אראפ גינימין זיין גיזעהן אפילי איליע מיט ספרים האבין זיין מורא גיהאט דיא ספרים ארויס צו נעהמין ווארום טאמיר לעגט מען דא אריין דיא ספרים עפס מיט אצייכין, וועט מען זיך דערנאך שטויסן אז דא זענין פרעמדי מענשין גיווען. און האבין זיך בעסיר אפגירעד אייניר זאל אריין קריכין אין ²²⁹ אווען אריין און זאל זיך מאכין א קליין לעכיל ער זאל נור קענין קר קין / אין מיטן שטיב אריין און דער אנדרי זאל אוועק געהן און אז ער וועט זעהן דעם בעלהבית מיט דעם גאנצין הויז גיזינד זענין דערהיים, זאל ער קר מין ²³⁰ 'צו' דעם הייזל און זאל עס אויפמאכין און זאלין בידי ווידער אהיים געהן. וכן הוה מע האט גימאכט אין דעם אווען א קליין לעכיל, אייניר פון דיא

20°

224 היה שטיבל 225 א נראסיר טיש 226 אויף 227 אונטר דיא 228 צו ק... 229 אפנין 230 אין

תקע"ה, עמ' יז, המיוחס אף הוא לפרל. לדוגמה: 'להושיבם בבתיים קטנים אשר יקראו סלי הדבורים (בינען קערבע)'; 'סלים ריקים' (ההדגשות הן של המהדיר).

° מינוח זה שונה לבמרי במדור 'בחנית הטבע', בפרק המוקדש לדבורים אשר בלוח הלב,

שהכפרי בא לביתו הלך הוא עם המפתח להגן ופתח שם את הפתח והלך היועץ שהי' בבית של הגן עם היועץ האחר לביתם, ועל הדרך סיפר ²⁹⁷ היועץ שהי' בהתנור לחבירו מה שראה ומה ששמע, ויתמהו שניהם מאד מאד כי זה היועץ אשר הי' יושב בהתנור אמר שלא ראה איש כזה מימיו ושכאשר פותח פיו היינו הכפרי כאשר פותח פיו ללמוד או לדבר עם תלמידיו אזי פיו מלא חכמה ודבוריו מתוקים מדבש * ונופת צופים ואמר היועץ האחרון ביום מחר אני אשב בהתנור, ואתה תשב בביתינו והלך הוא ביום מחר וישב שם וראה שכל מה שחבירו אמר לו הוא כטפה מן הים נגד זאת ששמע בעצמו, ועשו ביניהם ²⁹⁸ שבכל יום ילך אחד מהם לישב בתנור, והשני יושב בבית ויהי' ביום אחד [כאשר הלכו כל הבחורים מהבית ורק אחד נשאר עם הכפרי

297 להם 298 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה

טהיער ווידר פרריגילט. וויא דער אנדריי יועץ האט גיזעהן אז דער בעלהבית מיט דעם גאנצין הוויז גיזינד זענין שוין אין דער היים איז ער גיגאנגין ²⁴⁵ עמ' 31 צו / דער פאסיקי און ²⁴⁶ איז מיט דעם אנדריי וואס אין פאסיקי גיווען ארויס גיגאנגין און האט מיט דעם שליסל ²⁴⁷ ווידר דיא טהיער פרריגעלט און זענין זיך אהיים גיגאנגין. אויף דעם וועג האט דער יועץ וואס אין אווען איז גיזעסין דעם אנדערן דערצעהלט וואס ער האט גיזעהן און גיהערט זיין האבין זיך בידי נישט גענוג גיקאנט פרחידישין וואס דא טוהט זיך דער יועץ וואס אין אווען איז גיזעסין האט איהם אפאר שטיקליך פון דעם וואס ער האט גיהערט ערצעהלט, און האט איהם גיזאגט וואס זאל איך דיר זאגן, אז אונזר בעל הבית מאכט נור אויף דאס מויל געהן איהם פערל אויס דעם מויל. איך האב אין מיין לעבין אזוי א מענשין נאך נישט גיזעהן, ²⁴⁸ זייני ווערטיר וואס ער רעד צי אין לערנין צי אין מוסר אדר אין וועלט זאכין איז פיל חכמה און זיס וויא האניג. * וויא דער אנדריי יועץ האט דאס דער הערט, האט ער גיזאגט ווייסט דוא וואס דעם אנדריין טאג וועל איך מיך זעטצין אין אווען. און דוא וועסט בלייבן אין דער היים. וכן הוה וויא ער איז מיט דעם אנדריין ווארמיס אהיים גיגאנגין זאגט ער צו איהם, דאס איז דעך עפיס א זאך וואס מעקען גאר נישט ערצעהלין. אז מיעהט און הערט איהם נישט קען מען זיך אזוינס גאר נישט פארשטעלין. זיין האבין צישיין זיך גימאכט אז אלי טאג זאל א אנדעריר אין אווען זיטצין. ²⁴⁹ ויהי היום וויא איינר פון דיא יועצים אי(ז) ²⁵⁰ אזו גיזעסין אין אווען. און דיא בחרום האבין שוין אנגיהאבן אהיים צו געהן, און איינר פון זיין איז נאך גיבליבן

245 אין 246 האט מיט דעם שליסל אויפ.. 247 נה.. 248 אז 249 מע.. 250 במקור אין תיקון המהדיר

מהם לביתו והשני נשאר בהבית וסגר מבפנים ²⁹² את הדלת כמו שהיה מקודם, וכאשר שמע את הפסיעות מאחד שהולך ובא להבית הלך במהרה להתנור וישב עצמו שם בשתיקה נגד הנקב, וראה שהכפרי בא להבית ולקח הספרים מכוורת אחד והניח אותם על השלחן, ואח"כ בא איש בחור אחד כמו בן שמונה עשרה שנה ואח"כ עוד אחד, וכך באו להבית כמו שנים עשר בחורים וישבו א"ע על הקרשים סביב השלחן, והכפרי התחיל ללמוד עמהם, ואחר הלימוד התחיל לדבר עמהם בעסקי דרך ארץ והנהגות טובים, ²⁹³ ולפעמים הי' שואלים אותו באיזה עסקים לומר להם דעתו והוא אמר להם הכל מה ששאלו ממנו, וכל מה שאמר הי' בחכמה גדולה ובחריצות ²⁹⁴ אשר אין להעריך ולספר. והי' מושך זאת עד חצי היום, ואח"כ הלכו ג"כ אחד אחד, ולא הלכו שניים ביחד מהבית רק כאשר הלך אחד, הי' ממתין האחר כמה מינוטין והלך וכן כולם ולבסוף הלך הכפרי בעצמו ג"כ מן הבית וסגר את הבית, וכאשר ראה היועץ שהי' ²⁹⁵ בבית הכפרי ²⁹⁶

292 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 293 והי' מושך זאת עד הצהרים, 294 שאין 295 בבית 296 שהיועץ..

יועצים איז געבליבן אין דעם הייזל און דער אנדערער איז זיך אהיים גיגאנגין. וויא דער אין הייזל האט גיהערט אז א מענש קומט אן, איז ער זיך אריין גיקראכין אין אפען אריין און האט זיך דארט אקעגין לעכיל ²³¹ גאנץ שטיל אנדיר גי- זעצט, קוים נור וואס ער איז אריין גיקראכין, זעהט ער וויא זעהר בעלהבית איז אריין גיקומין אין שטיב אריין ²³² און האט אויס דיא איליעס ארויס גי- נימין דיא ספרים און האט זיין גילעגט אויף דעם טיש און דער נאך איז אג- גיקומין א ²³³ בחור, אין עטליכע מינוט ווידר א בחור. הכלל עס ²³⁴ 'זענין' קיין מאהל ²³⁵ 'נישט' צווייא אויף איינמאהל ²³⁶ גיקומין, נור ²³⁷ 'אלץ איינציג ווייס' ²³⁸, און זענין זיך אזא צום האף גיקומין קעגין א צוועלף ²³⁹ בחורומליך און האבין זיך ארום גיזעצט ארום דעם טיש, און דער בעלהבית האט ²⁴⁰ אנגי- האבין מיט זיין צו לערנין און נאך דעם לערנין האט ער אנגיהאבן מיט זיין צו שמיסין פון דרך ארץ און פון מוסר ²⁴¹ און גיטי הנהגה דיא בחורים האבין איהם אויך איבר אטהייל זאכין גיפרעגט וואס זיין זאלין טוהן און ער האט זיין גיענפערט. אכלל וואס ער האט גיזאגט איז אלץ גיווען מיט גראסיר חכמה ²⁴² מיט גראס חריצות און שכל און מיט זעהר גראס יראת שמים וואס עס האט גאר קיין שאץ נישט גיהאט. דאס האט אזו גידוערט ביז ווארימיס, דער נאך האבין דיא בחורומליך אנגיהויבן ווידער איינציגווייס אוועק צו געהן אזו וויא זיין זענין גיקומין ²⁴³ דער בעלהבית האט ווידר דיא ספרים פרפאקט אין דיא איליעס אריין און ²⁴⁴ איז זיך דער נאך אויך אוועק גיגאנגין און האט דיא

231 א.. 232 האט 233 יונגיר א.. 234 איז זענין אזו צום האף גיקומין קענין א צעהן בחורימליך, אין 235 זענין 236 מחיקה בלתי-קריאה בין השיטין 237 תסיר איינר אלליין 238 הרברים תוקנו קודם בעפרון בכתב יד אחר, אחרי-כך נוספו בדיו אחרם 239 היה צעהן 240 זיך 241 זאכין 242 און שכל און יראת שמים 243 און לפי איז 244 ער

* והשחה גם : 'והתחיל לחזור הרברי תורה ששמע, והנה מתוך מדבש' (ס' שבחי הבעש"ט, עמ' קכ ; ההדגשה היא של המהדירים).

בהבית] ושמע זה שישב²⁹⁹ בהתנור³⁰⁰ הבחור³⁰¹ שואל את הכפרי אם ידע את המכשף המלקט³⁰² עשבים ביער הקרוב להעיר ויאמר הכפרי אני ידעתי אותו טוב מאד, ולבי עלי דוי כאשר אני רואה / שהוא מרמה הרבה אנשים ולא די שלוקח מהם הרבה מעות בחנם בלא דבר רק שע"י³⁰³ הרמאות אשר עושה הוא מושך לבם לדבריו שקר והבאי וע"י ישתבח האמונה מאנשי מדינתו. ויאמר הבחור ביום אתמול ראה אותי³⁰⁴, היינו המכשף ראה אותי ביער ואמר לי אם ארצה להרויח הרבה מעות יש לו לפני איזה עסק אשר אם אשמע לו אוכל להרויח מעות הרבה, ושאלתי אותו ומה זה העסק ואמר לי אם³⁰⁵ ארצה לילך עמו מהיום אחר ט"ו ימים לאיזה מקום ביער³⁰⁶, ושם³⁰⁷ יהיו שני אנשים

299 היה שישב 300 שואל 301 היה שבחור / אחר 302 נמחקה ו"ו 303 הרמ...
304 ביער ואמר 305 אלך 306 לא רחוק מהבית שלכם 307 נכ...

מיט דעם בעלהבית אין שטיב הערש דער יועץ וויא דער בחור פרעגט דעם בעלהבית קענט איהר דעם כשוף מאכיר וואס קלויבט דא תמיד אין אונזר וואלד קרייטיכציר. און דער בעל הבית ענפערט איהם.²⁵¹ 'איך קען בעו"ה' זייני מעשים²⁵² זעהר גוט, דאס הארץ צישפרינגט אין מיר²⁵³ נישט גינג ער איז מרמה²⁵⁴ איאם מענשין מיט זיין שווינדלדין און מאכט זיין בדלות,²⁵⁵ זעה איך נאך וויא אלי טאג²⁵⁶ גלויבט דער עולם אין איהם מעהר. אט אקירשט מעזעהט נישט וועט מען גארניט וויסן אז עס איז דא אגאט אויף דער וועלט. מען האלט 'איהם' שוין איצט / ²⁵⁷ פראגט און זייני גולנים העבין שוין אויך אן קלייני גאטליך צו ווערן. זיין שטעלין דעם עולם גאר בדיל דל,²⁵⁸ זיין געהמין ביאם עולם²⁵⁹ דאס געלד און דאס ביסיל ידישקייט אויך אוועק, נור וואס קען איך טוהן. זיין זענין שוין זעהר גראס בעונותינו הרבים. און עס איז מסוכן מיט זיין צו זאטשעפין. האסט דא נישט עפיש מיט דעם מכשף זאטשעפיש וואס דא פרעגסט אויף 'איהם'. חס ושלום זאגט דער בחור ניין. נור געכטען האט ער מיך אין וואלד גיזעהן, און האט מיר גיזאגט אז איך וויל פרדינגן איאם געלד זאל איך איהם פאלגן אין איין זאך ער האט א עסק פאר מיר וואס איך וועל קענין זעהר איאם געלד פרדינגן²⁶⁰ האב איך איהם גיפרעגט וואס איז דאס פראגט ער גיזאגט, האט ער געזאגט, דא וועסט נישט מעהר צו טוהן האבן, נור פון היינט איבער צוויי וואכין זאלסט דא גאנץ פריה וויא על וועט נור אנהעבן צו טאגן²⁶¹ קומין אויף דעם און דעם ארט אין וואלד דארט וועסטו מיך טרעפן מיט צוויי פרעמדי מענשין און וויא דא וועסט אנקומין [זאלסטו מיר געבען א פרבונדען ליינוואנטן זעקעלי וואס איך וועל דיר פריהער געבן קיינער זאל נישט זעהן און איך] וועל²⁶² דיא צוויי מענשין זאגן אז דא קומסט פון

251 פראגט וואס זאל איך איהם נישט קענין, פון דעם פנים קען איך איהם נישט, אבר 252 קען איך בעונותינו הרבים 253 וויא איך זעה, וויא ער א... 254 פיל 255 נור איך 256 העכט 257 דעם מכשף 258 און 259 א 260 און ער וועט 261 אהער 262 איך

והוא יאמר להם שאני באתי מארצות המערב ושאני אדבר עמהם בלשון שמדברים בארצות המערב ושיאמר להם זאת מה שהוא יאמר לי מקודם לאמר להם, אזי אותן האנשים יתנו לי ולו הרבה מעות ומתנות, ואמר לי שאני לא אשאול³⁰⁸ האנשים מאין הם ושלא אדבר עמהם כלל וכלל, כי הוא סכנות נפשות כאשר אני אראה בעצמי שהאנשים 'ממדינה' רחוקה מאד מכאן והם עניים מחזירים על הפתחים ובכל זאת יתנו לנו מתנות גדולות, כי כל זאת הוא עשה בכישוף, ואמרתי לו שכל זאת צריך ליישוב הדעת, והבטחתי לו שאתן לו ביום מחר תשובה לכן³⁰⁹ רוצה אני לשמוע מכם מה לאמור³¹⁰ לו ויאמר הכפרי אמור לו שתלך עמו, ותדבר עם האנשים כאשר יצוה עליך, אך מחמת שאתה תדבר עמהם בלשון שהמכשף אינו מבין³¹¹, תאמר להם³¹² 'בוזה הלשון' שהתיבות היוצאים מהשם פילדש³¹³ ° הם דברים גדולים 'ורק למען השם שלא תאמר אליהם

308 על 309 תוא... 310 היה שלאמר 311 לכן. תאמר 'תשאל' תיכף בהתחלת דבר עסק, שאתה תדבר והם אמר מרברים בלשון הקדש ואם 312 שיתנו השנחה על הראשי תיבות בין מהשם ה. 313 ומחמת שאני יודע כבירור שהם מרברים יודעים בלשון הקודש, לכן בודאי [באם שלא נקשו שונים נמורים, מחויבים] כאשר תאמר להם זה השם לא ירצו עוד 'אינם מחויבים' להאמין 'קוד' בדברי שקר של המכשף ויבינו שאתה בעצמך רוצה שלא יאמינו לדבריך ולדבריהם התיבה 'מבירים' נמחקה לפני שנמחקה הפיסקה כולה

מדינת הים, און דא וועסט מיט זיין רעדין קענין אויף דעם לשון וואס מערעד דארט, און דער נאך זאלסטו אנהעבן מיט זיין אויף דעם לשון צו רעדין און זאלסט זיין דאס זאגן וואס איך וועל דיר א טאג פריהר זאגן. נור זאלסט דא דיא מענשין נישט פרעגן פון וואגן זיין זענין, און זאלסט מיט זיין פון אנדרי זאכין גאר נישט רעדין ווארין עס איז זעהר מסוכן. אזו וויא דא וועסט אליין זעהן, אז דאס זענין ארמי לייט²⁶³ פון זעהר אווייט לאנד, 'וואס געהן אויף דיא טהירען' און חאטשי זיין זענין ארם, וועלין זיין פארט מיר און דיר גראסי מתנות געבן.²⁶⁴ מילא איז דעך איז בודאי נישט כפשוטו. [דאס האב איך אלץ גימאכט און פרעג נישט פראגט וואס איך דארף דא זאלסט אזו זאגן מסתמא איז רעכט אזו] האב איך איהם²⁶⁵ גיענפערט איך מוס מיד מיטש זיין, ער זאל מיר געבן אפאר טאג צייט, און דער נאך וועל איך איהם תשובה געבן. איבער דעם פרעג איך אייד וואס איך זאל טוהן. דער בעלהבית האט אויף דעם דעם בחור גי' זאגט, זאג איהם אז דא וועסט דאס טוהן וואס ער ווילל, נור זאלסט דא גידענ' קין אז דא וו' (ע) סט²⁶⁶ מיט דיא פרעמדי אנהעבן צו שמיסין זאל דאס ערשטי זיין זאלסט זיין זאגן.²⁶⁷ אין דעם²⁶⁸ דאזיגן לשון וואס דא וועסט מיט זיין שמיסין, אז זיין זאלין וויסן דער שם פילדש ° איז אגראסי זאך. נור אז זיין

263 נעה; 'וואס נעהן ארם אויף דיא טהירין' 264 ע"י... 265 גיפרענט 266 במקור ווייסט תיקון המהדיר 267 זאל 268 נעמליכין

° ראה להלן, עמ' 190 וההערה שם.

נגד זה המכשף ואפילו אם ישאלו אותך כי המכשף הוא³¹⁴ [איש רוע לבב ורשע עריץ ובידו לעשות לנו רע הרבה]³¹⁴ והלך הבחור מהבית וגם הכפרי הלך אח"כ, וכאשר בא יועץ השני אחר זה שהי' יושב בתנור³¹⁵ סיפר לו את כל מה / ששמע היום כאשר הי' יושב בהתנור והי' היועצים בצער גדול כי ראו איך המכשף לא ידע כלום³¹⁶ ואיך כל מחשבתו רק ליקח אצלם מעות הרבה ומתנות, והיו רוצים מתחלה לילך תיכף מכאן. אך אח"כ יישבו א"ע שיותר טוב להמתין עד שיבוא המכשף ולעשות את עצמם כלא יודע בכדי שלא להרע מחמת זה³¹⁷ להכפרי ולהבחור וגם בכדי שלא יבין המכשף שיש להם ידיעה מעובדות שלו, ויצוה³¹⁸ להרוג אותם וכן עשו ביום ט"ו³¹⁹.) אח"כ

314 וכאשר 315 אמר 316 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 317 לאיש 318 ויסתיר א"ע
או יבחר למדינה אחרת. אבל כשיסבור שהם אינם יודעים כלום ויש להם אמונה בו, ילכו אח"כ לכיתם
ויספרו כל הדברים להמלך בכדי לבקר את זה השקרן מן העולם
[לראות בהתחלה לתקן שלא הלכו למדינה אחרת]

וועלין דין פרעגין וואס דער שם בעטייט זאלסט דוא זייא²⁶⁹ ענטפערן [איך ווייס נישט, נור איך האב עס גיהערט פון איינים, אז איהר ווילט וועל איך²⁷⁰ דעם ווייזן פאן דעם 'וואס' איך האב עס גיהערט]. וויא דער בחור האט דיא תשובה פון דעם בעלהבית גיהערט, איז ער אוועק גיגאנגין און דער נאך איז אויך דער בעלהבית אוועק גיגאנגין אזו וויא תמיד, וויא דער אנדריי יועץ איז גיקומין, און דער וואס אין אוועק איז גיזעסין האט איהם אלץ 'דינג' דער צעהלט²⁷¹ וואס דא האט זיך גיטוהן / זענין ביידע שטען גיבליבין און האבין גאר נישט גיוויסט וואס צו טוהן,²⁷² ביז אהער האבין זייא אלץ א האפונג גיהאט אויף דעם מכשף און עס האט זיך זייא אלץ זעהר גוט גיפיהרט און פליטצלינג האבען זייא דא גיוואר גיווארען, אז דער מכשף ווייסט פאן זיין גיוונד נישט צו זאגן, און איז נור א פראסטי שווינדליר וואס האט זיך פרלעגט בייא זייא געלד און טהיערי זאכין אויסצונארין זייא האבין זיך זעהר מצער גיווען, און האב(ן) גיוואלט פון דאנין תיכף אוועק געהען. נור דערנאך האבין זייא זיך מישב גיווען, אז עס איז פארט בעסיר צו ווארטיין ביז אין דעם טאג אריין וואס ער האט זייא באשטעלט ווארין אז זייא וועלין איצט אוועק געהן, וועט דער מכשף זיך משער זיין אז דער בחור האט גימחט אויסזאגין וואס ער האט מיט איהם גישימסט, וועט ער זיך אן דעם בחור און איפשר אויך אן דעם בעלהבית נוקם זיין²⁷³ ווארין זייא האבין גיוויסט וויא דער בעלהבית האט מורא פון איהם. און²⁷⁴ ווידער²⁷⁵ האבין זייא זיך מישב גיווען²⁷⁶ לאמיר הערין וואס ער וועט²⁷⁷ ווידער²⁷⁸ זאגן, טאמיר דארף מאן אזו צום כישוף דער בחור זאל דאס זאגין הכלל זייא האבין זיך מישב גיווען ביז אן דעם טאג וואס ער האט

269 נישט 270 ווייזן 271 הדל"ת נוספה בדיו אחרת 272 און האבין זיך זעהר שטארק מצער
גיווען, מתחלה האבין זייא גיוואלט תיכף אוועק געהן פון דאנין ווארין זייא האבין
273 274 דער 275 זייא ווע... 276 זאגין 277 פון אליגין

בא המכשף עם הבחור הידועה(!) להיער 'בהשכמה כדרכו להיועצים' והתחיל תיכף המכשף לאמר להם. הנני באתי אליכם עם השליח אשר שלחתי למדינת הים, והנה הוא בא בחזרה והביא לי מה שהי' צריך לי משם אך רואה אני³¹⁹ שהעסק שלכם³²⁰ הוא קשה מאד לתקן 'במהרה וימשך הדבר איפשר שנה שלימה' כי אני רואה הסימנים מדברים שהביא שהדבר אינו קל לתקן, אבל בכל זאת יש לי כעת תקוה טובה יותר ממה שהי' לי מקודם, ובודאי אעשה כל מה שביכולתי לעשות מה שהשר שלכם רוצה כי אני אוהב אותו מאד, ואם אתם תרצו לשמוע ממנו דברים חידושים מהמדינה אשר הי' שם הוא יספר לכם. והתחיל הבחור לדבר עמם בלשון שמדברים בארצות המערב, אך מקודם שהתחיל לדבר אמר להם³²¹ שהשם פילדש* הוא דבר גדול, ואח"כ סיפר להם איזה מאורעות שראה במדינת הים, כי הבחור הי' יודע היטב במפת העולם שקורין

319 שיה... 320 ל... 321 תיקון בתוך מלה שאיננה קריאה

זייא באשטעלט צו בלייבן, וויא עס איז געקומין דער טאג וואס דער מכשף האט²⁷⁸ מיט זייא אפגירעד, זענין זייא גיקומין אויף דעם ארט אין וואלד וויא ער האט גיהייסין, און האבין שוין דעם מכשף גיטראפין.²⁷⁹ וויא זייא זענין גיקומין האט דער מכשף אנגיהויבין צו מאכין זייני שטיקליך האט א שפרוך גיזאגט, און מיט א אייזערן שטעקלי א צירקלי גימאכט ארום זיך, און דער נאך האט ער אנגישריא גיגעבען דער שליח פלוני בן פלוני (דא האט ער גיזאגט דעם נאמין פון דעם בחור און דעם נאמין פון זייא מאמא) זאל תיכף אהער קומין, דארויף איז דער בחור גיקומין און האט דעם מכשף דאס פערבונדעני ליינוואנטני זעקיל געגעבין. דער נאך האט ער גיזאגט צו דיא צווייא פרעמד, אט דאס איז דער שליח מיין תלמיד וואס איך האב גישיקט קיין מדינת הים, איר וועט אודאי ציקאווע זיין צו הערין פון דארט נייעס, שמוסט איהר מיט איהם, און איך וועל מיר דער ווייל דיא האנד אריין טוהן אין דעם זעקיל וועל איך אייך זאגין א תשובה אויף אייער ענטערס. דער בחור האט אנגיהאבין מיט זייא אויף דעם לשון צו שמיסען האט זייא פריהר גיזאגט דעם שם פון פילדש* און דער נאך האט ער זייא דאס דערצעהלט וואס דער מכשף האט איהם פריהר גיזאגט. און דער נאך האט זיך אנגירופין דער מכשף, וואס זאל איך אייך זאגן / אויס דיא זאכין וואס מיין תלמיד האט מיר דא גיבראכט 'זעה איך', אז אייער ענטערס קען נישט גען גיהאלפן ווערין עס געהט וויא אויסדערשטיין. איהר וועט נאך מיסין דא²⁸⁰ אגאנץ יאהר ווארטיין, ווייסט איהר וויא מעזאגט גוט דינג מיין וויילי האבין. קודם לכל זעהי איך אז עס איז נישט קאלי אויף

278 אב... 279 האט 280 איפשר

* ראה להלן, עמ' 190.

קראניק. ועשו היועצים א"ע כמשתוממם (!) לדברי הבחור, וכאשר סיים לדבר לקחו היועצים שני מתנות ונתנו אחת להמכשף והשני³²² להבחור, ויאמרו להמכשף הלא לפי דבריך ימשוך הדבר עוד שנה לכן נשוב למקומינו ואחר שנה נבוא לפה, ויטיב הדבר מאד בעיני המכשף, והלך לו עם הבחור והשני יועצים הלכו לביתם וכאשר באו לביתם אמרו להכפרי שרק יום³²³ א' יהיו³²⁴ בביתו וביום מחר ילכו ממנו³²⁵ ויהי³²⁶ אחר הלימוד³²⁷ ומסר³²⁸ הבחור את המתנה להכפרי, והכפרי הלך לביתו וכאשר זה היועץ שהי' בבית הלך להגן לפתוח³²⁸

322 תיקון בתוך מלה שאיננה קריאה 323 הלילה 324 תיקון בתוך מלה שאיננה קריאה
325 וכאשר... ומהם... 326 בשעת 327 בא הבחור הנזיל 328 לפה...

תמיד עס איז דאך²⁸¹ דא גוטי האפונג עס זאל ווידר אלץ גוט ווערין. [און איהר קענט בטוח זיין אז איך וועל אודאי טוהן וואס נור מיגליך איז וואס איהר²⁸² וויללט. ווארין איך האב אייך זעהר ליעב] וויא ער האט דאס אויס- גירעד האבין דיא יועצים גינומין א גרויסע מתנה און האבין גיגעבין דעם מכשף און²⁸³ דעם בחור האבין זיין גיגעבין צוואנציג רענדליך און האבין גיזאגט צו דעם מכשף אז דער ענטערס וועט זיך יא שלעפין א גאנץ יאהר, וואס זאלין מיר נאך דא זיטצין²⁸⁴ מיר וועלין זיך בעסיר אהיים געהן און דערנאך וועלין מיר²⁸⁵ ווידער אהער קומין. זעהר גוט זאגט דער מכשף מהיכי תיתי נישט. ער האט זיך מיט זיין גיזעגנט און איז אוועק גיגאנגין מיט דעם בחור און דיא יועצים זענן זיך זעהר וועג גיגאנגין. וויא זיין זענן אהיים גיקומין האבין זיין גיזאגט זעהר בעלהבית, אז זיין וועלין דא ביין איהם שוין נור נאך איין טאג זיטצין דערנאך וועלין זיין זיך ווייטער געהן.²⁸⁶ לעולם העטין זיין טאקי תיכף דעם דאזיגין טאג נאך אוועק גיגאנגין, נור זיין זענן זעהר ציקאווע גי- ווען צו הערין וואס דער בחור וועט דערצעהלין דעם בעלהבית וואס עס האט

281 בעג סיגליך 282 היה אייער / עלצטיר 283 דיא אנדרי מתנה 284 אין אוואלר
285 זיך 286 לעולם

והשוה: 'כי הוא בקי במפת העולם (שקורין קראניקס)' (מעשה מאבדות בת מלך, ס' סיפורי מעשיות, דף ה ע"א). באיגרת קט שבחיבורו מגלה טמירין שוב נוקט פרל לענין זה, ובהערה ב הוא מעיר: 'ידעתי שהשוסים שסוברים שהם בריות יתלוצצו מזה שקורא למפת העולם קראניקס, כי בעיניהם מפת העולם הם לאנד קארטין. כך אמר לי אחד מהבריות שבק"ק צידון הרבה [=טארנאפאל], אך מזה ראיה שאינם מעינים כלל בספרים הקדושים מצדיקים אמיתיים, כי בספר הקדוש סיפורי מעשיות ממהר"ן דף ה' ע"א תראה בפירוש שמפת העולם נקראים קראניקס, ובחזאי מן הסתם מוהר"ן הי' יודע יותר טוב מהבריות שבצידון הרבה' (שם, דף מא ע"א). מר מ' פייקאו, שערך בדיקה של המהדורות המאוחרות, מצא, שבהדפסות מאוחרות של סיפורי מעשיות תוקנה התיבה 'קראניקס' ל'לאנד קארט', וכך גם במהדורות ניויורק תש"ט, עמ' 13. תודה למ' פייקאו על האיני- פורמאציה הזאת. האמנם תיקנו את הדבר על-פי ביקורתו של פרל בס' מגלה טמירין? בטקסט ביידיש של הסיפור אף לא התלוצץ פרל בעניין זה.

לחבירו שהי' יושב בהתנור הלך הכפרי לחדר שלהם ותחב את / המתנה בשק שלהם, יהם לא ידעו¹⁰ וביום מחר הלכו היועצים מהכפרי ותמחו א"ע מאד על הדרך ואמרו אחד לאחר מה זאת אשר ראינו בתחלה סברנו שהמכשף הוא דבר גדול ואח"כ ראינו שאין בו ממש, בתחלה סברנו שהכפרי הוא איש פשוט ואח"כ ראינו שאינו איש פשוט וסברנו אח"כ שהוא איש ירא שמים מאד, ולבסוף ראינו שהוא ג"כ אינו דבר גדול כי³²⁹ ציוה לתלמידו שישמע להמכשף³³⁰ וציוה לו ג"כ לאמור השם פילדש* בכדי לרמות אותנו³³¹, והלא באם לא שמענו כל המעשה בהתנור לא היינו יודעים כלום והיינו להלאה ג"כ מאמינים בדברי המכשף ובדברי הבחור³³² וגם ראינו שקיבל אח"כ המתנה מהבחור ונמצא כולם

329 לקח 330 ולקח מסנו המתנה ולא אמר לנו אפילו דיבר קל, וגם ציו... 331 זאת הבחור ליתן לו פנים שהוא רוצה שאנחנו יבינו שכל הדבר הוא שקר, 332 ומה הועיל לנו השם פילדש

זיך דא גיטוהן. דעם אנדערן טאג איז ווידער איין יועץ אין אווען אריין גיקרא- כין, האט גיהערט דאס גאנצי לערנין מיט דעם שמיסין אזו וויא תמיד. און דערנאך איז גיבליבין אין שטיב נור דער בעלהבית מיט דעם בחור, האט דער בחור איהם אלצדינג ערצעהלט. ניט אווארט וועניגער און ניט אווארט מעהר, און דער נאך האט ער דעם בעלהבית דיא צוואנציג רענדליך גיגעבין. דער בעלהבית האט זיין צוגינימין און²⁸⁷ דער בחור איז אוועק גיגאנגין און דערנאך דער בעלהבית. דעם אנדערן טאג האבין דיא יועצים²⁸⁸ זיך מיט דעם בעל- הבית גיזעגנט און זענן אוועק גיגאנגין. וויא זיין זענן אזו גיגאנגין זאגין זיין אייניר צום אנדערן, רבונו של עולם וואס טוהט זיך דאס מיט אונז. תחלת האבין מיר גימיינט, דער מכשף איז עפיס א גרויסע זאך דער נאך האבין²⁸⁹ מיר גיזעהן ער איז א גלאטער אחבראש היינטשי האבין מיר תחלת דעם בעלהבית פיר א פראסטי פויער גיהאלטין דער נאך האבין מיר געזעהן, אז ער איז עפיס גאר קיין קיטאוויס נישט צום סוף האבין מיר דערזעהן, אז ער איז אויך נישט ווערט א גראשין. דעם בחור האט ער גיהייסין ער זאל פאלגין דעם מכשף דעם שווינדליר, און האט²⁹⁰ איהם נאך גיהייסין ער זאל אונז עפיס א שם פילדש* זאגין. אודאי נור אונז נאך מעהר צו פרשווינדליך, און דאס ארגסטי איז ער האט בייאם / בחור דיא צוואנציג רענדליך צו גינימין, האט א פנים ער²⁹¹ איז אויך א פרימיר נור ביז צו דער קעשני. עס איז דעך עפיס אבאזיגד מול פון גאטט וואס מע האבין מיר אין אווען אלצדינג גיוואר גיווארין. מע העט דעך דא גיקענט אונז גאר אויסטוהן, און מעהעט מיר דא ימים ושנים אימזיסט²⁹² פרבראכט. ניא גלויב(ט)²⁹³ ביסטו גאט פר דעם אז מער זענן אלץ איבר גיקומין

287 איז זיך אוועק 288 אוועק ג... 289 מיר 290 נאך 291 האט אויך
292 היה אויבונסט 293 היה גלויבכצי גא...

* ראה להלן, עמ' 190.

שווין לרעה זה ³³³ המכשף אוהב ממון וזה ג"כ אוהב ממון וילכו בפחי נפש מהיער אך ³³⁴ שמחו את עצמם בהתקוה שיש להם עוד על הצדיק, כי לא היו מסופקים כלל וכלל שהצדיק ³³⁵ 'שבועיר' בודאי יעזור להם. ולבשו א"ע מלבושים יפים כי כעת לא ה' להם ממה לפחד ובאו כך להעיר והלכו תיכף להצדיק, אך כאשר באו לבית הצדיק אמרו להם האנשים של הצדיק שאינם יכולים לבוא כעת לבית הצדיק, כי הוא מתבודד א"ע כעת. והלכו בפחי נפש, והלכו ביום השני וכן ביום השלישי ולא עזבו אותם השומרים של הצדיק ³³⁶ להחדר שהצדיק יושב שם ויהי' כאשר הלכו כך בצער פגעו באיש אחד אשר ה' נדמה ³³⁷ להם שהוא מהסרים למשמעת הצדיק וסיפרו לו את צערם, ואמר להם שאיפשר השומרים ³³⁸ רוצים שיתנו להם איזה מתנה והלכו תיכף

333 תוקן בתוך אות שאיננה קריאה 334 בזה 335 שבועשטאל 336 לבית ה... 337 למש... 338 לא

איצט לאמיר שוין פראסטי געהן אין שטאד אריין צום צדיק, דא וועלין מיר בודאי מיט דעם עברשטינס הילף א פעולה האבין. אט ²⁹⁴ האבין מיר גיזעהן בחוש וויא דער מכשף ימ"ש האט אונז אנגיזאגט מע זאלמיר נישט געהן אין שטאט אריין. ווארים ער האט פרשטאנן אז מע וועלמיר נור זיין אין שטאד וועלין מיר מיט איהם כפרות שלאגין [אזו האבין זייא זיך צעשמיסט אויף דעם וועג האבין איבר גיחזרת וואס מיט זייא האט זיך ביו אהער גיטוהן און] וויא זייא האבין 'זיך' אזו ²⁹⁵ פרשמיסט זענין (זייא) גיקומין אין שטאד אריין. זייא האבין זיך נישט גיקאנט אויפהאלטן און זענין אזו מיט דיא פעקליך צום צדיק גיגאנגין. וויא זייא זענין אביר צו דער טהיער גיקומין האבין זייא דעם צדיקס לייט אוועק גיטריבין, און האבין גישריגין אויף זייא קבצנים וועט איהר ניט אוועק געהן צו אלדיא שווארצי יאהר, וואס איז דאס, איהר וועט אויך דעם רבי זאל לעבין משוגע מאכין, געהט צום ²⁹⁶ ביתהמדרש חזן וועט ער אייך דארט געבין עפיס א רוח. [וויא דער האט דא אזו גישריגין איז ארויס גיקומין אייניר אויס דעם צדיקס חדר און האט גיזאגט דער רבי פרעגט וואס דאס איז פר א גישריאי. האט מען איהם גיזאגט. איז ער אריין גיגאנגין און איז ווידער ארויס גיקומין און האט גיזאגט דער רבי הייסט זייא א וועק געהן] דיא ²⁹⁷ יועצים זענין גיבליבין שטעהן טאד, אזוינס האבין זייא נאך קיין מאהל נישט גיהערט, עס האט זייא כמעט דאס לשון אפיגנימין. נור וואס טוהט דער מענטש 'נישט' פר נאטה, זייא האבין נעביך גישלינגין דיא טרעהרין און האבין גיזאגט צו דעם צדיקס לייט ²⁹⁸ מע געהמיר ²⁹⁹ גאר נישט צום רבי מע געהמיר צום צדיק וואהנט דא נישט דער צדיק וויא זייא האבין דאס גיזאגט ³⁰⁰ האט מען זעהר אנגיהאבין צו לאכין. (דער עולם האט נישט גיוויסט אז אין זייער מדינה רופט

294 האב וואס טויג איזו א בעכיר 295 אונטער ווענקענס זיך 296 קהל חזן 297 לייט 298 גיזאגט 299 צום צדיק 300 זענין זייא

בשמחה גדולה כי ³³⁹ אצלם מעות לא ה' חשוב כלל אך כאשר באו לבית הצדיק קבלו השומרים את המעות בשתי ידיים ואעפ"כ לא רצו לעזוב אותם לבית הצדיק והלכו משם בפחי נפש ³⁴⁰ אך ישבו א"ע מאין יהי' לנו ידיעה מדברים כאלו הלא מעולם לא ראינו עדיין צדיקים אמתיים, וישאלו איזה אנשים, ויאמרו יכול להיות שהצדיק ³⁴¹ צוה ³⁴² שלא לעזוב ³⁴³ שום אדם או שלא לעזוב אתכם כלל וכלל, או שלא לעזוב אתכם רק כמה ימים, כי עשה כבר

339 מה זאת 340 ובפרט ה' להם תמי' גדולה כאר שבכית הצדיק יהי' צריך ליתן כמות לשומרים 341 אינו כניח 342 היה כצוה 343 אתכם או שלא

מען רבי נור א רב, איבר דעם האבין זייא גימיינט אז דא וואהנט נישט דער צדיק נור עפיס א רב) און איינער פון דיא לייט וואס זענין אויף דער וואך גישטאנן האט א גישרייע גיגעבין געהט זע אייך אז איר ווילט אייער גוטץ האבין. וואריין איך וועל אייך דא דיא בעניר צעברעכין. דיא יועצים האבין נעביך גימוסט אוועק ³⁰¹ 'געהן' מיט א ביטיר געמיטה. און זענין גיגאנגין אין אונטיר הייזליך און האבין זיך דארט איינגיבעטן ביא א ארם שניידרל אין דער דירה ביא דער נאכט האבין זייא / זיך צעשמיסט מיט דעם שניידרל, און האבין איהם דערצעהלט אז מע האט זייא נישט גיוואלט לאזן צום צדיק. האט זייא דאס שניידרל גיזאגט, אודאי קען מען צו אונז צדיק נישט אזו פשוט צו קומין. אט איך בין אהיגיר און ³⁰² האב נור איין מאהל דיא זכיי' גיהאט ביא איהם צו זיין, אז מיין ווייב איז שווער צו קינד גיגאנגין. אי דאס איז מיין מזל גיווען, וואס עס האט זיך דענצמאהל גיטראפן אז דעם רבינס מענטש ³⁰³ ווייב האט עפיס א אורח גיבראכט א פייני מאטעריע אויף אמאנדירל, און איך האב עם גינייעט, וויא איך האב גיזעהן אז עס שטעהט שלעכט מיט מיין ווייב, בין איך גיגאנגין און האב דאס מאנדירל אגיטראגין, און האב נישט גיוואלט נעהמען קיין שר מלאכה אביא ער זאל ³⁰⁴ מיך אריין לאזן צום רעבין. האט ער מיר צוגיזאגט, נור האט ער מיר גיזאגט איך מוס ברענגין אויף א פדיון, בין איך געד אהיים גילופין און האב מיין ווייבס יופקלי [וואס זייא העט עס דענצמאהל דעך בלאז נישט באדארפט] פרעצעט, ³⁰⁵ און האב גיבראכט דעם רבין אויף א פדיון האט מיך דער מענטש אריין גילאזט, און וויא איך האב נור דעם פדיון דעם רבין אין דער האנד אריין גילעגט, האב איך שוין גיהערט, וויא מיין יונגיל האט צום רעבינס מענטש גיזאגט לאז דער טאטי אהיים קומין דיא מאמא האט א יונגיל גיהאט. וויא דיא יועצים האבין דאס דער הערט, האבין זייא גרויס עגמת נפש גיהאט, זייא האבין גאר נישט פרשטאנן וואס דאס טוהט זיך מיט דעם געלד, אימדים איז דא נור געלד חשוב. פון דעסט וועגין אביר האבין זייא פארט הנאה ³⁰⁶ גיהאט, אז זייא ווייסן חאטשי פר וואס מעהאט זייא אזו אוועק גיטריבין, אז עס גילט דא נור אין געלד וועט דעך בודאי רעכט

301 גיגאנגין 302 בין 303 האט עפיס א אור... 304 כייאם רעבין 305 וואריין 306 היה אהנאה

כזה. והלכו ³⁴⁴ בפחי נפש כי היו יראים / שכל טרחתם יהי' לריק. והיה היום כאשר הלך ³⁴⁵ 'אחד מהיועצים' ליקח לעצמו ³⁴⁶ כתונת מהשק מצא את המתנה

344 מאר 345 היה הלכו 346 היה לעצמם

זיין. דעם אנדרין טאג האבין זיין שוין זעהרי פעקליך גילאזט אין דער היים, און זענין אזו גיגאנגין צום צדיק. און כדי זיין זאלין ווידר גיט האבין א שווארצין סוף האבין [זיין] שוין געלד אין דער האנט גיהאלטין און וויא זיין זענין נור צו דער טהיר גיקומין האבין זיין דעם רעבינס מענש תיכף געלד גיגעבין. ער האט דאס געלד צוגיגעמין האט זיין גיהייסין ווארטין, און ער איז אריין גיגאנגין צום רבין. האט זיך דארט עפס אביסיל גיזוימט און איז צריק גיקומין און האט גיזאגט, דער רבי לאזט איצט קיינים צו זיך נישט, ער וויל איצט זיין אליין. דיא יועצים זענין געביד ווידער אוועק גיגאנגין, און האבין דאס דערצעהלט זייער שניידערל, / האט זיין דאס שניידערל גיזאגט, וואס חידושת איהר איין אזו. איך גידענק מע האט אמאהל דערציילט עפס א גראסיר פייני ברי' איז גיקומין צום רבין איז ער היא ³⁰⁷ עפס א לאנגי צייט אוועק גיזעסין ביז מע האט איהם צו געלאסט צום רבין. מע האט מיר גאר גיזאגט עפס א גרויסר שררה איז אמאל צו איהם גיקומין איז ער טאקי אוועק גיפארין און האט איהם נישט גיזעהן. איהר מיינט דער רבי איז עפס א קיטאוויס, אז איך בין צו איהם אין שטיב אריין גיקומין האב איך גאר נישט גיזעסין אוואס פר אוועלט איך בין. איך קום דעך עפס צישין העף. וואו זעהט מען דאס ביא וועלכין שררה. ³⁰⁸ עס איז דעך עפס מעשה מלכות. וועם דען גיט גאט. אזו א שניידערל וויא איך בין חלעבין עס איז טאקי ³⁰⁹ אתענג א צדיק צו זיין מע האט זיך טאקי בעדי וועלטין און פטור. דיא יועצים האבען דאס אלץ צוגיהערט און האבין געביד גרויס עגמת נפש דערפון גיהאט, אז עס איז גימאלט מע זאל זיין נישט צו לאזין צום צדיק ³¹⁰. זיין זענין דעם אנדרין טאג ווידער גיגאנגין צום צדיק און האבין ווידער נישט גיפועלט, דעם רבינס מענש האט דאס געלד וואס זיין האבין איהם גיגעבין ³¹¹ 'אי' צוגיגעמין און האט זיין גיזאגט דער צדיק איז עפס חרוב [זיין האבין זיך ³¹² ווידער גיקלאגט פר זייער שניידערל האט ער גיזאגט עס האט א פנים מע וועט איין שוין נישט לאזין צום רבי אז ער האט איין מאל גיזאגט תחלת מע זאל איין נישט אריין לאזין געהט זיין מענש שוין גאר נישט פרעגין און זאגט איין א תירוצ]. ³¹³ דעם אנדרין טאג איז גיווען

307 גיזעסין 308 זיין 309 עפס 310 היה רבין 311 אין 312 גיקלאגט

³¹³ בנחם בידיש יש במקום זה הרחבה ניכרת, שהיא מלאה תיאוריהי וביטויים אידיומאטיים, של מאמצי היועצים להתקבל אצל הצדיק. והשווה על כך לעיל, עמ' 84. והשווה גם תיאור שני השליחים המשתדלים להתקבל אצל הבעש"ט (ס' שבחי הבעש"ט, עמ' עג-עד).

אשר נתנו להבחור מונח בשק. ויתמהו היועצים מאד כאשר ראו זאת, והבינו שבודאי הכפרי נתן אותה בשתיקה להשק שלהם ויחזיקו עצה לילך להכפרי ולגלות לפניו כל לבו (!) כי ראו שזה הכפרי בודאי אינו דבר קטן באמת, והלכו אליו להיער ואמרו לו שצריכים לישב עוד ביער איזה זמן וקבל אותם בסבר פנים יפות, ונתן להם זה המקום בעצמו אשר נתן להם מקודם לדור שם. וביום ³⁴⁷ השני כאשר ישבו אצלו אמרו לו שיש להם לדבר עמו באיזה עסק, וביקשו אותו שילך עמם להיער רחוק מהבית בכדי שלא ישמע שום אדם כאשר ידברו עמו. והלך עמםם ³⁴⁸ להיער וגילה (!) לו ³⁴⁹ כל המעשה שהי' כל העשיות בביתם היינו בעת

347 היה והיום 348 ודיבר 349 היינו היועצים גילו להכפרי

פרייאטאג איז איינר פון דיא יועצים גיגאנגין צום פעקיל זיך אהעמד ארויס- נעהמין וויא ער געהט איבר דעם פעקיל געפינט ער דיא צוואנציג רענדליך וואס זיין האבין דעם בחור גיגעבין וויא ער 'האט' דאס דעם אנדערן ³¹³ ער- צעהלט זענין ביידע שטעהן גיבליבין און האבין גאר נישט גיזעסין וואס צו טראכטין. דערווייל איז זיין איינגיפאלין דאס האט מיסין דער בעלהבית טוהן דענצמאהל אז ³¹⁴ איינער פון זיין איז דאס הינטערשטי מאהל גיזעסין אין אפען און דער אנדער איז גיגאנגין צו איהם אין דער פאסיקי אריין האט ער זיך גימיסט אריין תאפין צו זיין אין חדר אריין און האט דיא צוואנציג רענדליך אין פעקיל אריין גישטופט. וויא דאס איז זיין איינגיפאלין האבין 'זיין' זיך מישב גיווען זיין מיסין צריק געהן אין וואלד אריין. זיין זעהן דעך אז דער בעל- הבית איז טאקי פארט קיין קיטאוויס נישט, טאמיר וועלין זיין פון איהם פארט עפס קענין גיוואר ווערין מכה דעם צדיק. זיין זענין תיכף טאקי אום פרייאטאג אוועק גיגאנגין. וויא זיין זענין צום בעלהבית צוריק גיקומין האט ער זיין שען צוגיגמין און האט זיין ווידר דאס חדר גיגעבין וואס זיין האבין פריהר גי- האט, זונטאג אין דער פריה האבין זיין גיבעטין דעם בעלהבית ער זאל מיט זיין געהן אביסל אין / וואלד אריין זיין דארפין מיט איהם עפס צו שמיסין עס זאל קיינר נישט הערין. דער בעלהבית איז מיט זיין גיגאנגין אין וואלד אריין, אין א גידיכט חאשטשיקיל זאל זיין קיינר נישט הערין. וויא זיין זענין דארט גיווען, האבין דיא אורחים איהם גיזאגט זאלסט וויסין מיר ווילין זיך פר ³¹⁵ דיר פארטרויען. מיר זענין יועצים פון אונזר מלך, און האבין דא אלצדינג דער- צעהלט וואס עס האט זיך מיט זיין ביז אהער גיטוהן קורץ זיין האבין פר איהם גיט אווארט מעלים גיווען, נור פון דעם וואס זיין זענין אין אווען גיזעסין האבין זיין איהם נישט גיזאגט. צום סוף האבין זיין איהם גיזאגט זאלסט דעך נישט חידושין וואס מיר דערצעהלין דיר דאס אלץ, ווארין מיר ³¹⁶ האבין דעך דערקענט אז דוא ביסט קיין פויער און מיר ווילין דוא זאלסט אונז א עצה

313 האט 314 דעם 315 דיר 316 זע..

שהיו אצל המלך ומה שאירע להם עם המכשף השקרן והרמאי ומהמתנות³⁵⁰ שנתנו לו ורק מזה שהיו יושבים בהתנור לא אמרו לו כלום, רק אמרו לו שאל יתמה עליהם מה שהם רוצים ליקח ממנו עצה כי הם יודעים שהוא אינו כפרי ממש, והכירו בו שהוא איש אשר יודע ליעץ אותם,³⁵¹ וכאשר ראה הכפרי שהם יועצים של המלך ושהם רוצים ליקח ממנו עצה אמר להם אדוניי דעו שאני לא הייתי מדבר עמכם מעסקים הנ"ל אפילו אם הי' תתנו לי כל חללי דעלמא, רק מחמת שאתם³⁵² מן המלך ומחמת שכל עשייתכם הוא לטובת המלך והמלכה ולטובת המדינה אני מחויב לסכן את נפשי לכן אני אומר לכם שאני אינו כפרי, ואני יודע יותר מה שכפרי יודע, המעשה שהי' כך הי' אני נתגדל בבית אבי שהי' איש גדול ומפורסם מאד, וגם המלמד אשר למד עמי הי' ³⁵³ מפורסם גדול, אך שניהם מתו כאשר הייתי עדיין רך בשנים ונותרתי אני לבדי בעיר קטנה לא רחוק מכאן. ובזמן הזה בא ³⁵⁴ לזה המקום האיש אשר קוראים אותו מכשף והתחיל לעשות פעולות גדולות לרפאות חולים, וכדומה, והעם התחילו להאמין בו עד מאד,³⁵⁵ * אך אני לא רציתי להאמין ³⁵⁶ בהמכשף ³⁵⁷ ואפילו אני שונא

350 היה והמתנות 351 ואמר 352 יועצים 353 איש גדול וא... צדיק 354 לקהלה 355 ובזמן כביר שמעתי שלק"ק דרשאל בא נ"כ איש אחר אשר כמנים אותו בשם צדיק והתחיל נ"כ לעשות נסים מופתים גדולים עד מאד, המלה 'נסים' נמחקה לפני שנמחקה הפסיקה כולה 356 לו 357 ולא בהצדיק, ואני ח"ו לא אוכל לדבר על הצדיק שום דבר רע, כי אני לא ראתי אותו טיפ.

געבין וואס מע זאל מיר דא טוהן ובפרט מיט דעם צדיק ווייס מער זיך גאר קיין עצה צו געבין. דער ³¹⁷ בעלהבית איז זעהר דר שראקין גיווארין. וויא ער האט זיך אבער נור אביסיל פאמיענטניט האט ער צו זיין גיזאגט זאלט וויסין רבותים, איר זאלט מיר גיווען געבין כל הון דעלמא, העט איך מיט אייך נישט גישמיסט פון דיא ענטערעסין, נור איר זאגט מיר איהר זענט פון דעם מלך און וויא איך זעה בעטרעפט אייער שליחות דעם מלך און דיא גאנצי מדינה, מוס איך מיך 'באדיי' מסכן נפש זיין. איך מיט אייך זאגין עס איז אמת איך בין קיין פויער 'נישט' דיא מעשה איז אזו גיווען. מיין טאטי איז גיווען א גרויסר מאן א גרויסר למדן א ירא שמים א פינה בריה און דערצו אויך א גראסיר עושר [ער איז גי- ווען רב אין ...] ³¹⁸ און ער האט מיך דר צאגין אזו וויא ער האט פרשטאנדין. ער האט מיר פון קליינווייס אויף דיא בעסטי מלמדים גיהאלטין און האט מיך אויך גילאזט חכמות און לשונות לערנין און וויא איך בין אלט גיווען עטליכי און צוואנציג יאר איז ער און דיא מאמא מייני בידי טאקי אין איין יאר גישטארבין און איך בין אליין אין דעם שטעדילי נ איבר גיבליבין. דס אנדרי יאר דער- נאך ³¹⁹ האט זיך עטליכי ³²⁰ מייל פאן דיא א מכשף געצייאועט וואס איז ער- געץ ³²¹ אין א דארף א שענקיר גיווען. * מע האט אנגיהויבין צו פארין צו איהם

317 פו... 318 וויא מיי... 319 איז דא אבער 320 מאה... 321 היה אירנעץ

מאד, כי ³⁵⁸ כישוף הוא בודאי דבר רע מאד, ובתחילה כאשר דברתי עם כמה אנשים אמרתי דעתי להם. ולרוע מזל שלי נתוודע הדבר להמכשף שאני דברתי עליו רע, ונעשה לי שונא גדול הגם שלא הי' יודע אותי. ומחמת שיש לו הכירות עם כמה גזלנים * ציוה לגזלנים שהם יהרגו אותי,³⁵⁹ אך המזל שלי הי' שאחד

והטולם משפחין אותו מאד מאד, רק מנעורי לא שפעת לא מאבי ולא מסורי ז"ל דברים כזו, ואני ידעתי שאבי וגם מסורי היו אנשים גדולים מאד, ומה שהם אמרו לי הוא בודאי בלי שום ספק אמת וצדיק, ולכן לא החזקתי כן הצדיק, ול... ואת המכשף ³⁵⁸ מכשף הוא בודאי ³⁵⁹ היה אותם

פון אלי זייטין. דער טאטי ע"ה האט דאס קיין מאהל נישט צו גילאזט. ער פלעגט אזולכי לייט אויס צו קארינעהן וויא ער איז אבר גישטארבין. איז קיינר נישט גיווען, וואס זאל זיך אזונים אקעגין שטעלין, און בין נאך צו יונג גיווען, וואס האט מיין זאגין גיקענט העלפין. הכלל, מען איז צו דעם מכשף גיפארין פון צוואנציג מייל ארום און דער עולם האט אנגיהאבין אן איהם צו גלעבין.³²² אין דעם שטעטיל וואס איך האב גיוואהנט, זענין גיווען אטהייל מענשין וואס ³²³ האבין מיך גיפרעגט אב זיין זאלין פאהרין צום מכשף ³²⁴ מכח זייערי עסקים האב איך זיין אפגירעט.³²⁵ איינים האב איך אמאהל ³²⁶ גיזאגט, מסתמא א / דיא תורה האט אנגישריבין מכשפה לא תחי' ³²⁷ איז עס מן הסתם א שלעכטי זאך. דאש האט דער מכשף גיוואר גיווארין און איז מיר גיווארין א גראסר שונא חאטשי ער האט מיך גאר נישט גיקאנט, דער מכשף האט גיהאט אין דעם געבירג און אין דיא וועלדער זייני לייט גזלנים, עס האט אפילו א פנים ער איז אמאהל צישיין זיין גיווען. ³²⁸ איז ער גיגאנגין און האט אנגיאזגט ³²⁹ [אין עלצטין פון

322 א מאהל האט מיר איינר נור 323 האבין אין דעם מכשף קיין אמונה נ"י... 324 האב 325 איך האב זיין 326 אין קישאחיים 327 מסתמא 328 זייני גזלנים זיין זאלין

בטקסט שנמחק במקום זה (הערה 355), מובא כאן שם המקום 'דישפאל', שאינו אלא גימטריה של 'מעזבוש', מקום-מושבו של הבעש"ט. לאחר שפרל מחק רמז זה בנוסח העברי, הביא במקומו בטקסט ביידיש רמז מתוך ס' שבחי הבעש"ט: '... כי הוא [הבעש"ט] ישב בכפר קטן על השיינק' (שם, עמ' נב); וכן: 'כשהיה הבעש"ט עדיין בשיינק בכפר, היו פ"א צריכים לגשמים, והיתה שם מכשפה אחת... (שם, עמ' נד); והדגשות הן של המהדירים). בנוסח ביידיש של ס' שבחי הבעש"ט חסר עניין השיינק (שם, פרק כו), אבל במקום השני נאמר: 'נאר יין שרף פלעגט ער דעם חייב ברענגען' (שם, פרק יב). והשווה גם להלן, עמ' 219. את מוטיב הצדיק בתור מכשף מצא פרל למעשה בס' שבחי הבעש"ט. ועיין, למשל, הסיפור בדבר המוכסן שנסע אל הבעש"ט: 'וכשנודע למוכסן החדש מזה הלשין עליו אצל האדון, באמרו שנסע למכשף לעשות לך כישוף' (שם, עמ' קלו-קלז).

שם' כב: יו. בנוסח העברי חסר עניין זה.

גם כאן יש רמזים ברורים לבעש"ט. והשווה: 'זהו [הבעש"ט] הלך להתבודד בין הרים גדולים הנקרא גיבירג... ומצא אחר של הר שני היו עומדים לסטים השוללים... וראו כי הוא איש אלוקי, באשר הי' אותו וישלימו עמו... (ס' שבחי הבעש"ט, עמ' מז; והדגשה היא של המהדירים). בנוסח ביידיש מובא סיפור זה בפרק ז, דף ד ע"א, אולם שם נאמר 'גאנץ הוכי בערג', ובהקשר זה אינה נזכרת התיבה 'גיבירג'.

* כאן מופיע אחד הרמזים הראשונים לזהותו של המכשף-הצדיק — הבעש"ט. בנוסח העברי,

מן הגזלנים אשר נתן להם זה הציוה ה' מקבל פעם אחד טובה מאבי מקודם שנעשה גזלן וגמר בדעתו להציל אותי מידי הגזלנים, ואמר להגזלנים שהוא יקח זאת עליו להרוג אותי והלך בפעם אחד בלילה כאשר ה' חושך מאד ובא לביתי ³⁶⁰ וסיפר לי כל המעשה מכל וכל, ואמר לי אני נשלח להרוג אותך אך מחמת הטובה שקבלתי מאביך אני רוצה להציל אותך רק צריך אתה לילך תיכף מזה המקום ³⁶¹ והלך עמי להיער הזה ונתן לי זה הבית אשר קנה לפני איזה ימים עבורי ³⁶² והי כאשר ישבתי בהיער הזה איזה שנים שמעתי שבא לק"ק דישפאל * איש אחד אשר מכנים אותו צדיק והתחיל ³⁶³ לעשות מופתים גדולים ונוראים עד מאד, והעם התחילו להאמין בזה הצדיק יותר ממה שהיו מאמינים בתחלה בהמכשף ובתחלה שמחתי א"ע מאד, שהעולם לא יאמינו עוד בהמכשף, אך כאשר שמעתי אח"כ ³⁶⁴ כמה ³⁶⁵ עשיות מזה האיש שקוראים אותו צדיק, ג"כ לא הטיב בעיני ואני עדיין לא אוכל לדבר עליו שום דבר רע כי

360 ואמר לי 361 ל... 362 וזאת הזאת אני דר בזה הבית 363 גם 364 שהעולם 365 הכיף תוקנה בתור עיין

דיא גזלנים ער] זאל ³²⁹ זעהן מיך צו הרגנין. דער עלצטיר האט דעם באפעהל גיגעבין זייני לייט, אז אין אכט טאג זאל מען נישט וויסן וואו מיין גיבין איז אהין גיקומין, מיין מזל אבר איז גיווען, אז איינר פון דיא לייט וואס ער האט זיין דעם באפעהל גיגעבין, האט פון מיין טאטין א מאהל מקבל טובה גיווען, האט ער ³³⁰ גיזאגט, ער נעמט דאס אויף זיך מיך צו הרגנין. און איז דיא ³³¹ 'דרייט' נאכט תיכף צו מיר געקומין און האט מיר אלצדינג ערצעהלט און ³³² האט מיר גיזאגט, אז איך מוז תיכף ³³³ אוועק, ער האט מיך גיפועהרט אהער אין וואלד אריין און האט מיר דאס הייזל מיט דעם גאספאדארסטווי איבר גי געבין וואס ער האט פריהר שוין אמוסטני פון מיינטוועגין גיקויפט. אזו האב איך מיך דא באזעצט און פיהר מיך גאר וויא א פויער. און דער מכשף מיינט דער גולן האט מיך גיהרגת. וויא איך בין דא אין וואלד עטליכי יאהר גיזעסין, האב איך גיהערט אז קיין * איז גיקומין איינר און האט זיך דא באזעצט, ³³⁴ מע רופט איהם דער גיטיר יוד, דער צדיק אדער דר רבי. ער בעווייזט גראסי נסים וואס עס איז גאר א מורא נפש, ³³⁵ מע פאהרט צו איהם פון דער גאנצער וועלט, און דער עולם גלייבט אן איהם ³³⁶ 'אזו' וויא פריהר אן ³³⁷ דעם מכשף. וויא איך האב דאס גיהערט האב איך גראס הנאה גיהאט איך האב מיר גיטראכט א דער צדיק וועט אוודאי דעם מכשף פרטרייבין. נור וויא איך האב דער נאך פון

329 היה זאלין 330 איז ער צו מיר תיכף דיא אנדריי נאכט גיקומין 331 אנדריי 332 גיז... 333 פון דאניט 334 אין 335 און דער עולם 336 מעהר 337 היה אין

אני מרחק א"ע מלדבר עם אנשים מעסקים כזו, ואני ³⁶⁶ מעולם לא ראיתי את זה הצדיק, אך מנעורי לא שמעתי לא מאבי ולא ממורי שצדיק יעשה דברים כאשר הוא עושה ואני ידעתי בודאי שאבי ומורי היו אנשים גדולים ומפורסמים ³⁶⁷ יראי השם באמת. ולכן / לא הטיבו בעיני מעשיו, ובפרט שראיתי שעל ידו לא נחסרה האמונה בהמכשף ואדרבה נתחזקה האמונה בו, ולכן אמרתי בודאי זה הצדיק אינו צדיק טוב, והעולים (!) טועים את עצמם בו. וכמה פעמים כתבתי להמלך בקשה ³⁶⁸ בעסק המכשף ובעסק הצדיק ובקשתי לשלוח אנשים שלימים ויראי השם לבחון אותם אם יש ממש בדבריהם, וכתבתי כל הרעות אשר יוכל ³⁶⁹ להגיע ע"י זה לכלל המדינה, ³⁷⁰ אמת לא חתמתי שמי על הבקשה אך בכל זאת אמרתי הטעם שאני לא חתמתי את עצמי מחמת שיש לי פחד לפניהם היינו לפני המכשף ולפני הצדיק כי ראיתי שלהצדיק יש ג"כ כמה אלפים ³⁷¹ אנשים אשר שייכים לו ³⁷² ולא ידעתי מפני מה לא עשה המלך שום דבר על בקשתי ויאמרו לו היועצים המלך לא עשה כלום כי יש חוק שלא לשמוע

366 מעורי 367 היה מסורם 368 [בעסק המכשף ובעסק הגזלן הצדיק] בעסק הזה, אמת לא חתמתי שמי על הבקשה מחמת שהייתי מסור א"ע עבור הגזל... 369 ל... 370 וה... 371 נפשות 372 ולא עשה המלך ער עתה על בקשתי שום דבר ואיפשר מחמת שלא ויאמרו לו הי...

ווייטן גיהערט עטליכי מעשליך פון דעם צדיק ³³⁸ 'איז' מיר דאס אויך נישט גיפעלין. איך ווייס דער טאטי ע"ה און מיין רבי זענין אוודאי גיווען גראסי לייט, און איך האב פון זיין נישט גיהערט א צדיק זאל זיך אזו פיהרין וויא דער [און דערצו האב איך גיזעהן אז דער מכשף גילט נאך מעהר וויא פריהר, האב איך גיוויסט אז עס איז שלעכט] נור [דורך דער מעשה מיט דעם מכשף בין איך שוין גיניט גיווארין און] ³³⁹ האב מיך געהיט פון איהם מיט אימצין צו שמיסין ³⁴⁰ איך האב איהם אפילו נישט גיזעהן איך ווייס ניט וואס פר א פנים ער האט. נור איך האב עטליכי מאהל סופליקיס גישריבען צום מלך מכח דעם מכשף און ³⁴¹ מכח דעם צדיק. איך האב איהם גישריבין / וואס פר אשלעכט עס קאן דורך זיין ארויסקומין דער גאנציר מדינה וואס געלד זאכין באטרעפט זעהט מען שוין וויא דיא גאנציר מדינה איז פיל מיט גזלנים און דער סוף וועט זיין, דיא אמונה אן גאט וועט אויך אויפהערן איך ³⁴² ווייס גאר נישט פר וואס דער מלך האט אויף מייני סופליקיס גאר נישט גיטוהן. איך האב איהם גיבעטן ער זאל אראפ-שיקין קליגי פרימי לייט זייט זאלין זעהן וואס דא טוהט זיך און זאלין איהם אלץ דערציילין. יא איך האב מיך אויף דיא סופליקיס נישט גיחתמת ווארין איך האב מורא גיהאט פר דעם מכשף און פר דעם צדיק. נור פון דעסט וועגין האט דער מלך גיקענט שיקין עמצין פון זייני לייט ער זאל זעהן, אב דאס וואס אין דיא סופליקיס שטעהט איז אמת. עס איז גאר קיין חידוש נישט זאגין

338 האט 339 איך 340 און 341 דעם צדיק 342 ב...

לבקשה או לקובלנא אשר לא נחתם עליה שום איש. אך כעת ³⁷³ 'בודאי' מן השמים ³⁷⁴ 'היה' הדבר שאנחנו באו לכאן ונראה הכל מה שנעשה בכאן. ³⁷⁵ וקודם ³⁷⁶ כל דבר צריכין אנחנו לדבר עם הצדיק בעסק ³⁷⁷ בנים שיהי' להמלך, ועי' נראה ³⁷⁸ אם יש בידו ממש. אך אנחנו היינו שם כמה פעמים ולא יכולנו לבוא לפניו לכן תלך אתה אליו, ותראה לעשות היכירות עמו ואח"כ נראה מה לעשות. ולקח יועץ מלבוש אחד מאותן המלבושים אשר נתן להם ³⁷⁹ ראש הגולנים ³⁸⁰ ולבש אותו הכפרי ונהפך לאיש אחר ואפילו היועצים לא הכירו אותו ורק סימן עשו לו בו להכיר אותו ³⁸¹ והלך הכפרי מהיער להעיר ולקח עמו מעות הרבה, ³⁸² וכאשר בא לבית הצדיק אמר שהוא ארענדאר אחד מאיזה כפר כמה פרסאות מכאן ונתן להשומרים מעות והניחו אותו תיכף לבוא להצדיק.

373 נ... איפשר 374 הוא 375 אך 376 הו'י' נוספה לאחר שנמחקה התיבה אך 377 המלך 378 אם 379 ה... 380 (בהתחלה לכתוב שנתן להם שני מלבושים כאלו) 381 כרחוק 382 ונס...

דיא יועצים פר וואס דער מלך האט נישט ³⁴³ גישיקט קיינים אהער. ווארין עס איז דא א גיועץ אז אויף א סופליקי וואס קיינר איז נישט גיחתמת זאל מען נישט קיין. און אין דער אמת זאל מען טאקי נישט קוקין אויף אזויני סופליקיס, ווארין דער מלך קאן הוצא' מאכין אויף פאלשי זאכין און דער נאך וועמין וועט מען זוכין אז מע ווייסט נישט ווער דאס האט גישריבין. און איצט איז בודאי מן השמים וואס מיר זענין אהער גיקומין. נור וואס העלפט דאס מיר מיז מער מיט דעם צדיק רעדין. אונזר מלך קאן נור א צדיק העלפין אויף דעם מכשף וואס האט דעם מלך כישוף גיטוהן קאן מען נישט האפין. מיר מוזין זעהן צום צדיק צו קומין, טאמיר וועט ער פארט העלפין דעם מלך. על כן מוסט דא געהן צום צדיק און מוסט זעהן וויא אזו מיר זאלין קענין דרנאך צו איהם ³⁴⁴ יצו טרעטין'. וויא קאן איך אבר געהן זאגט דער בעלהבית ³⁴⁵ וויא א פויער קאן איך נישט געהן צו איהם. ³⁴⁶ אמת פויערן געהן אויך צום רבי אפילו א יאם פויערן נור וויא וועל איך מיט איהם קענין שמוסין וויא נישט א פויער. און ³⁴⁷ טאמיר וועל איך דארפן שמיסין פון איך. ווייסטו וואס זאגין דיא יועצים מיר וועלין דין מיט א מאסץ באשמירין וועסט דא תיכף א אנדר פנים האבין. זיין האבין מיט דער ווייסר מאסץ איהם באשמירט האט ער תיכף באקומין איין אנדר פנים. און דער נאך האבין זיין איהם אנגיטוהן אין ³⁴⁸ א ווייס מלבוש. קורץ זיין האבין איהם אליין נישט דערקענט. און אזו איז ער גיגאנגין צום צדיק. געלד האבין זיין איהם אויך גינג מיטגיגעבין. וויא ער איז גיקומין צום צדיק אין

343 ניק... 344 קומין 345 טאמיר איז אונזר זייני לייט אזאלכי דא וואס קענין מיר וועלין זיין דער זעהן 346 וואס האט א פויער ביי... 347 וויר 348 איין

יעקב דוד שבספרו המאוחר יותר בוחן צדיק (שם, עמ' 103 ואילך). והשווה גם לעיל, עמ' 40.

וכאשר בא להצדיק אמר לו ³⁸³ איזה עסק שיש לו עם האדון שלו ונתן להצדיק מנה יפה על פדיון ואמר לו הצדיק ³⁸⁴ שיהי' בודאי הכל טוב, אך שישאר עוד איזה ימים אצלו ונשאר שם הכפרי ³⁸⁵ והי' בכל יום אצל הצדיק ונתן להצדיק בכל ³⁸⁶ / יום מעות. והצדיק קירב אותו מאד, ובכל יום הלך ³⁸⁷ הכפרי בשתיקה להיער וסיפר להיועצים מה שראה או מה ששמע, ובכל פעם אמר להם אני איני יודע למה הצדיק מקרב אותי כ"כ, הלא הוא אינו נביא לידע איזה איש אני כי אם הי' יודע, זאת הי' מחויב לידע ג"כ שאני איני ארענדאר. * ואם אינו יודע מי אני למה הוא מקרב אותי הלא ראיתי שם ³⁸⁸ כמה חשובים ואינו מקרב אותם. ואמרו היועצים, איפשר יודע ³⁸⁹ מי אתה, ויודע שאתה אינו ארענדאר,

עמ' 112
5

383 שיש ל... 384 שבדאי 385 אך בכל יום 386 בשורה חדשה שבקצה העמוד יש שתי מלים בלתי-קריאות שאינן שייכות להמשך המשפט 387 בשת... 388 אנשים 389 אותך

הוין אריין האט ער גיזאגט ער איז איין ארענדאר פון דעם און דעם דארף און האט דעם רבינס מענש תיכף געלד גיגעבין האט מען איהם / תיכף אריין גילאזט צום צדיק. האט ער דעם צדיק גיזאגט ער האט מיט זיין פריץ עפיס אן עסק און האט דעם צדיק גיגעבין א מנה יפה אויף א פדיון האט איהם דער צדיק גי-זאגט, עס וועט אודאי אלץ רעכט זיין נור ער זאל נאך דא בלייבין עטליכי טאג. דער בעלהבית איז דא גיבליבין און איז אלי טאג צום רבין גיגאנגין האט איהם געלד גיגעבין און דער צדיק האט איהם משונה מקרב גיווען. האט איהם עטליכי מאהל צום עסין גיבעטין. און דער בעלהבית איז אלי אויף דער נאכט שטילהייד אהיים גיגאנגין און האט דיא יועצים דרציילט וויא אזו עס 'איז מיט' איהם דעם טאג דרגאנגין. זיין האבין זיך זעהר גיחודישט פר וואס דער צדיק איז דעם בעלהבית אזו מקרב ³⁴⁹, ובפרט האבין זיין גיוואונדרט מע האט אלץ גיזאגט דער צדיק ווייסט אלצדינג און צום סוף ווייסט ער נישט ווער דער בעל-הבית איז, אז ער איז קיין ארענדאר. * נור פון דעסטוועגין האבין דיא יועצים גיזאגט וואס העלפט עס ³⁵⁰, מיר מיזין ³⁵¹ פארט ביא איהם זיין. איפשר ווייסטער ווער דא ביסט און מאכט זיך ניט וויסינדיג. מסתמא האט ער א טעם אוועלט איז דאך פארט נישט משוגע. הכלל דא מיסט נאך מעהר מיט איהם באקאנט

עמ' 41

5°

10°

15°

349 גיווען 350 במקור איז חיקון המהדיר 351 דאך

* כאן ובהמשך השתמש פרל בתחבולה של המגיד ר' ישראל לייבל, בעל ספר ויכוח, אשר העיד על עצמו שהיה אצל הצדיקים מקוויניץ ומלאנצוט, והתחפש לפניהם לחסיד — 'והם האמינו בדבר וגם התפללו בעדי שיוגמר חפצי ורצוני'. גם הרהורי היועצים כאן מקבילים למסקנותיו של לייבל: 'החסידים אומרים על רבם "ער האט אויגן" והמתנגד אומר "עינים להם ולא יראו" (ספר ויכוח, דף יח). על התעניינותו של פרל בספר זה ותכניתו להופיעו מחדש השוה: "בקרן, לאופיה של האיגרת נגד הבעש"ט, ציון, לב (תשכ"ז), עמ' 116—122.

אך אינו רוצה לומר לך כי למה לו, וישמחו מאד היועצים כי הי' להם תענוג שהכפרי יעשה היכירות גדול עם הצדיק ובודאי יפעול להם מה שיצטרכו. ויהי' היום כאשר בא הכפרי להיער מבית הצדיק, ויספר להיועצים שבכל יום ויום רואה עשירות גדול יותר ויותר אצל הצדיק, ואמר להם היום ראיתי אצלו א פושקלי מזהב אופיר עם אבנים טובות ³⁹⁰ טביב ובתוך הכיסוי הי' סאפיר אחד אשר לא ראיתי מימי. והתחילו האנשים לשאול אותו על מהות הפושקלי כמה אורך וכמה רוחב ³⁹¹ וכמה עב הפושקלי ויתמה הכפרי מאד ויאמר להם למה אתם שואלים כך על הפושקלי ויאמרו להם היועצים אנחנו לא נוכל לאמר לך ³⁹² הטעם אך יבוא הזמן ויתודע לך איפשר למה אנחנו כ"כ שואלים אותך ורק זאת אנחנו מבקשים ממך לילך תיכף בחזרה להצדיק ולסבב עמו בדברים ³⁹³ 'מזה' הפושקלי ³⁹⁴ ותקח את הפושקלי ותראה ³⁹⁵ אם ³⁹⁶ בין המרגליות ° אשר יושבים מן הצד של הפושקלי נמצא מרגליות אחת שהוא מעט ירוק ³⁹⁷. והלך

390 אשר לא ראיתי 391 ועב 392 עריין 393 עם הי' 394 היה בהפושקלי / תש.. יוכל לומר נגונים וכאשר תש.. יאמר לך שהוא שאינו מזמר 395 שכן הצד התחתונה 396 כן הצד של הפושקלי יש 397 ותדחוף על את המרגליות בכח שלשה פעמים, ותתחיל הפושקלי לזמר שלשה ניגונים. המלה 'על' נמחקה לפני שנמחקה הפסקה כולה

ווערין, און מיסט זעהן ער זאל אונו לאזין צו זיך קומין. ויהי היום ויבא דער בעלהבית איז אויף דער נאכט אהיים גיקומין דערצעהלט ער דיא יועצים פון דעם גראסין עשירות פון דעם צדיק איך זעה ביאם צדיק אלי טאג מעהר קלינאטיס און צירונג ווארג וואס זאל איך אייך זאגין איך האב היינט בייא איהם גיזעהן אגילדען פישקלי פון גינגאלד י'ארום מיט אבנים טובות' און אין דער מיטין איז איינגיזעצט א סאפיר ³⁹² איך האב אזוינס נישט גיזעהן ווייל איך לעב. וויא דיא יועצים האבין דאס דעהערט האבין זיא איהם אנגיהויבן 'אויס' צו פרעגין וואס פר אפנים דאס פישקלי האט וויא לאנג און וויא ברייט און וויא גראב עס איז. האט דער בעלהבית גיזאגט וואס פרעגט איהר אזו נאך אויף דעם פישקלי איך האב גאר ניט אזו שטארק עס אנגיקאנט איך זאל אייך קענין זאגין דאס מאס דערפון. נור וואס דארפט איהר דאס אזו גינעטיג אלץ צו וויסין. דיא יועצים ענפערן איהם צינד קענין מיר דיר דעם טעם נאך נישט זאגין, איפשר אמאהל אז גאט וועט הייסן וועלין מיר דיר קענין זאגין זעה נור ³⁹³ מיט דעם צדיק ווידער אמאהל פון דעם / פישקלי צו צו שמיסין ³⁹⁴ ער זאל עס דיר וויי- זיין און דערנאך זאלסט זעהן אב צישין ³⁹⁵ 'דיא דימיטין' וואס ארום דעם

352 וואס שיינט חייא דיא 353 דער או דעם פישקלי.. 354 און 355 דיא פערל

° בטקסט ביידיש, כאן ועד סוף הסיפור (ראה הערות 355-356 ו-361 לטקסט ביידיש), היה תחילה תרגום מילולי מן הטקסט העברי: 'מרגלית'—'פערל'. לאחר שפרל נוכח לדעת, שהתיבה 'פערל', שהיא תרגום של 'מרגלית' בנוסח העברי, עלולה להוליך אל המחבר ולגלות, תיקן בכל מקום 'דימיט'.

הכפרי בחזרה לבית הצדיק, והתחיל לסבב עמו בדיבורים לדבר מהפושקלי ³⁹⁸ וביקש הצדיק להתיר לו ליקח את הפושקלי ³⁹⁹ והתיר לו וראה את המרגליות ירוק ⁴⁰⁰ / והלך הכפרי להיועצים וסיפר להם המעשה מהפושקלי ג"כ. וראה היועצים אחד את אחד ויתמהו מאד ולא יכלו ⁴⁰¹ לדבר אפילו תיבה אחת, וילכו כל היום בעצבות גדול. ויהי' ביום השני אמרו להכפרי תן לנו עצה מה לעשות'.) אנחנו מוכרחים 'מאד' לראות הצדיק. ויאמר אליהם הכפרי הלא כמה פעמים הייתם אצלו ולא רצו לעזוב אתכם לביתו ⁴⁰² ובודאי אינו רוצה לראות אתכם, לכן דעתי נוטה שרק אחד מכם ילך עמי וליתר שאת ילבוש האחד המלבוש השני שיש לכם אשר על ידו נשתנה האיש וכך גלך יחד ומקודם אני אומר לו שארענדאר אחר ⁴⁰³ שכן שלי בא ג"כ לכאן ויש ⁴⁰⁴ לו איזה עסק לפניו, ובודאי יסכים שיבוא אליו, וכן עשה אחד מהיועצים התלבש א"ע

398 ואמר לו היינו הכפרי להצדיק שפעם אחד הי' ארון גדול מורה אצל ארון שלו והי' לו גיט פושקלי כזאת. והי' הפושקלי מזמר ניגונים וביק.. 399 ונתן 400 ודחף אותה שלשה פעמים והתחיל הפושקלי לזמר שלשה ניגונים ויפם ויתמה מאד הצדיק וישמח הצדיק מאד מזה כי לא ראה מקולם שפושקלי יוכל לזמר, ונעשה עיין הכפרי (היינו שהי' באמת כ.. שאנחנו קוראים אותו כפרי כי הצדיק הי' מחזיק אותו לארענדאר) חשוב יותר בעיני הצדיק 401 אפילו 402 לכן 403 קרוב 404 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה

פישקלי אין דיא זייטין זיטצין איז איין ³⁹⁸ 'דימיט' דא וואס ³⁹⁹ 'ער' איז אביסל ³⁹⁸ 'גרינדליך'. דער בעלהבית איז ווידער אין שטאד אריין גיגאנגין און האט אנגיהאבן מיט דעם צדיק פון דעם פושקלי צו שמיסין. און אויס דעם פושקלי פלעגט דער צדיק אלי ראש חדש טאביקי צו שמעקין. ומחמת דער טאג איז גיווען דער אנדרי טאג ראש חדש האט דער צדיק דאס פישקלי נאך גי- האט ³⁹⁹ בייא זיך. האט דער בעלהבית גיבעטין ער זאל איהם פאזוואלין עס נאך אמאהל אנצוקיקין דער צדיק האט ⁴⁰⁰ איהם פאזוואליט האט ער גיזעהן אז עס דא ⁴⁰¹ 'דער גרינדליכע דימאט'. אויף דער נאכט איז ער ווידער אהיים גיגאנגין און האט דאס דיא יועצים ערצעהלט. זיא האבין זיך איינר דעם אנדרן אנגיקוקט און דער בעלהבית האט נישט גיוויסט וואס דאס באטייט. דעם אנדרין טאג האבין דיא יועצים גיזאגט צום בעלהבית הער אויס לענגיר קען מיר שוין נישט ווארטין דוא מיסט טראכטין מע זאל מיר קומין צום צדיק. ⁴⁰² האט דער בעלהבית גיזאגט ⁴⁰³, מעך דאכט זיך אז איינר פון אייך זאל זיך אויך ⁴⁰⁴ בא- שמירין מיט דער מאסן און זאל מיט מיר געהן. ווארין איך האב דארט גיהערט, אז אזוינים וואס מעהאט שוין אפאר מאהל נישט גיוואלט אריין לאסין, לאזט מען שוין נישט אזו באלד אריין. ⁴⁰⁵ דיא עצה ⁴⁰⁶ 'איז' דיא יועצים געפעלין און איינר פון זייא האט זיך אויך באשמירט און האט זיך אנגיסוהן דאס ווייסי מלבוש און איז מיט דעם בעלהבית גיגאנגין צום צדיק. וויא ער איז גיקומין

356 פערל 357 זיא 358 געבליך 359 אויף דע.. 360 עס 361 דיא געבליכע פערל 362 זיא.. 363 הייסט איהר וואס 364 פושקליט 365 עס האט דיא און אז איהר וועט אייך ביידי 366 האט

במלבוש⁴⁰⁵ השני שהי' עדיין להם, והלכו שניהם להצדיק, ומחמת שהכל הי' יודעים שהכפרי חשוב מאד בעיני הצדיק, והכפרי אמר להצדיק שיבוא אליו עם עוד אורח אחד, והוא הרשה לו לבוא לכן עזבו אותם השומרים לילך לחדר⁴⁰⁶ ושל' הצדיק ובפרט שהאורח החדש נתן להם מעות. וכאשר באו להחדר אשר הצדיק יושב שם נפל היועץ לחלשות והעיר אותו הכפרי ואמר היינו הכפרי להצדיק הנה זה שנפל לחלשות הוא בודאי מחמת⁴⁰⁷ החרדה שנחרד לפני רבינו. וייטב הדבר מאד בעיני הצדיק ואמר⁴⁰⁸ 'הצדיק להיועץ' למה החרדת⁴⁰⁹ לפני⁴¹⁰ האם שחטתי ארענדר כמוך מעולם, ולא יכול היועץ לענות⁴¹¹ לו כלום, רק נתן לו על פדיון והצדיק ברכ אותו והלכו. וכאשר באו לביתם הלך זה היועץ עם היועץ השני להיער והלכו שם אנה ואנה כמו רבע שעה ואח"כ באו בחזרה ואמרו שניהם להכפרי הידעת את המכשף הידוע, ואמר להם⁴¹² 'לא ידעתי אותו ואני כבר⁴¹³' אמרתי לכם שהוא⁴¹⁴ אפילו⁴¹⁵ שונא גדול לי, ורק סובר שכבר אנשיו הגולנים הרגו אותי.⁴¹⁶ ואמרו' היועצים אנהנו

405 היה המלבוש 406 היה לבית 407 פחד 408 להכפרי 409 היה התירד 410 היה לפניו 411 אותו 412 הלא 413 הי' 414 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 415 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 416 ואמרו היה ושאלי / אותו

שואלים⁴¹⁷ אותך אם אתה ראית אותו וידעת אותו⁴¹⁸ מן הפנים. ואמר להם הכפרי ח"ו לא ראיתי אותו ולא רציתי לראות אותו.⁴¹⁹ ושתקו היועצים כמה מינוטין ואח"כ אמרו לו, תן לנו המלבוש שלך אשר נתנו לך, כי⁴²⁰ אחר שני או שלשה ימים נלך להצדיק / בעצמינו ואתה תשאר בביתך⁴²¹ ויאמר להם הכפרי אני אלך מקודם להצדיק להפטר ממנו. אני אומר לו שאני מוכרח לילך לביתי, ואח"כ כאשר אבוא ממנו אתן לכם המלבוש⁴²² והלך הכפרי להצדיק, ואמר לו שיש לו עסק לילך לביתו ובא להפטר ממנו ונתן להצדיק עוד על פדיון הרבה מעות, ובירך הצדיק אותו, והלך משם וכאשר בא לביתו החזיר להיועצים המלבוש שנתנו לו ללבוש⁴²³, והי' לו הפנים כמקודם. וביום השלישי וילבש היועץ השני את המלבוש אשר הי' נותנים להכפרי ללבוש, והיועץ הראשון אשר כבר הי' אצל הצדיק הלך מקודם להצדיק, וביקש⁴²⁴ אותו

417 לך 418 פנים 419 ואמרו 420 כיום בחר 421 ויתן להם הכפרי המלבוש אשר נתנו 422 וכן הוה 423 וקיבל 424 היה וביקשם

בעלהבית איך האב איהם קיין מאהל נישט גיזעהק. ווארין תחלת וויא ער האט זיך דא אין דעם ווינקיל געיאווטעט, האב איך איהם נישט גיזעאלט קענין, און דערנאך האב איך גימוסט אוועק אין דעם וואלד אריין און דא לעבין וויא א פויער, האב איך מיך אודאי גימוסט פר איהם בעהאלטין. וואס טייטש האסט דוא קיין מאהל איהם נישט גיטראפין אין וואלד קרייטיכציר קלייבין. ניין זאגט דער בעלהבית קיין מאהל נישט. דער גולן וואס האט מיך מציל געווען האט מיר גיזאגט, אז ער האט מיר איברדעם דאס הייזיל גיקויפט ווייל אהער קומט דער³⁷⁵ 'מכשף' קיין מאהל נישט. וויא דיא יועצים האבין דאס גיהערט,³⁷⁶ האבען זייא גיזאגט דעם בעלהבית, מארגין וועסט דוא געהן צום צדיק און וועסט דיך מיט איהם גיזענגין [און זאלסט איהם³⁷⁷ בעטין ער זאל פאזוואלין דיין שכן זאל וויעדר צו איהם קומין] און וועסט אונז דערנאך דאס ווייסע קלייד³⁷⁸ אבגעבין. וכן הוה דעם אנדערן טאג³⁷⁹ איז דער בעלהבית גיגאנגין צום צדיק האט זיך מיט איהם גיזענגיט און האט איהם איאם געלד אנעדיוני גילאזט, און האט איהם גיבעטין ער זאל פאזוואלין זיין שכן זאל צו איהם קומן. א דער³⁸⁰ וואס האט גיחלשת זאגט דער צדיק א רחמנות, א בעל עבירה, האט מורא. נא זאג איהם לאז ער קומין. דער בעלהבית איז אהיים גיקומין, האט דאס מלבוש אפגיגעבין און האט זיך באשמירט מיט דער שווארציר זאלב האט ער ווידער זיין פריהרערדיג פנים באקומין. דער נאך איז דער ערשטער יועץ ווידער אריין גיגאנגין צום³⁸¹ צדיק, און האט דעם צדיק נאך א גרעסירי מתנה גיגעבין, און איז שוין אביסל סמיאלער גיווארען. ער איז אזו גיבליבין עטליכי טאג אין שטאד, און איז אלי טאג גיווען ביאם צדיק. וויא ער האט גיזעהק ער איז ביאם

375 היה ער 376 זענין זייא ווידר אהעק גיגאנגין האט ער 377 זאנין 378 אונז 379 זענין ז.

האט דער בעלהבית גיזאגט. דער אנדריי איז מיין שכן און האט אויך עפיס א עסק צום צדיק.³⁸⁷ מע האט גיוויזט דער בעלהבית איז זעהר חשוב ביאם צדיק האט מען איהם תיכף אריין גילאזט. וויא ער איז מיט דעם יועץ אריין גיקומין צום צדיק אין חדר אריין איז³⁸⁸ דער יועץ חלשות גיבליבין. דער בעלהבית האט איהם דרמינטירט, און האט גיבעטין דעם צדיק ער זאל נישט פראיבל האבין, ער איז נאך קיין מאהל נישט גיווען ביא א צדיק האט ער זיך דרשרא- קין. האט דער צדיק גיזאגט צום יועץ שוטה³⁸⁹ וואס האסטו דעך פר מיר דרשראקין האב איך דען³⁹⁰ אזו ארענדר וויא דוא ביסט³⁹¹ שוין א מאהל גיקוילעט. דער יועץ האט איהם אבר פר דרשרעקניש נישט גיקענט ענטפערן. ער האט דעם צדיק נור אויף א פדיון גיגעבין, און דער צדיק האט איהם גי- בענשט זענין זייא תיכף אוועק גיגאנגין. וויא זייא זענין אהיים גיקומין / זענין³⁹² בידי יועצים אין וואלד אריין גיגאנגין האבין זיך דארט לאנג גיזאמט און זענין זעהר טרויעריג צוריק גיקומין. וויא זייא זענין צוריק גיקומין האט זייא דער בעלהבית גיפרעגט וואס טוהט זיך דאס מיט איך האבין זייא איהם גי- ענפערט מע קען³⁹³ 'מיר' דיר נישט זאגין. נור מיר בעטין דיר זאג³⁹⁴ אונז דעם אמת קאן דיך דער מכשף. ניין זאגט דער בעלהבית פון וואנין זאל ער מיך קענין. איך האב דעך איך דערצעהלט, אז ער מיינט אז מע האט מיך שוין לאנג גיהרגט. און דוא קענסט איהם אויך נישט פרעגין דיא יועצים. ניין זאגט דער

367 וויא 368 היה ער חל.. 369 הא.. 370 שוין א מאהל 371 אמא.. 372 איז דער 373 היה קענין 374 היה זאמט

להתיר לו לבוא עם עוד איש אחד [סוחר] 'גדול' קרוב שלו אשר בא⁴²⁵ 'לכאן' והתיר לו הצדיק והלכו השני יועצים להצדיק, וקיבל אותם הצדיק בכבוד, ודיבר עמהם הרבה ונתן⁴²⁶ יועץ השני (היינו אותו אשר כעת בא פעם ראשון להצדיק קוראים אנחנו שני וזה שהי' כבר אצל הצדיק קוראים אנחנו יועץ הראשון). להצדיק ג"כ מתנה הגונה. וביקש הצדיק שניהם על אכילת צהרים, ובשעת אכילה כיבד אותם לעיני כל האנשים אשר היו מסובין אצלו בכבוד גדול מאד,⁴²⁷ ואחר הסעודה אמר להם שישארו איזה ימים בכאן ולא יסעו לביתם ויבטחו לו היועצים, ובאו אליו בכל יום לכל הפחות פעם אחד ובכל פעם הביאו לו מתנה הגונה מדברים יפים ויקרים, ויקרב הצדיק אותם בכל מיני קרבות. ויהי היום⁴²⁸ כטוב לב הצדיק התחיל להראות להם כמה דברים יקרים שהי' לו ובתוכם היה גם הפושקעלי⁴²⁹ ואמר היועץ השני אם רצון רבינו למכור לי זה הפושקעלי אזי אתן בעדו כל מה שירצה כי⁴³⁰ אני נוסע כעת בעסק מו"מ למדינת הים ושם אוכל⁴³¹ להרויח הרבה מעות בזה הפושקעלי ואמר לו הצדיק אם תתן לי כך וכך מעות אמכור לך, והצדיק⁴³²

425 מעיר פ סכפר פלוני 426 לו 427 וכיבר את יועץ הראשון לברך ברכת המזון ואחריו 428 כאשר הצדיק היה כש... 429 והראה להם איך שהפושקעלי מזמר נגונים ימים מאד ואמרו היועצים להצדיק אם רצונך ל... 430 יש לי 431 ליקח הר... 432 סבר

צדיק חשוב גיווארין האט ער איהם אנגיהויבין צו בעטין ער זאל איהם פאד-וואלין מיט זיינס אגוטין פריינד א גראסיר סוחר פון ווייט, צו קומין. דער צדיק האט איהם גיזאגט פרוואס נישט, נור לאז ער נישט חלשין אז ער וועט צו מיר אריין קומין דער יועץ איז גיגאנגין דעם אנדערן טאג אהיים, און האט דאס דעם אנדערן יועץ גיזאגט. האט זיך דער אויך מיט דער ווייסר זאלב באשמירט און האט זיך אנגיטוהן דאס ווייסע מלבוש, און זענין ארייבר גיגאנגין צום / צדיק. דער צדיק האט זיין בידי זעהר פיין צו גענעמן, דער אנדרי יועץ האט איהם³⁸² אויך א יאם געלד גיגעבין, זיין³⁸³ זענין אין שטאד אפאר וואכין אוועק גי-זעסין³⁸⁴ דער צדיק האט זיין עטליכע מאהל צום טיש גיבעטין זיין האבין איהם אלי מאהל גיגעבין געלד און מתנות ויהי היום איז ווידר ראש חדש גיווען און דער צדיק³⁸⁵ איז זעהר פרייעליך גיווען. דיא בידי יועצים האבין ביא איהם גיגעסין און נאך דעם עסין איז דער צדיק מיט זיין איין זיין חדר אריין גי-גאנגין [און האט זיך³⁸⁶ ארויס גינעמן דאס פישקלי אויס דער קעשיני] האט 'איהם' דער אנדרי יועץ³⁸⁷ גיבעטין ער זאל איהם פאזוואלין דאס פישקלי צו בעקוקין. וויא דער צדיק האט איהם פאזוואליט, און ער האט עס באקוקט, זאגט ער צום צדיק, אז דער רבי וויל מיר דאס פישקלי צו לאוין העט איך אייך א יאם געלד דערפאר גיגעבין. איך האב איצט בדיעה צו פאהרין אין א

382 ווידער 383 האבין זיך 384 דערנאך 385 האט זיך ארויסגינעמן זיין גילויין פישקלי מיט אפנים טובות, און נאך דעם עסין 386 גינעמן א שמעק מא... 387 איהם

אמר כך מחמת שהי' סובר שבודאי לא יתן לו כך הרבה מעות, אך היועץ לא⁴³³ עזב לו שני פעמים לדבר ונתן לו המעות שביקש והי' להצדיק בושה לאמור שאינו רוצה, כי בודאי זאת הוא בושה⁴³⁴ / לפני צדיק שלא להחזיק דבורו, ולכן הי' מוכרח ליתן לו הפושקעלי⁴³⁵ ולקח היועץ את הפושקעלי והלכו שניהם בשמחה רבה לביתם⁴³⁶ ויהי' ביום השני קראו היועצים להכפרי ואמרו אליו שמע נא מה שאנחנו אומרים לך⁴³⁷ דע, שהשר שלח אותנו לכאן⁴³⁸ לטוהר את המדינה זו. ולכן מחויב אתה לעשות כל מה שביכולתך להיות לנו לעזר, זה כמה ימים אשר לא אמרנו לך אפילו תיבה אחת מה שאנחנו עושים ועשינו כל עשיותינו בסוד גדול אפילו לפניך, לכן כעת הגיע הזמן לעשות מה שנצרך לעשות. תן לנו שליח אשר נוכל לסמוך עליו כי אנחנו נשלח אותו אל המלך⁴³⁹ ומחמת שאנחנו לא נוכל לכתוב מה שצריכים אנחנו להודיע אל המלך כי הדרכים מסוכנים ואיפשר יהרגו את השליח על הדרך וישיגו את הכתב שלנו ויהי' ח"ו לא טוב לפני המלך והמלכה ולפני כל בני המדינה לכן צריכים אנחנו להשיג שליח שיהי' בריה גדולה ושיהי' איש אשר נוכל לסמוך עליו בדברים

433 היה לו... 434 סוף הדף קרוע באמצע ונותרו סימנים של כמה מלים שאינן קריאות אך אינן שייכות לטקסט הרצוף 435 ולקחו 436 וה... 437 תדע 438 לכער 439 ע...

ווייטיר מדינה אריין דארט וועל איך קענען פר דעם פישקלי נעהמין זעהר אסאך געלד. אז דוא וועסט מיר געבין זאגט דער צדיק דערפאר טוויינד רוטי רענדליך וועל איך עס דיר צו לאסין. דער צדיק האט גימיינט אז ער וועט זאגין אזא אסך געלד וועט עס דער סוחר ניט וועלין קויפין. דער יועץ אבער האט זיך נישט גילאזט צוויי מאהל זאגין און האט ארויסגינעמן א בייטלי מיט טוויינד רענדליך און האט דעם צדיק גיגעבין. דער צדיק האט זיך גישעמט חרטה צו האבין, ווארין וואס ער פנים האט עס א צדיק זאל אזו מיאס זיין ווארט ניט האלטין, און בפרט דיא טוויינד רענדליך האבין איהם אויך גיקארטיט, ער האט צוגינעמן³⁸⁸ דאס בייטלי מיט דיא רענדליך און דער יועץ דאס פישקלי. דעם אנדריין טאג האבין זיך ביידע יועצים ביאם צדיק גיזעגנט און זענין צוריק צו זעהר בעלהבית. וויא זיין זענין צוריק געקומין האבין זיין דעם בעלהבית גירופן אין וואלד אריין און האבין איהם גיזאגט. הער אויס זאלסט וויסין אז הש"י האט אונז אהער גישיקט מיר זאלמער דא דיא מדינה רייניגין. פרעג אונז נישט וויא אזו. האב אויך נישט פראיבל וואס מע מאך מיר פר דיר סודות, מסתמא איז רעכט אזו. איצט מוסט דוא אונז געבין א שליח וואס זאל געהן צום מלך, מיר דארף מער דעם מלך עפ"י מודיע זיין, נור קענין מיר נישט אלץ אויפ-שרייבין, ווארין עס איז מסוכן. ע"כ גיב אונז א שליח וואס זאל מיט דעם מלך שמיסין און זאל דעם מלך דאס ערצעהלין וואס מיר וועלין איהם זאגין. [מיר וועלין איהם א סימן צום מלך געבין אז דער מלך וועט זעהן דעם סימן וועט

גדולים כזו ואנחנו נאמר לו בעל פה מה שצריכים אנחנו ⁴⁴⁰ להודיע להמלך, ובכדי שהמלך יהי מאמין לו נתן לו דבר אחד לסימן, ובודאי כאשר יראה להמלך זה הסימן יאמין לו הכל מה שיאמר לו, לכן תבין בעצמך שצריכים אנחנו איש נאמן וחכם מאד. ויאמר להם הכפרי אני אתן לכם איש ⁴⁴¹ אחד אשר בודאי ייטיב לכם, אך ⁴⁴² ידעתי כאשר אתם תראו אותו לא תרצו ליקח אותו כי ⁴⁴³ לפי ראות עיניכם הוא איש לא טוב, לכן מוכרח אני לספר לכם מעשה קטנה קודם שאני מראה לכם זה האיש. כבר ספרתי לכם המעשה ⁴⁴⁴ למה אני באתי ליער הזה לדור, וכעת אני מספר לכם ⁴⁴⁵ שכאשר ישבתי בכאן איזה שנים, ראיתי שאיש אחד בא ⁴⁴⁶ לאיזה פעמים להיער לעם מסוה על פניו וכאשר ראה איזה איש החביא א"ע, ועיני גברה התאוה אצלי לידע את זה האיש ומה הוא עושה ביער, ⁴⁴⁷ והיה היום כאשר ישב אצל האילן נשמע בפעם אחד ביער קול מהרבה אנשים עם כלי זין ויחרד האיש מאד, ותחב ⁴⁴⁸ נייר ⁴⁴⁹ ואחד ⁴⁵⁰ באילן ריק

440 לאמר 441 אשר 442 כאשר 443 אתם ידעתם 444 היה שמעשה 445 שכא...
446 לכל הפחות פעם אחת בשבוע 447 ולא נחתי עד שנתחדד לי שהוא כותב תמיד אצל אילן אחד
על נייר 448 את 449 היה הנייר 450 והי' אשר נכתב עליו איזה שורות

ער איהם אלצדינג גלייבין] מילא וועסטו ישוין אליין פרשטיין וואס פר א מענש מע דארף דערצו, עס מוס זיין זעהר א קלוגיר א גראסיר בריה און זעהר א ערליכר מענש. דער בעלהבית האט זיין גיענפערט, איך וועל אייך געבין א מענשין וואס עס איז גאר אוויגער, איך האב זעהר א פיינים שליח נור אז איהר וועט איהם זעהן, וועט איהר איהם נישט וועלין נעמין. אייך וועט זיך / דאכטין ער איז קיין עהרליכר מאן נישט איבר דעם מוס איך אייך פריהר א קלייני מעשה דערצעלין, עה איך ווייז אייך דעם שליח. ³⁸⁹ דיא יועצים מיט בעלהבית האבין זיך אנדיר גיעזעט אויף פענקיס אין וואלד און דער בעלהבית האט אנגיהאבן צו דערציילן

10° פרוואס איך האב מיך גימיסט ³⁹⁰ ארויסציהן אין וואלד אריין האב איך אייך שוין לאנג דערצעהלט. איצט וועל איך אייך ווייטיר ³⁹¹ דערציילן וואס עס האט זיך מיט מיר דא גיטוהן. וויא איך בין שוין אין וואלד ³⁹² לעטליכר יאהר גי- זעסין און אין מיין שטעדיל האט מען מיך פר טויט גיהאלטין האבי איך עטליכר מאהל גיזעהן אין וואלד, וויא א מענש מיט א מאשקארי אויף דעם פנים קימט אין וואלד אריין, און וויא ער דערזעהט פון ווייטין א מענשין אנטלויפט ער און באהאלט זיך. איך בין דורך דעם זעהר ציקאזוי גיווארין גיוואר צו ווערין ווער דאס איז, און וואס ער טוהט אין וואלד ³⁹³, 'אמאהל' בין איך ³⁹⁴ גיקומין אין וואלד אריין האבאיך דערזעהן פון ווייטין אז ער זיצט אינטער א בוים. דערווייל איז אויף איינמאהל פון ווייטין אגרויסר רעש גיווארין מע האט גיהערט מענשין מיט כלי זין, וויא ער האט דער הערט דעם רעש האט ער גיחאפט אפאפיר אויס

389 פרו... 390 אין וואלד אריין 391 מיין 392 א פאר 393 דער ווייל 394 אמאהל

עמ' 14א

אשר הי' עומד ⁴⁵¹ אצלו וברח מן ⁴⁵² ... [ש]אדון אחד עם עבדיו אשר / באו להיער ⁴⁵³ 'לתפוס' חיות עשו את הרעש הזה, וכאשר הלכו ממקום אשר האילן ריק הי' עומד הלכתי מהרה ולקחתי הנייר וראיתי ⁴⁵⁴ שרשם בו עשיית (!) ⁴⁵⁵ של המכשף. אך כל הדברים הי' בקיצור נמרץ [ובכתב ולשון ⁴⁵⁶] שלא כל אדם הי' יכול לידע מה שגרשם. ושמחתי א"ע כאשר ראיתי שיש לכל הפחות עוד איש אחד אשר שונא להמכשף, אך לא יכולתי לדבר עמו כי ולא ⁴⁵⁷ ראיתי ⁴⁵⁸ 'ואותו עוד' ויהי היום ויבוא נער אחד ⁴⁵⁹ להבית שלי ⁴⁶⁰ ואמר לי ⁴⁶¹ שאיש ⁴⁶² אחד שלח אותו ⁴⁶³ לקרוא אותי ⁴⁶⁴ והלך הנער ⁴⁶⁵ להיער ⁴⁶⁶ מקודם, ואני אחרייו, והביא אותי הנער ⁴⁶⁷ בתוך היער אל גן אחד ⁴⁶⁸ ובהגן הי' דבורים וגם בית אחד ישן הי' בזה הגן, וכאשר באתי לזה הבית ⁴⁶⁹ מצאתי שם איש חולה ואמר להנער שילך לו ⁴⁷⁰ מהבית ונשארנו אני וזה החולה בהבית, ואמר

451 אלצ... 452 חסרות שתי מלים משום שכתב-היד קרוע; בכתב-היד היידי: 'און תיכף דארויף איז אנגיקומין א פריץ וכו' 453 לחסוף 454 היה וקראתי 455 היה העשיית 456 [מלה שאיננה קריאה / אין כל אנשים יודעים אותו] 457 שהוא מסתיר א"ע תמיד ונושא מסוה על הפנים 458 בן שבע השנים 459 וקרא 460 בכפי גדולה 461 היה שארם 462 אלי 463 כי אביו חולה מאד 464 עמי 465 והלך 466 אל 467 אשר ובאמצע 468 אבר 469 משם

דער קעשני און האט עס פרשטיפט אין דעם בוים וואס איז הויל גיווען, און ער האט אנגיהאבן צו אנטלאפן. ³⁹⁵ און תיכף דארויף איז אנגיקומין א פריץ מיט פיל קנעכט און הינד וואס זענין גיפארין נאפאלאוואני, און זענין אלי גילאפין דעם וועג וואס דער מענש איז אנטלאפן גיווארין. וויא זיין זענין אלי אוועק בין איך צוגיגאנגין צום בוים און האב דאס פאפיר ארויסגינמין, און האב גיזעהן אז אין דעם פאפיר זענין אויפגישרייבין מעשליך פון דעם מכשף און פון דיא גולנים. עס איז אבר אלץ גיווען זעהר בקיצור אויף גישרייבין אין א כתב ולשון וואס ניט איטליכר מענש קאן דאס. איך האב גרויס תענוג גיהאט אז איך האב גיזעהן אז אין דעם ווינקיל איז חאטשי נאך א מענש דא וואס ער האט דעם מכשף און דיא גולנים פייגד פון דערציט אן האב איך נאך מעהר ארויס- גיקוקט אויף דעם מענשען מיט דער מאשקארי. איך האב איהם אבר שוין נישט מעהר גיזעהן אין וואלד. ויהי היום, וויא איך געה אזו אין וואלד, און טראכט מיר טאמיר וועל איך פארט דעם מיט דער מאשקארי דערזעהן, קומט צו מיר א יונגיל און זאגט, אמענש האט מיך צו ³⁹⁶ 'אייך' גישיקט איך זאל ³⁹⁷ אייך בעטין איהר זאלט מוחל זיין צו איהם צו קומין. האב איך גיזאגט זעהר גוט, ווייז מיר וואו אהין ³⁹⁸ וועל איך געהן דאס / יונגיל איז 'פריהר' גיגאנגין און איך בין איהם נאכגיגאנגין און בין אנגיקומין צו א פאסיקי אין דער פאסיקי איז גיווען א אלט שטיבל. דאס יונגיל האט מיך אריין גיפיהרט אין דעם שטיעבל האב איך דאריינין גיפיינין א קראנקין ³⁹⁹ וויא מיר זענין אריין גיקומין זאגט דער

395 בין איך צו גיגאנגין צום בוים 396 דין (?) 397 דין 398 איך 399 מענשין

לי החולה בקול נמוך⁴⁷⁰ וחלוש מאד דע שאני זה הגזול אשר⁴⁷¹ הצלתי אותך מידי הגזלנים אשר המכשף ציווה להרוג אותך. ואני אומר לך שאני איני גזול ולא הייתי מעולם גזול כי אני שר גדול, אך אני איני יכול⁴⁷² לאמור לך בפרוטרוט מי אני, כי יהיה לך על ידי זה צרות גדולות, כי עד עתה לא בא הזמן עדיין לעשות מה שמוטל עלי ועל כל איש ישר לעשות, אך זאת אני מבקש ממך שתקח ממני במתנה זה הגן עם הדבורים ועם הבית ועם הכל מה שיש בכאן. ורק נער אחד יש לי אצל כפרי אחד⁴⁷³ והנער סובר שזה הכפרי הוא אביו אבל הכפרי יודע שזה הנער אינו בנו,⁴⁷⁴ ולמען השם שתחזיק הדבר בסוד גדול, עד שתראה שעת הכושר לזה.⁴⁷⁵ ומחמת שהכפרי אשר אצלו הנער הוא⁴⁷⁶ זקן⁴⁷⁷ וגדול מאד⁴⁷⁸ לכן⁴⁷⁹ כאשר ימות תקח אתה את הנער אך אל תחזיק אותו אצליך רק תן אותו לכפרי אחר אשר תוכל לסמוך עליו ואמור לו שאתה עושה זאת מצד רחמנות על⁴⁷⁹ הנער אשר נשאר בלא אב ואם, ואתה תראה ללמדו כל מה דאיפשר⁴⁸⁰ כי אני רואה שאני לא אחיה עוד כי הפלעזירין כאבים

470 מא... 471 ק... 472 לאב... 473 רחוק מכאן א' פרסה 474 ואני לא יוכל לאמר לך כי הוא זה הנער אך דע שהוא אינו דבר קטן 475 ותראה לגדלו 476 כעת 477 ג"כ חולה מאד 478 תק... 479 הנער 480 ואני א...

קראנקי צום יונגיל, געה מיין קינד ארויס, און לאז אונז דא אלליין. וויא מיר זענין אלליין גיבליבין זאגט דער חולה צו מיר זעהר שטיל ווייל ער איז זעהר שוואך גיווען. הער אויש איך בין דער גזול וואס האט דיך פר עטליכי יאהר פון דיא גזלנים מציל גיווען, וואס האבין דיך גיוואלט הרנגין, ווייל דער מכשף האט זיין עס באפאהליין. דוא מיסט אבר וויסן אז איך בין נישט א גזול און בין אין מיין לעבין קיין גזול נישט גיווען. איך בין א גראסר שררה. נור ווער איך בין קאן איך דיר נישט זאגן, ווארין דוא קענסט דורך דעם פיל אויסצישטעהן האבין, און בפרט עס איז נאך נישט גיקומין דיא צייט, איך זאל טוהן וואס א עהרליכר מאן דארף צו טוהן. איך בעט דעך נור טוה מיר דאס צו ליעב, נעהם פון מיר במתנה דיא פאסיקי מיט דעם הייזל מיט דיא ביגין מיט אלים וואס קעהר דערצו נור אדא ניט ווייט⁴⁰⁰ ביא א פויער אין וואלד איז דא א יונגיל, דאס יונגיל מיינט אפילו אז דער פויער איז זיין טאטי, דער פויער ווייסט אבער זעהר גוט אז דאס קינד איז נישט זיין, דאס⁴⁰¹ מוז אבר אויך⁴⁰² א גראסיר סוד זיין ביז די צייט⁴⁰³ וועט קומין. אדאס קינד וויל איך דוא זאלסט דארויף השגחה האבין. ובפרט דער פויער איז שוין זעהר אלט. בעט איך דיך אז ער וועט שטארבין זאלסט דוא דאס קינד אנדינגין ביא א אנדרן פויער, ביא דיר זאלסט דוא עס נישט האלטין נור ביא א אנדרין עהרליכין פויער זאלסט דוא עס אנדינגין. און⁴⁰⁴ זאלסט זאגן אז דוא טוהסט עס מצד רחמנות ווייל דאס קינד איז נעביך גיבליבין א יתום. און דוא זאלסט מיט איהם אלץ דינג לערנין, ווארין

לי מאד ושאלתי אותו ומי עשה לו הפלעזירען⁴⁸¹ האלו ואמר לי שזה לפני כמה ימים היה אדון אחד עם כמה עבדים ביער ועשו א"ע כמו שחוטפין חיות אבל באמת לא חטפו חיות רק הם היו גזלנים ועשו א"ע לפנים שחוטפין חיות, וכאשר ראו אותי מרחוק שמעתי שהם אמרו אחד לאחר הנה יושב שם תחת האילן, וברחתי תיכף במהרה ממקומי⁴⁸² אך הם רדפו אחרי וכאשר ראו שלא יוכלו להשיג אותי התחילו לירות עלי בקנה השריפה שהיו להם והשגתי כמה פלעזירען ונפלתי על הארץ ובאו הם אחרי ואמרו אתה סברת שאתה תעשו(!) אותנו לשוטים המתין מעט ואנחנו נעשה לך כ"כ [יסורים?] ⁴⁸³ שאתה תגלה לנו כל האנשים אשר מחזיקים עמך אך⁴⁸⁴ ... וולקחו תיכף ... אצלי⁴⁸⁵ שיירה גדולה באה⁴⁸⁶ / על הדרך, ונפל עליהם פחד כי המקום אשר נפלתי שם הי' לא רחוק מדרך המלך שביער⁴⁸⁷ ואמרו הגזלנים כעת נברוח מכאן [כי אין לנו פנאי עוד לעשות מטה מענפי אלנות(!) לנשוא אותו מכאן] והוא בלא זה לא ילך ממקום הזה כי⁴⁸⁷ יש לו פלעזורען הרבה⁴⁸⁸ וגם בודאי לא ימסור א"ע ביד

עמ' 214

481 הנ... 482 להיער 483 הניר קרוע וחסרות שלוש מלים 484 הניר קרוע וחסרות 485 היה באו 486 זכר... 487 הוא 488 ואם שלוש מלים

איך זעה אז איך וועל נישט לאנג לעבין, ווארין דיא פלעזירין טוהן מיר זעהר וועה. האב איך איהם גיפרעגט ווער האט דיר דיא פלעזירין גימאכט האט ער מיר גיזאגט, אדא ניט לאנג איז אפריץ מיט קנעכט און מיט הינד אין וואלד גיווען און האבין זיך גימאכט אז זיין געהן כלומרשט אויף פאלאוואני דאש זענין אבער גזלנים גיווען. און וויא איך האב דרהערט פון ווייטין וויא איינר פון זיין האט זיך אנגירופין אט זיצט ער דארט אונטרן בוים, בין איך תיכף אנט-לאפין גיווארין. זיין זענין מיר אבר נאכגילאפין, און האבין אנגיהאבין אויף מיר צו שישען מיט זייערי ביקסין, האב איך דיא פלעזורין באקומין איך בין אנדרגיפאלין אויף / דער ערד דערווייל זענין זיין אנגיקומין און האבין צו מיר גיזאגט, דוא וועסט אונזרי הענד נישט אנטגעהין⁴⁰⁰ מע וועל מיר דעך נאך אזו מענה זיין אז דוא וועסט אינז מיסין מודה זיין ווער דייני לייט זענין. דער עלצטע וואס איז גיגאנגין אנגיטוהן וויא אפריץ האט אגישריי גיגעבין ז(י)א זאלין מאכין א נאשי מע זאל מעך אזו צו זיין אהיים פרטראגין און דערווייל האבין זיין ביא מיר אלץ אוועק גינימין וואס איך האב ביא מיר גיהאט בתוך כך האבין זיין אבער דער הערט אז עס קומין אן פיל מענשין אויף דעם וועג, און דארט וויא איך בין גילעגין איז נישט ווייט גיווען פון דעם וועג, האבין זיין מורא באקומין און זענין אוועק גיגאנגין זיין האבין זיך גיטראכט. אוועק פון דער שטעלע וועל איך נישט קענין ווייל איך בין שטארק פלעזירט, און דיא מענשין וועל איך מיך אויך נישט איבר געבין, ווייל איך בין אגזול, וועל איך מורא האבין מען זאל מיך נישט תפיסה נעהמין. און דערווייל זאבאלד דיא

עמ' 47

10°

15°

20°

השיירה כי הוא גזלן וימסרו אותו למקום המשפט ואחר שעה או שתי שעות
נבוא ונקח⁴⁸⁹ אותו. וברחו כולם ונשארתני אני לבדי, והלכתי על הידים ועל
הרגלים כמו עשרה אמות כי שם הי' מונח אבן בן עצים קטנים שביער⁴⁹⁰
חאשטשיק ותחת זה האבן הי' בור ומן הבור⁴⁹¹ הולך מערה מן היער אל הבית⁴⁹²
הזה אשר אנחנו יושבים בו. והלכתי בטרחה גדולה⁴⁹³ לכאן אל הבית⁴⁹⁴
ואח"כ⁴⁹⁵ סיפר לי הכפרי הזקן אשר אמרתי לך שהנער אצלו, שהגזלנים באו
בחזרה וחפשו כל היער ולא מצאו⁴⁹⁶ אותי ושאלו אותו אם לא ראה איש אחד
עם פלעזירען, ואמר להם שפגש בשיירה אחת והוליכו⁴⁹⁷ אצלם איש עם כמה
פלעזירען, והלכו במהרה מהיער וכאשר סיפר לי הזקן לא באו מיום הזה להיער
עוד כי יש להם פחד איפשר אספר לפני השיירה כל עסקיהם. והמזל שלי הוא
שהם אינם יודעים מהאבן והבור והמערה וגם אינם יודעים שזה הגן והבית

489 היה נקחה 490 חאשטשיק 491 הי' מערה 492 א 493 אל 494 כי 495 אבן
496 אותו 497 עמדה

מענשין וועלין פארבייא געהן, וועלין זיין⁴⁹⁸ צוריק קומין און מיד מיט נעהמין.
מיין מזל איז אבר גיווען אז ניט ווייט פון דעם ארט וואו איך בין גיפאלין איפשר
צעהן שריטט, איז צווישן אגידכט חאשטשיקיל גיליגין א שטיין האב איך מיד
אהין אויף אלי פיער פערשלעפט, ⁴⁹⁹ האב דעם שטיין אויפגיהאבן און אינטער
דעם שטיין איז אלאך בין איך אריין גיקראכין אין דעם לאך און האב דעם שטיין
גילאזט צוריקפאלין און בין אזו דורך א קעהליר אהער גיקומין. פון דעם האט
קיינער פון דיא גולנים גיוויסט [זיין ווייסן אפילו פון דער פאסיקי מיט דעם
היזיל נישט אז עס איז מ'י'ן, דאס האט דער פויער וואס האלט דאס קינד גי'
קויפט פון מיינט וועגין. איך האב איהם דאס געלד גיגעבן. זיין ווייסן אפילו
נישט אב איך קען רימ'ן מיט איהם] ⁵⁰⁰ 'און' איך האב מיר דעם קעליר אליין
גיראבין טאמיר וועל איך דארפן אויס דעם שטיבל אמאהל צו אנטלויפן. וויא
דיא מענשין זענין אבר שוין פרבייא גיגאנגין זענין דיא גולנים צוריק גי'
קומין וויא זיין האבין מיד נישט גיטראפן האבין זיין אנגיהאבן צו זוכין
אב איך האב מיד אין וואלד נישט באהאלטן דערווייל האבין זיין גיטראפן
דעם אלטען פויער [וואס האט דאס קינד ביא זיך] און האבין איהם גיפרעגט
אב ער האט נישט גיזעהן דא געהן א מענשין מיט פלעזירען האט ער זיין גי'
זאגט, ער האט גיזעהן אז דיא מענשין וואס זענין דא פארבייא גיפארין האבין ⁵⁰¹
אזוי אמענשין מיט זיך אוועק גיפיהרט. וויא זיין האבין דאס דערהערט זענין
זיין אוועק פון דעם וואלד, ווארין זיין האבין מורא גיהאט מע זאל נישט ⁵⁰² / דורך
מיר פון זיין גיוואר ווערין. און וויא דער פויער האט מיר דערצעהלט זענין זיין
זינט דענצמאהל נישט גיווען אין דעם וואלד. און דער אלטיר פויער פילוועט

406 פיר 407 מון 408 ווארין 409 אמענשין מיט 410 גיוואר

שייך לי, כי זאת קנה הכפרי הזקן אשר אמרתי לך, אך אני נתתי לו מעות לזה.
והם אינם יודעים אפילו שאני יודע את הכפרי הזקן או שהוא יודע אותי. ולכן
נקל היה לי להציל את נפשי ⁴⁹⁸ ומעת הזאת בא הזקן אלי לכאן ומביא לי מה
לאכול ולשתות וגם סמים למשוח את התבורות ופצעים שהיו לי. אך אני רואה
שבכל יום ויום אני חלוש ביותר ובודאי לא אחי' עוד רק איפשר איוה ימים
אחדים, ולכן בקשתי אותך לעשות כל מה שאני מבקש ממך, ⁴⁹⁹ ולישב לי
לעשות כל הנ"ל ונתתי לו תקיעת כף לעשות כל מה אשר ביקש ממני וכאשר
קיבל התקיעת כף הכה במטה אשר הי' עומד אצל המטה שלו על הארץ ונפתח
הארץ תחת ⁵⁰⁰ התנור כי התנור הי' עומד על רגלים ובא מתחת הארץ איש
זקן מאד, ואמר לי החולה הנה זה 'הכפרי' הזקן אשר אמרתי לך, ואמר להזקן
מהיום הזה והלאה זה האיש יהי' חשוב אצלך כמו אני ותשמע לכל אשר יצוה
לך כמו ששמעת תמיד לדברי והנער אשר אצלך ג"כ נתתי תחת השגחתו. ויפול
הזקן על פניו לפני ארצה, ויאמר 'אלי' בדמעות שליש אדוני הנה אנכי ג"כ לא
אאריך ימ'ים יותר] ⁵⁰¹ אך כל ימי אשר אחיה / אמסור נפשי עבורך רק למען
השם שתראה שהנער אשר יש ⁵⁰² אצלי יהי' בריא אולם וילמוד הכל מה

498 ומיום ה... 499 ולית... 500 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 501 הניר קרוע אך ניתן
לשחור את החסר 502 לי

מיד דא. ער ברענגט מיר אהער וואס איך דארף עסין טרינקין זאלבין און רפו'
אות. נור איך זעה אז איך ווער אלי טאג קראנקיר און איך וועל נור נאך עטליכ
טאג לעבין איבר דעם בעט איך דיר דוא זאלסט דאס טוהן וואס איך האב דיר
דא פריהר גיזאגט, און זאלסט מיר דארויף דיא האנד געבן. איך האב איהם
גיגעבין תקיעת כף ⁵¹¹ אז איך זאל אלץ דינג טוהן אזו וויא ער האט מיר גיזאגט,
וויא ער האט ביא מיר גינעמין דעם תקיעת כף האט ער מיט דעם שטעקין וואס
לעבין בעט איז גישטאנן אנגיהאבן צו קלאפן, האט זיך אונטר דעם אפען
גינעפנט א לאך, ווארין דער אפין איז גישטאנדין אויף ⁵¹² האכע פיסליך, און
פון דעם לאך איז ארויסגיקימין א אלטיר מאן, זעהסטו זאגט דער חולה צו מיר
אדאס איז דער אלטי פויער וואס איך האב דיר גיזאגט, און צום פויער האט
ער זיך אנגירופין פון היינט אן זאל ⁵¹³ דער ביא דיר אזו חשוב זיין וויא איך, און
וואס ער וועט דיר זאגן זאלסטו איהם פאלגין אזו וויא דוא פלעגסט מיד צו
פאלגין. און אויף דעם קינד וואס ביא דיר איז האט ער אויך השגחה צו האבין.
וויא דער אלטיר האט דאס דרהערט האט ער זיך מיר צו דיא פיס גיווארפן
און האט צו מיר מיט גראס גיוויין גיזאגט. איהר זעהט איך וועל אויך נישט
לאנג נאך לעבין נור כל זמן איך וועל נאך לעבין, וועל איך מיד פר איך מוסר
נפש זיין אביא איהר זאלט זעהן אז דאס קינד וואס ביא מיר איז זאל זיין גיוונד
און זאל אלצדינג לעהרגין וואס מעדארף, ווארין איך זאג איך דאס קינד איז

411 מון האב 412 פיסליך 413 היה זאלסטו

שיהי' צריך כי הוא דבר גדול. ואמרתי לו שלא ידאוג כלל וכלל, כי אני אעשה בודאי כל מה שביכולתי ואמר החולה להזקן שילך מהבית וכאשר הלך הזקן אמר לי החולה עוד זאת אני מזרז אותך למען השם שלא תדחוק את השעה, ומשביע אני אותך שלא תעשה שום פעולה בעסק של זה הנער ולא בעסק המכשף רק לראות כאשר יבוא הזמן ושעת הכושר לזה תעשה כל מה שביכולתך ואני אקוה להשם ב"ה שבימך יבוא העת והעונה הידוע, שהמכשף יעקור⁵⁰³ מן הארץ ויהי' הכל טוב מאד, והבטחתי לו לקיים גם את זאת. ואמר לי ראה בהכוורת הריקים המונחים בכאן תמצא ספרים הרבה וכתבים שלי ותוכל ללמוד כל הספרים וכל הכתבים ורק⁵⁰⁴ לתכריך⁵⁰⁵ כתבים תמצא ביניהם אשר הוא מוכרך⁵⁰⁶ בכיס תוך כיס ונחתם בחותם שלי מזה⁵⁰⁷ לתכריך⁵⁰⁸ אסור לך לפתוח את החתימות⁵⁰⁹ רומסר לי איזה סימן שכאשר⁵⁰⁹ יהי' כך⁵¹⁰ כמו שאמר לי⁵¹¹ אזי מותר⁵¹¹ ללי⁵¹² לפתוח את⁵¹³ הספר החתום⁵¹³ אך חלילה⁵¹⁴ לי⁵¹⁵

503 נמחק מלה שאיננה קריאה 504 ספר אחר 505 עם ספר 506 כ"ף סופית תוקנה בתוך אות שאיננה קריאה 507 הספר 508 רק כאשר תראה. והנני נותן לך על חתיכה נייר כתיבת ידי דברים של מה בכך כמו שכותבים לנפוח את הנוצה וגם על זה הנייר התבטתי על שעות החותם שלי כמו שמנסים חותם חדש אם יפה יחתום. וכאשר יראה אצלך איש אחר זה הכתב ויכיר אותו וגם... החתימה שלי יכיר אזי יוכל לקרות הכתב והחתימה מזי רשות ותראה שהוא איש נאמן וישר 509 יתקיים 510 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 511 לך לרבר עמו וליעץ אתו איך לשלוח את הדבר ולפתוח 512 התיבה נכתבה בשנית בתיוקן שבראש השורה הבאה 513 ליר המלך, והנה נמחקת 514 לכם לנגוע 515 לכם התאווה / 'לכם' לא נמחק בשלמות

באר קיין קיטאוויס נישט. איך האב דעם אלטין גיטרעסט און האב איהם גיזאגט ער זאל זיך באר נישט זארגין. איך וועל אן דעם קינד טוהן וואס עס וועט נור מעגליך זיין. דער חולה האט דעם אלטען גיהייסין⁴¹⁴ ארויסגעקן. וויא ער איז ארויסגיגאנגין האט מיר דער חולה גיזאגט, דאס מיס איך דיר נאך אנזאגין למען השם זאלסט פר דער צייט באר קיין שום פעולה נישט⁴¹⁵ טוהן⁴¹⁶ מכח דעם מכשף און מכח דעם קינד איך באשווער דיר דארויף דוא זאלסט דיא צייט אבווארטין. אז עס וועט צייט זיין דענצמאהל זאלסטו טוהן וואס דוא וועסט קענין. און איך האף אז⁴¹⁷ אין דיני צייטין וועט קומין דיא צייט אז דער מכשף און דיא גזלנים וועלין אי"ה אויסגיריסען ווערין. און עס וועט ווידער ווערין אוועלט וויא עס איז אמאהל גיווען. וויא איך האב איהם דאס אויך צוגיזאגט, האט ער מיר גיזאגט. הערוי אויס נאך עפיס, דאא אין דיא אוילעס זענין דא ספרים און כתבים מייני⁴¹⁸ דוא קענסט אויס אלי ספרים לערנין און מייני כתבים לערנן, נור איין⁴¹⁹ בינטייל כתבים ליג(ט)⁴²⁰ פרפאקט און מיט מיין חתימה פרחת מיט, פון דעם טארסטו מיין חתימה ניט אפרייסין, דאס מוס אזו בלייבין פר פאקט און פרחתמט ביז אז דוא וועסט זעהן דעם און דעם סימן. דא האט ער מיר א סימן גיזאגט וואס איך טוהר איהם איין נישט מגלה זיין, דענצמאהל ערשט /

414 אוועק נקטן 415 איז 416 אויס 417 ספר לינט דא נישט לינט דא 418 במקור ליגין תיקון המהדיר

לפתוח אותו⁵¹⁸ ימקודם⁵¹⁹ כי עיני⁵¹⁷ ואוכל⁵¹⁸ לגרום⁵¹⁸ רעה להמלך ולהמלכה.⁵¹⁹ וכאשר נשבעתי לו על זה לקיים מה שהוא ציוה לי הכה עוד עם המטה אשר הי' עומד אצל המטה ובא הכפרי הזקן להבית ואמר לו החולה לך והביא את הנער והלך הכפרי⁵²⁰ ובא עם הנער להבית, ואמר החולה להנער⁵²¹ הנה אתה רואה שאני חולה מאד, ולא אחיה עוד רק איפשר איזה ימים. לכן אני בקשתי את⁵²² אוהבי זה להשגיח עליך אחרי מותי וללמוד אתך כל מה שביכולתו ללמוד, והוא הבטיח לי זאת, לכן תראה לציית אותו בכל הדברים אשר יאמר לך, כי אני יודע בבירור שהוא יאהב אותך כמו שאני אוהב⁵²³ אותך וכל אשר יעשה יהיה רק לטובתך, והתחיל הנער לבכות מאד⁵²⁴. ואח"כ לקח אותו החולה ובירך אותו ונשק אותו, ובשני⁵²⁵ ימים אח"כ מת החולה,⁵²⁶ ובכה⁵²⁷ מאד הכפרי הזקן והנער, וקברנו היינו אני [והכפרי⁵²⁸] הזקן את החולה לא רחוק מהגן / ואני התחלתי לקרב את הנער והתחלתי ללמוד עמו כל מה שהי' צריך, ושמחתי מאד עם זה הנער כי ראיתי⁵²⁹ שיש לו מוח גדול, ולמד טוב

516 הספר בכאן 517 תכוא(ז) 518 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 519 והלכתי 520 והב... 521 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה / בני 522 זה 523 אותך 524 ונשק מ... 525 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 526 ויישכתי מ... 527 היה וכבו 528 הנער קרוע והמלה מטושטשת 529 שה...

וועסטו עס מעגין אויפחתמנין. אז דוא וועסט עס אביר ח"ו פריהר אויפחתמנין קענסטו דיא גאנצי מדינה אומגליקליך מאכין. וויא איך האב איהם דאס אויך הייליג צוגיזאגט, האט ער ווידער מיט דעם שטעקין א קלאפ גיגעבין איז דער אלטי אריין גיקומין האט ער דעם אלטין גיהייסין רופין דאס קינד. דער אלטי איז אוועק גיגאנגין און⁴¹⁹ איז גיקומין מיט דעם קינד. דער חולה האט דאס קינד צום בעט צוגערופין און האט איהם גיזאגט, מיין קינד דוא זעהסט איך בין זעהר קראנק און עס האט אפנים איך וועל נור נאך עטליכע טאג לעבין. האב איך גיבעטין מיין גיטין פריינד ער זאל נאך מיין טויט אויף דיר השגחה האבין און זאל מיט דיר אלצדינג לערנין וואס ער קאן און ער האט מיר צוגיזאגט ע"כ זאלסט זעהן זאלסט איהם פאלגין וואס ער וועט דיר זאגין ווארין איך ווייס אז ער וועט דיר אזו ליעב האבין וויא איך האב דיר ליעב און וואס ער וועט⁴²⁰ טוהן פון דיניט וועגין וועט אלץ זיין דיר לטובה דוא ביסט נאך א יונג קינד, דיר וועט זיך איפשר דאכטין אז ער טוהט פר דיר נישט גיט, זאלסט וויסין, אז זאלסט באר נישט מסופק זיין אז וואס ער וועט טוהן וועט אלץ זיין דיר לטובה. דאש קינד האט אנגיהאבין זעהר צו וויינין, דער חולה האט איהם גיבענשט און גיקושט. [און דערנאך זענין מיר אוועקגיגאנגין] אין אפארטאג דארויף איז דער חולה גישטארבין, און דער אלטיר מיט דעם קינד האבין איהם זעהר באוויינט דערנאך האב איך מיט דעם אלטין איהם אין דער פאסיקי אינטר א בוים בעגראבין און

מאד. ויש לו לב טוב. אך יישבתי א"ע שזאת לא טוב שאני ילמוד עמו רק לבד, ⁵³⁰ כי אמרתי יותר טוב ללמוד ⁵³¹ עם כמה נערים מחמת זה ילמוד הנער יותר טוב כי קנאת סופרים תרבה חכמה, ⁵³² וגם אמרתי אפשר (!) יעזור לי השם שאגדל כמה נערים אשר הדברים שאני ⁵³³ לומד עמהם יעשו אצלם רושים (!) וכשיגדלו ילמדו הם שארי נערים וכך יהיה בכל פעם אנשים טוב יותר ויותר עד שכשיעזור השם שיתרבו אנשים כאלה יעקרו כל הגזלנים עם המכשף כי הם ידעו שהמכשף איש רע מאד, ושכל עשיות שלו הוא רק להרע להמדינה. והתחלתי לדבר עם כמה נערים וגם הנער דיבר עם כמה נערים ודיבר על לבם שילמדו וכך קבצתי שנים עשר נערים אשר מתאספים יחד בזה הגן ואני לומד עמהם. ובעז"ה יש לי תקוה גדולה ⁵³⁴ להציל את המדינה מידי הצוררים ההם. כי הנערים לומדים טוב מאד, ואין שום אדם יודע מזה שהם מתאספים אצלי בכל יום ואני רואה שהלומדים עושים רושם, ובודאי כאשר יגדלו וילכו זה לפה וזה

530 והת(ח)לתי לקרב עם 531 עם 532 והתחלתי לדבר עם כמה נערים, וגם הנער דיבר עם כמה נערים ודיבר על לבם שילמדו וכך קבצתי שנים עשר נערים אשר מתאספים יחד בזה הגן ואני לומד עמהם, 533 הש"ן תוקנה בתוך אלף 534 ש..

איך האב אנגיהאבין דאס קינד צו מיר מקרב צו זיין און מיט איהם צו לערנין וואס ער האט באדארפט און איך האב מיך מיט איהם זעהר משמח גיווען. איך האב גיזעהן ער האט זעהר א גוט קעפיל און א גוט הארץ און לערנט זעהר גוט, נור איך האב מיך ⁴²⁰ מישב גיווען אליין מיט דעם קינד צו לערנין איז נישט ⁴²¹ (גוט,) צישין מעהר קינדער לערנט א קינד בעסיר. און ווידער האב איך מיר גיטראכט תאמיר וועט מיר גאטט העלפין אז איך וועל מעהר קינדער מגדל זיין, וואס מיין לערנין וועט זיך אן זיין אנקלעבין, און אז זיין וועלין גראס ווערין וועלין זיין ווידער מיט אנדרי קינדער לערנין, וועט אזו אלי מאהל מעהר מענשין זיין, וואס זיין וועלין ⁴²² קענין לערנין און וועלין זיין גוט און פרום, ביז דער עברשטיר וועט העלפין אז עס וועלין איאם אזולכי מענשין זיין וועט מען דעם מכשף מיט זייני גולנים קענין אויסרייסין. ווארין זיין וועלין / דעך פרשטיין אז דער מכשף איז אגראסיר אחבאריש, און זייני לייט באגראבין גאר דיא גאנצי מדינה. איבר דעם האב איך אנגיהויבין מיט אפאר קינדער צו שמיסין, אונד דאס קינד אליין האט אויך מיט א פאר קינדער געשמיסט און האט זיין חשק גי-מאכט צו לערנין און אזו האב איך מיר צוועלף בחורמליך צון הויף גימאכט וואס קומין זיך צו הויף אין דער פאסיקי און איך לערן מיט זיין. און איך האף צום עברשטין איך זאל דיא מדינה ראטיווין פון דיא גולנים. דיא קינדער לערנין מיט גאטס הילף זעהר גוט, און איך זעה דאס לערנין קלעבט זיך אן זיין אן. און קינדער ווייסט דערפון נישט. און אז זיין וועלין דרוואקסין ווערין דער וועט זיך ציהן אהער און דער אהין וועלין זיין זייער תורה ווייטער לערנין. האב איך

לפה, יראה כל אחד מהם ללמוד ולחנך את נערים ⁵³⁵, ועל זה אני אשמח עצמי כעת שאני יודע שהשם ברוך הוא ⁵³⁶ עוזר לי לעשות זאת. וגם מזה יש לי תענוג ⁵³⁷ גדול ⁵³⁸ שקיימתי דבורי לזה האיש אשר הציל אותי מידי הגזלנים, ושהנער אשר מסר לידי הולך וגדול בלימודים ומדות טובות, ובפרט שאחר מות הכפרי הזקן כי אחר ⁵³⁹ שמת החולה (היינו זה ⁵⁴⁰ אשר הציל אותי מיד הגזלנים ושקרא אותי להגן ע"י נער אני קורא חולה) מת אח"כ הכפרי הזקן ג"כ ונתתי את הנער הידוע לכפרי אחר ואני רואה שיהי' לו מאכל ומשתה ⁵⁴¹ ובגדים מה שיצרך / וידעתי שהחולה המת ⁵⁴² יש לו הנאה בקבר ⁵⁴³ שזה ⁵⁴⁴ הנער לומד טוב, ונעשה איש טוב מאד, ושיש לו לאכול ולשתות וללבוש א"ע והכל מה שיצרך, וזה הוא הנער בעצמו אשר הי' פעם אחד עם המכשף אצליכם ודיבר עמכם ואמר לכם שהיה ⁵⁴⁵ משולח מהמכשף למדינת הים ודיבר עמכם בלשון ארצות המערב ⁵⁴⁶. ומחמת שהייתי יודע שאתם לא תרצו אותו כעת למשולח כי ידעתם שהוא בא עם המכשף אצליכם, ⁵⁴⁷ וכעת אתם ידעתם שהמכשף הוא אינו מכשף רק גולן חומד ממון ורוצה, ותהיו סבורים שזה הנער הוא ג"כ מאנשיו, ⁵⁴⁸ לכן ספרתי לכם כל הנ"ל ⁵⁴⁹ ודעו שאני צוה להנער לעשות רצון המכשף ⁵⁵⁰ ולדבר לפניכם שקרים כי ראיתי שאתם אינם אנשים פשוטים, אך בכל זאת לא רציתי לדבר

535 וכאם אני אני אפשר לא אונכה להיות בחיים כאשר יעזרו התלמידים שלי לה... להמדינה, עכ"פ אדם זאת כעולם האחר, 536 נת... 537 היה שבתה 538 היה גדולה 539 מות 540 שקרא אותי ע"י נער אחר להבית שבני(1) 541 ובק... 542 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 543 ממה 544 היה מזה 545 היה שהיו 546 ולכן אני סיפר לכם כל הנ"ל 547 ואם 548 ול... 549 ומודיע אני 550 סופית תוקנה בתוך אות שאיננה קריאה

פון דעם גרויס הנאה און היינשטי טוהט מיר טאקי אהנאה, אז איך האב מיין ווארט מקיים גיווען וואס איך האב ⁴²³ צוגיזאגט דעם חולה איך זאל אויס דעם קינד א לייט מאכין. און דאס קינד ברוך השם וואקסט אלי טאג הן אין למוד הן אין מדות טובות און אין מעלות. ער האט דעך מיך ⁴²⁴ פארט מציל גיווען פון דיא גזלנים. איך ווייס עס איז איהם גיחא אין קבר בפרט וויא דער אלטיר פויער איז גישטארבין האב איך דאס קינד אנגידונגין ביא א אנדריין פויער און איך זיין (!) עס זאל איהם נישט פעהלין הן עסין טרינקין און קליידרליך וואס ער דארף. און דאס איז דאס בחורל וואס דער מכשף האט איהם אייך גי-וויזין אז ער איז זיין תלמיד און ער האט איהם גישיקט קיין מדינות הים, און האט מיט אייך דאס לשון פון מדינת הים גישמוסט. און מחמת איך האב גיוויסט אז איך וועל איהם אייך אזו וויזין וועט איהר איהם אודאי נישט וועלין פר קיין שליח ווארין איהר ווייסט דעך שוין אז דער מכשף איז קיין מכשף נור אגלאטיר שווינדלער א בייטיל שניידר א רוצח וועט איהר דעך מיינין אז דאס בחורל איז פון זייני מענשין איבר דעם האב איך אייך פריהר גימוסט דיא גאנצי מעשה דערציילין און מוס אייך נאך זאגין אז ער האט און מיין דיעה דעם מכשף / נישט

עמכם ולשאלו לכם על אודותיכם ועשייתכם, כי ידעתי שהרבה אנשים יש בין אנשי המכשף אשר יודעים להסתתר א"ע לחנוף ולדבר גדולות ולעשות את עצמם ⁵⁵¹ כמו לומדים גדולים ⁵⁵² וחכמים ויראי השם ובאמת הם צבועים גדולים ולכן אמרתי אני אבחון מקודם אתכם, ואמרתי להנער שמקודם שיתחיל לדבר עמכם יאמר לכם שהתיבות היוצאים מהשם פילדש הם דברים גדולים, ויישבתם א"ע, שאני אראה ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ כי מסתמא תרצו לידע ⁵⁵⁵ זה הסוד ⁵⁵⁶ ויהי' לכם מזה חשק לדבר עם הנער ביחידות בלא המכשף, ובדואי תאמרו לו בלשון שהמכשף אינו מבין שיבוא אצליכם ביחידות. ואני אמרתי לו שכאשר יהי' אצליכם ואתם תשאלו אותו על השם הנ"ל יאמר לכם שהוא שמע זאת פעם אחד ממני ⁵⁵⁷ והוא ⁵⁵⁸ אינו יודע מה זאת ועי"ז בדואי ⁵⁵⁹ היה לכם חשק לדבר עמי וכאשר הייתם דיבר עמי, אזי הייתי רואה אם אתם ⁵⁶⁰ ראויים לידע מהמעשיות של המכשף ומהסכנה אשר המדינה עומדת על ידו ועי"י הגזלנים שלו הייתי אומר לכם ⁵⁶¹ שהשם פילדש נוטריקון פתי יאמין לכל דבר שקר*.

551 כ"א... 552 וכו'... 553 אם תבינו את זה הסוד הוא טוב, ואם לאו ותתחילו בדואי לרבר ותהי' לכם כי... 554 א"פ... 555 בדואי... 556 תרצו לדבר / 'תרצו' אבל 557 אבל 558 נמחקה מלה שאיננה קריאה 559 יהיה לכם היה יהיו 560 כ"ש... 561 ובאמת לאו לא הייתי אומר לכם כלום, והייתי עושה את עצמי כלא יודע, היינו ובאמת שהי'...

צו גיהערט. ער האט מיך גיפרעגט און איך האב איהם גיהייסן געהן. ווארין איך האב גיזעהן אז איהר זענט נישט פראסטי מענשין נור פון דעסטוועגין האב איך פארט נישט גיוואלט מיט איך שמוסין פון אייערי עסקים, ווארין איך ווייס וואהל אז אונטר דעם מכשפ(ס) מענשין זענען דא אזולכי וואס זייא קענין זיך פרשטעלין חנפנין ⁴²⁵ רעדין מיט גאט ⁴²⁶ גיבן זיך אויש פר לומדים חכמים און זעהר פרום 'און' אין דער אמת זענען זייא גראסי צבועים איבר דעם האב איך מיר גידאכט, פריהר אייע איך זאל מיט איך פון אזוני זאכין שמיסין מיז איך איך פריבען. אזו האב איך דעם בחורל גיזאגט, איידר ער וועט אנהעבן מיט איך צו ⁴²⁷ 'רעדין' זאל ער איך ⁴²⁸ זאגין אויף דעם לשון וואס ער וועט מיט איך שמיסין און 'וואס' דער מכשף פרשטייט נישט, אז ⁴²⁹ דער שם ⁴³⁰ פילדש איז א גרוסי זאך. מילא וועט איהר מן הסתם ציקאזוי זיין צו וויסין וואס דער שם בעטייט. האב איך איהם גיזאגט, אז איהר וועט איהם פרעגין דארויף זאל ער איך זאגין ער ווייסט נישט נור ער האט דאס אמאהל פון איינים גיהערט, אז איהר ווילט וויסין וועט ער איך צו דעם פיהרין. און אז איהר העט מיך גי-פרעגט, העט איך פריהר איך חוקר ודורש גיווען און העט גיזעהן, קען איך מיך פר איך פרטרויען העט איך איך גיזאגט דער שם מאכט פתי יאמין לכל דבר שקר*.

425 און 426 מאכין זיך פר לו... 427 שמיסין 428 זאגין 429 זאגן... 430 פל...

* לענין 'השם פילדש' ומקורו השווה: 'טוב יותר להיות פתי יאמין לכל דבר' דהיינו להאמין אפילו בשטותים ושקרים כדי להאמין גם בהאמת מלהיות חכם

והנער אמר לכם זאת בכדי שתבינו שהדברים של המכשף הם שקר, ובאם זייתי רואה שאתם אינם ראויים לידע מ[ה] שנעשה ⁵⁶² בהמדינה, ואתם / מאמינים בהמכשף אזי הייתי אומר לכם שהשם פילדש נוטריקון שרי פוט דורשי להטי ⁵⁶³ ידעוני וכעת אתם רואים שהנער ⁵⁶⁴ אינו חייב בדבר כלום, ושהוא נער טוב מאד אשר תוכלו לסמוך עליו בודאי עם כל העסקים לכן דעתי ⁵⁶⁵ נוטה שתשלחו אותו להמלך כי ⁵⁶⁶ יש לו הכירות עם המכשף כאשר ידוע לכם, שהמכשף לקח אותו לספר לכם שקרים, ונמצא כעת אם יאמר הוא להמכשף שיש לו עסק לילך למדינה רחוקה יתן לו בודאי כתב כתוב וחתום שלא יעשו לו שום רע על הדרך, ויהיה בודאי בטוח, כי מי יסבור שנער כפרי כזה הולך עם ⁵⁶⁷ עסקים גבוהים. וגם יהי' לו הכתב מהמכשף על הדרך, ובכל מקום שיראה זה הכתב יהיה בטוח מאד כי ⁵⁶⁸ אין אחד מהגזלנים יעיז פניו נגד המכשף כי כולם מפחדים א"ע מהמכשף. ⁵⁶⁹ ויטיב הדבר מאד בעיני היועצים, ויאמרו אל ⁵⁷⁰

562 הנער בסוף הדף קרוע; האותיות החסרות הושלכו 563 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 564 ש"ה... תוקן בתוך אותיות שאינן קריאות 565 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 566 הוא 567 העי"ן תוקנה בתוך אות שאיננה קריאה 568 ואין' שום גזלן לא 569 זה... 570 האל"ף תוקנה בתוך ה"א

דאס איז טייטש אנאר גלייכט אן אלי ליגין ⁴³¹ און דאס בחורל האט איך דאס פון דעסט וועגין גיזאגט, איהר זאלט איך שטויסין אז וואס דער מכשף זאגט איך פיר איז ליגין. און אז איך העט גיזעהן איך קאן מיד פר איך נישט פרטרויען. העט איך איך גיזאגט אז דיא ווערטיר פון דעם שם מאכין שרי פוט דורשי לוהטי ידעוני דאש איז טייטש דיא שררות פון דער מדינה פוט (וויא דער מכשף האט גיזאגט דער שליח איז גיווען) פארשין נאך דעם כישוף פון דיא כישוף מאכיר. צינד זעהט איהר אז דאס בחורל איז גאר ניט שולדיג און אז ער איז זעהר א גוט קינד וואס / איהר קאנט איך אויף איהם מיט אליים פער-לאזין. און וויא מיר דאכט זיך, קענט איהר איהם שיקין צום מלך ווארין ער האט א שטארק היכירות מיט דעם מכשף, און אז ער וועט איהם זאגין, אז ער דארף געהן אין א ווייטן וועג, וועט ער ⁴³² איהם אודאי געבין א רעקאמענדאצי אויף דעם וועג, עס זאל איהם קיינר נישט זאטשעפין. און מיט אזו א רעקאמענדאצי וועט איהם אודאי קיין גזלן זאטשעפין, ווארום זייא ציטערין פר דעם מכשף, און דערצו וועט אויך קיינים איינפאלן אז אזוי א יונג קינד זאל האבין ביא זיך אזולכי וויכטיגי זאכין. דער פארשלאג איז דיא יועצים זעהר גיפאלין, און

431 אז איך העט אבר גיזעהן 432 היה איהר

ולכפור בכל ח"ו. דהיינו לכפור בשטותים ושקרים. ועי"ז נעשה הכל ליצנות אצלו וכופר גם בהאמת ח"ו. ומוטב שאקרא שוטה כל ימי ואל אהי' רשע שעה אחת לפני המקום (ס' ילקוטי מהר"ן תליתא, דף טז ע"ב = ס' שיחות הר"ג, סעיף קג; ההדגשות הן של המהדירים). דומה, כי נוטריקון זה היה נפוץ למדי ונועד ללעוג לאלה שהאמינו בכוח הקמיעות. כמה נוסחאות של הלצות ממין זה הובאו עלידי ד' סדן, קערת צמוקים, תל-אביב תשי"י, עמ' 9, שם הובא הנוסח המקוצר 'פילד'.

הכפרי היינו היועצים אמרו אל הכפרי שידבר בסתר עם הנער ויצווה שיבוא להגן בשתיקה והם ילכו ג"כ לשם⁵⁷¹ וידברו עמו בעסק השליחות הכל מה שצריך והוא היינו הכפרי יבוא ג"כ לשם. והלך הכפרי בשתיקה ויצוה להנער⁵⁷² שיבוא בלילה להבית שבגן. והכפרי עם היועצים הלכו ג"כ להבית הנ"ל וכאשר באו שמה⁵⁷³ דברו עם הנער אודות השליחות ואמר שהוא בודאי ילך למקום אשר ישלחו אותו ובפרט להעיר מלוכה כי יש לו חשק גדול מאד אשר אין להעריך להיות⁵⁷⁴ אצל המלך ולראות את המלך ואמר אל⁵⁷⁵ יהי לכם שום מורא, אני בודאי ילך ולא יארע לי שום רעה או נזק ח"ו, כי השם יעזור לי וגם אני בטוח שהמכשף יתן לי כתב על הדרך להגן אותי מכל הגזלנים, כי הוא⁵⁷⁶ חונף אותי מאד, מחמת⁵⁷⁷ שהלכתי עמו אצליכם ואמרתם לכם זה שהי רוצה וביום מחר או⁵⁷⁸ ביום שלאחריו יהי המכשף בהיער ללקוט עשבים ואדבר עמו מזה וכאשר יתן לי האגרת אסע תיכף מכאן, והלך הילד מהבית ונשארו היועצים עם הכפרי, ויבקשו⁵⁷⁹ היועצים את הכפרי⁵⁸⁰ להראות להם

571 ויתנו 572 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 573 אמרו 574 ב... 575 תפ... 576 פפ...
577 שכמה 578 יום 579 השומרים 580 לאמור להם

(זיאת) האבין גיזאגט צום בעלהבית שמוס זע דוא מיט דעם בחורל און באשטעל איהם אין דער פאסיקי אריין און מיר וועלין אלי אהין קומין און וועל מיר מיט איהם אלצדינג אפשמסין וואס ער האט צו טוהן. דער בעלהבית האט מיט דעם בחורל גישמיסט, און האט איהם באשטעלט 'אויף דער נאכט' אין דער פאסיקי אריין, און ער מיט דיא יועצים זענין אויך אהין גיקומין. אבער אלץ בסוד גדול. דיא יועצים האבין דעם בחורל גיזאגט זיאת ווילין איהם שיקין אין דער עיר מלוכה צום מלך אין שליחות, האט ער זיאת גיענפערט איך וועל געהן וואהין איהר וועט מיך שיקין און בפרט אין דער עיר מלוכה, איך האב זעהר משונה חשק דיא שטאד און דעם מלך מיט זייני לייט צו זעהן, און איהר האט גאר נישט צו איברטראכטיין. איך וועל מיט דעם⁴³³ עברשטינס הילף בשלום אהין קומין און בפרט דער מכשף⁴³⁴ חנפית מיך זעהר, וויל איך⁴³⁵ האב איהם זיין רצון גיטוהן און האב מיך איך גילאזט⁴³⁶ פירשטעלין פר א שליח פון מדינת הים אז איך וועל איהם נור זאגין איך דארף אין א ווייטיר מדינה צו געהן, וועט ער מיר אודאי מיטגעבין כתבים אויף דעם וועג, עס זאל מיך קיינר נישט זאטשע" פין. מארגין אי"ה וועל איך מיט איהם שמיסין דערפון און עס וועט אודאי רעכט זיין. דאס בחורל איז זעך אוועק גיגאנגין און דיא יועצים מיט דעם בעלהבית זענין אין פאסיקי געבליבין. דיא יועצים האבין גיבעטין דעם בעלהבית ער זאל זיאת ווייזן דיא ספרים וואס דא זענין אין דיא איליעס, האט דער בעלהבית ארויס גינומין א ספר אויס א איליע און האט זיאת גיגעבין. וויא זיאת האבין דאס ספר אויפגימאכט גיבין זיאת אקוק אויף דעם ליידיג בלעטיל פאפיר וואס

איזה ספרים מאותן שלומד עם הנערים ויקח ספר אחד⁵⁸¹ מכורת ריק⁵⁸² ונתן להם, וכאשר⁵⁸³ פתחו את הספר מצאו בו חתיכה נייר כתוב כמו שכותבין לנסות את הנוצה⁵⁸⁴ וגם הי' על זה החתיכה נייר חותם על שעה כמו שמנסים חותם חדש אם טוב הוא. וכאשר ראו היועצים את הכתב על זה הנייר, צעקו שניהם בקול גדול מה זאת⁵⁸⁵ / 'היכן האיש שכתב זאת' בקשו⁵⁸⁶ מאתך אמור לנו ידעת זה האיש⁵⁸⁷ היכן הוא אמור לנו אנחנו נתן לך מה שתרצה כאשר תראה אותו לנו. ויאמר הכפרי⁵⁸⁸ מה אתם אומרים איזה איש אתם רוצים האיד נקרא זה האיש ויאמרו⁵⁸⁹ לו היועצים הוא הי' ⁵⁹⁰ 'אצלינו שני למלכות' ונאבד מאתנו⁵⁹¹ זה כמה שנים כאשר הי' מלחמה במדינתנו ואח"כ הי' לנו ידיעה שנהרג וחי' נקרא פלוני בן פלוני⁵⁹² זה הכתב הוא שלו וזה הלשון הוא שלו [כי להמלך עם השני למלכות ועם היועצים יש כתב מיוחד אשר כל העולם אינם יודעים אותם] וגם החתימה הוא שלו. ואמר להם הכפרי אמת הדבר⁵⁹³ שאתם אומרים שזה אשר כתב זאת הי' נקרא⁵⁹⁴ כך כמו שאתם

עמ' 17

10

581 בבין 582 אחד 583 התחילו לראות בהספר 584 ונס 585 הלא זה הכתב של פלוני בן פלוני 'שהיה' אצלינו השני למלכות 'שלני' וכאשר ראו את חתימתו צעקו... [ש]זה הוא חתימתו, ואמרו / להכפרי הנייר קרוע; חסרות שתי מלים 586 היה בקשתנו 587 אשר כתב זאת ושהי' לו זה החתימה 588 שלוש מלים מחוקות שאינן קריאות 589 לה... 590 נקרא פלוני בן פלוני 591 בשי... 592 הצדיק, ואמר להם הכפרי אמת הדבר זה שכתב 593 כמו 594 כמו

ביאם טאויל פון דעם ספר איז, איז עפיס גישריבין אזו וויא מע שרייבט אצווייט שורות אז מע פריפט א פען. און אונטר דעם גישריבינים איז אחתימה פון וואקס אזו וויא מע פריפט א נייע חתימה. וויא דיא יועצים האבין דאס דערזעהן, האבין זיאת בידי א גישריאת גיגעבין וואו איז דער וואס האט דאס גישריבין. מע בעט מיר דיך זעהר זאג אונז וואו איז ער / מע וועל מיר דיר גע" בין וואס דוא וועסט וועלין אביא זאג אונז וואו דער איזט וועמין⁴³⁷ ווילט איהר, וועמין זאל איך ווייזן. אדעם זאגין זיאת וואס האט דאס גישריבן דאש איז גיווען אונזר שני למלכות⁴³⁸ מארקוס בלשן⁴³⁹ ער איז פון אונז אוועק ביא א מלחמה, און דער נאך האט מען גיזאגט ער איז נהרג גיווארין דאס איז זיין כתב⁴⁴⁰ זיין לשון און זיין חתימה, ווארין דער מלך און דער שני למלכות מיט דיא יועצים האבין א באזונדער כתב און א באזונדער לשון וואס דער איבריגי עולם פרשטעהט עס נישט. וויא דער בעלהבית האט דאס דערהערט זאגט ער צו זיאת, עס איז אמת וואס איהר זאגט אז דער וואס האט דאס גישריבין⁴⁴¹ האט

עמ' 53

10*

437 זא... 438 מחיקה של תיבה בלתי-קריאה 439 ער האט ני... 440 און 441 הייפט

° שמו של השני למלכות נוסף רק בנוסח המאוחר יותר, זה שבידיש. על משמעותו הסמלית של שם זה בספרות ההשכלה ובסיפורו זה של פרל השווה: ח' שמרוק, 'השם המשמעותי מרדכי-מארקוס — גלגולו הספרותי של אידיאל חברתי, תרביץ, כס (תש"ד), עמ' 76—98.

אומרים, אך לא נהרג כי ⁵⁹⁵ הוא מת על ⁵⁹⁶ המטה הזאת והוא בעצמו זה החולה מזה שהייתי מספר לכם. וילך הכפרי ⁵⁹⁷ והתחיל לחפור בארץ תחת המטה ולקח מהארץ קדירה אחת מבדיל, ובתוך הקדירה הי' מונח תכריך כתבים, ואמר להם דעו שזה הי' הסימן אשר מסר לי החולה, כי כך אמר לי בפירוש מי שיראה החתיכה נייר כתוב ויכיר תיכף הכתב והחתימה והלשון, ויאמר לך שהכותב הי' נקרא פלוני בן פלוני ושנהרג, לאותו איש תראה את התכריך כתבים, והוא יפתח אותו תכריך ונעשו היועצים מלא שמחה, ופתחו החתימה שהיה על התכריך הנ"ל ⁵⁹⁸ ומצאו ⁵⁹⁹ בהכיס כתב אחד אשר הי' ⁶⁰⁰ מחותם ⁶⁰¹ נכתב עליו שייך לזה אשר יפתח התכריך ופתחו זה הכתב ⁶⁰² וראו שהוא

595 הכ"ף תוקנה בתוך ר"ו 596 זה 597 ולקח 598 וראו 599 כתב 600 נכ... 601 ולא 602 וראו וקראו בו

גיהייסין מרדכי בלשן און מעהאט אויף איהם גיזאגט ער איז נהרג גיווארין, נור אין דער אמת איז ער נישט נהרג גיווארין. לעבט ער נאך פרעגין דיא יוע- צים ניין זאגט דער בעלהבית [אט אויף דעם בעט איז ער גישטארבין] דאש איז דער 'חולה' גיווען וואס איך האב איך דערצעהלט אז ער איז דא אין שטיב קראנק גיווען, און גישטארבין ⁴⁴² ערשט פר עטליכ יאהר. און וויא ער האט דאס אויס גיזאגט, איז ער גיגאנגין און האט אנגיהויבן צו גראבן אונטער דעם בעט, און האט אויס דער ערד ארויס גינימין א צינרנים טאפ, און אין דעם טאפ איז גילעגין א בינטיל כתבים פרפאקט און מיט א חתימה פערחתמיט, דער בעלהבית נעמט ארויס דאס פעקיל כתבים און זאגט צו זיין איהר ⁴⁴³ וועט איך דרמאנין אז איך האב איך דערצעהלט דער חולה האט מיר גיזאגט א סימן אז דער סימן וועט איינטרעפן דענצמאהל מעג איך דיא ⁴⁴⁴ חתימה ⁴⁴⁵ אויפחתמינין ע"כ זאלט איהר וויסן אז דער סימן איז 'אזו' גיווען, אז אימציר וועט קומין וואס דוא וועסט פר שטעהן אז דוא מעגסט איהם 'וויזין' דאס ספר ⁴⁴⁶ וואס אויף דעם בלעטיל ליידיג פאפיר איז עפס געשריבין און וויא ער וועט דאס זעהן וועט ער דיר זאגין דאס כתב ⁴⁴⁷ און דיא חתימה איז פון מרקוס בלשן איז פון דער מדינה ⁴⁴⁸ בשעת מלחמה אוועק און איז דערנאך נהרג גיווארין דעם זאלסטו דאס בינטיל כתבים געבין. וויא דיא יועצים האבין דאס בינטיל כתבים דערזעהן האבין זיין עס תיכף אויפגימאכט האבין זיין גיפנין ⁴⁴⁹ אין דעם בינטיל דאס ערשטע א פראחתמנטיין בריעף און אבען איז גישטאנין אויפגעשריבען, דער וואס וועט עפנין דאס בינטיל צו דעם איז דער בריעף גי- שריבין. דיא יועצים האבין דעם בריעף אויך אויפגיחתמנט, נור וויא זיין האבין דעם בריעף גיעפנט ⁴⁵⁰ האבין זיין געזעהן עס איז גאר נישט געשריבין עס איז / א גלאט פאפיר. זענין זיין גיגאנגין און האבין גימאכט א וואסירל און

442 אויף פלעט... 443 זאלט וויסן דער חולה האט מיר גיזאגט 444 כתי... 445 עפנין 446 כייס 447 איז 448 איז א בל... 449 צ... 450 כחיקה של שתי אותיות בלתי-קריאות

חלק ולא נכתב עליו כלום ולקחו איזה סם' [ומשחו על הגייר ויצא הכתב בולט] ומצאו בו נכתב בזה הלשון אתה אשר תפתח התכריך ידעת ⁶⁰³ בודאי מי שהי' הכותב ⁶⁰⁴ 'ושברח מהמדינה ⁶⁰⁵ בשנת כך וכך ⁶⁰⁶, וגם ⁶⁰⁷ ידעת בודאי שהלך 'אח"כ' הקול בהמדינה שהרגו אותו אך האמת הוא ⁶⁰⁸ 'שלא ברחתי מהמדינה' ולא ⁶⁰⁹ הרגו אותי, ואני כעת ביום כך וכך ⁶¹⁰ בשנה כך וכך עדיין חי רק אני חולה מאד, ⁶¹¹ 'ורואה אני' שלא אקום מזה החולה ולכן אני כותב כל זאת וגם ⁶¹² אני כתבתי אגרת השני ⁶¹³ 'עם ספר אחד' להמלך שלי. > אם תראה שעת הכושר ⁶¹⁴ לזה שלח את האגרת ליד המלך אך למען השם לבחון בשכלך אם יגיע בודאי האגרת להמלך לידו דווקא, כי אם לא יגיע אליו, ויקחו גזלנים אותו היינו את האגרת על הדרך אזי יהי' ח"ו רע מאד, ויהי' יותר רע מאשר הוא כעת. לכן באם שלא תהי' אתה בודאי בטוח שיגיע להמלך אל תשלח אותו כלל, כי כאשר ישיג איזה גזלון (!) את האגרת הנכתב להמלכות ישיג הגזלן עי"ז יותר כח ⁶¹⁵ ויעשה הרבה רע לכל העולם. אך כאשר תראה שאין לך ממה

603 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 604 ובה שנעשה עמו 605 'כשנת' 606 כאשר נאמר מהמדינה 607 תרע בודאי 608 שאני 609 היה שלא 610 לשנה 611 ויראתי 612 הגימ"ל תוקנה בתוך אות שאיננה קריאה 613 ליר 614 לזה ת... 615 ויפקול הרבה רע

האבין דערמיט דאס פאפיר באשמירט איז דאס כתב ארויס גיקומין גאנץ בולט, ⁴⁵¹ איז גיווען דארויף אזו גישריבין דוא וואס דוא עפנטס דעם בריעף און ליינסט איהם, ווייסט אודאי וואהל ווער דער שרייבר פון דעם בריעף איז גי- ווען. דוא ווייסט אויך אז ער איז אין דעם און דעם יאהר (דא איז גיווען דאס יאהר ארויס גישריבין) אויס דער מדינה אנטלאפין גיווארין, און האסט אודאי אויך ⁴⁵² דרנאך דיא פאטשט גיהערט, אז ער איז נהרג גיווארין. דער אמת איז אבר איך בין פון דער מדינה נישט אנטלאפין גיווארין און בין נישט גי- הרגת ווארען. און הייט אין דעם און דעם טאג אין דעם און דעם יאהר (דא איז ⁴⁵³ 'גישטאנין' דער טאג און דאס יאהר ווען ער האט דאס ⁴⁵⁴ גישריבין בין איך נאך ביאם לעבין נור איך זעה אז איך וועל נישט לאנג לעבין לכל היותר צווייט טאג, איבר דעם שרייב איך דאס אלצדינג אויף. אין דעם פעקיל ליגט נאך א בריעף מיט א גאנץ ספר א גישריבנס אויך מיט ⁴⁵⁵ חתימה פרחתמיט, זאלסטו זעהן אז עס וועט דיא צייט זיין און דוא וועסט פרשטעהן, אז עס ⁴⁵⁶ 'וועט' דעם מלך צו דערהאנט קומין 'קענין' זאלסטו עס אוועקשיקין צו איהם, אז עס וועט אבר נור עפס א חשש זיין, אז עס וועט נישט אנקומין צום מלך זאלסטו עס ווייט באגראבין, ביז דיא צייט וועט קומין דער מלך אליין זאל אלץ קענין ליינין. ווארים אז דאס וועט אנקומין ⁴⁵⁷ [אשלעכטין מענשין און ⁴⁵⁸] נישט דעם מלך אין דער האנד אריין, וועט דיא מדינה זעהר אומגליקליך זיין אז דער מלך אליין וועט אביר דאס אלץ באקומין וועט פר דר

451 האבין 452 גיהערט 453 גיווען 454 אלץ 455 חתי... 456 היה דאס 457 א אנדרין ביקור פעמיים א 458 איז נישט דעם

לפחוד על הדרך תשלח למען השם האגרת ליד המלך כי ⁶¹⁶ האגרת הוא דבר גדול לפני [המלך ⁶¹⁷] ולפני כל העולם [ושמחו ⁶¹⁸] היועצים מאד / על זה שקראו, וגמרו לשלוח גם את האגרת למלך ע"י הנער היינו אם יהי' לו כתב מהמכשף לילך ⁶¹⁹ בטח בכל היער ושלח יעשו לו שום רע הגזלנים ואדרבה יתנו לו על הדרך כל ⁶²⁰ מה שירצה להגסיע (!) שלו. ואמרו ⁶²¹ היועצים להכפרי ⁶²² ולא אמר לך החולה שהי' שני למלך. ואמר הכפרי הלא אמרתי לכם בתחלה שהחולה אמר לי אני שר גדול אך אני איני יכול לאמר לך בפרוטרוט מי אני, ולכן לא ידעתי מה שהי' רק עתה כאשר שמעתי מכם. ויאמרו היועצים אתה לא תוכל לשער לך איזה תענוג ⁶²³ יש לנו מזה שנתוודע לנו שהוא היינו השני למלכות לא ברח מהמדינה כי המעשה שהי' כך הי', כאשר הי' המלחמה גדולה בין המלך שלנו ובין אחיו עבור המלוכה גבר פעם אחד אחיו של המלך ⁶²⁴ את המלחמה, ולקח את בן המלך בשביה, ורק המלך עם השני למלכות הצילו את ⁶²⁵ נפשם על איזה תחבולה. ויהי' ביום האחר כאשר ⁶²⁶ גבר השונא

616 הרבר שנכתב 617 הניר קרוע; המלה החסרה שוחזרה 618 הניר קרוע; המלה שחסרה שוחזרה / האנשים מאד 619 היה שילך 620 כנ... 621 להכ... 622 ידעת אותי 623 הי' לנו 624 מה... 625 חוקן כנראה בתוך אות שאיננה קריאה 626 הצ...

מדינה זעהר גיט זיין. ע"כ אז דוא וועסט זעהן אז עס קען זעכיר אנקומין צום מלך זאלסטו טוהן וואס מיגליך איז, און זאלסט נישט זומין ⁴⁵⁹ און זעהן עס זאל דעם מלך אלץ אין דיא הענד אריין קומין. וואריין דער ⁴⁶⁰ בריעף מיט דעם ספר איז קיין קיטאוויס נישט. וויא דיא יועצים האבין דאס גילייענט ⁴⁶¹ האבין זיין פר שמחה אליין נישט גיוויסט וואס זיין זאלין טוהן. ⁴⁶² זיין האבין גיפרעגט דעם בעלהבית האט ער דיר נישט / גיזאגט אז ער איז דער שני למלכות. ניין זאגט דער בעלהבית איך האב דעך אייך גיזאגט אז ער האט מיר נור גיזאגט ער איז א גראסיר שררה. נור ער קאן מיר נישט זאגין ווער ער איז. איצט ערשט האב איך פון אייך גיווארן גיזאגט אז ער איז גיווען שני למלכות. דוא קענסט דיר גאר נישט משער זיין זאגין דיא יועצים צום בעלהבית וואס פר אתענוג מיר האבין פון דעם וואס מעהאבין גיווארן גיזאגט אז ער איז נישט אנטלאפין גיווארין. ווארום דיא מעשה איז אזו גיווען וויא עס האט ⁴⁶³ זיך אנגיהאבן דיא מלחמה צישין מלך און זיין ברודיר האט דער ברידיר גובר גיווען דעם מלך און האט דעם בן יחיד בייאם מלך אוועק גינעמין און נור דער מלך מיט דעם שני למלכות זענין ניצול גיווארין דורך א האזבארי * דעם אנדערן טאג אבר, איז דער שני למלכות פון דעם מלך אנטלאפין גיווארין און איז צו גישטאנין צום

459 א סינים 460 דאס פער... 461 זענין זיין 462 האבין 463 הי' איז

* ראה פירוש התיבה בהערה לטקסט בעמ' 147. כאן מסתבר פירוש זה מן הטקסט העברי.

היינו האחיו של המלך, ברח השני למלכות מן ⁶²⁷ המלך ⁶²⁸ שלנו לאחיו השונא ⁶²⁹, וכאשר נתוודע זאת למלך הי' בעצבות גדול מאד, וכמעט הי' העצבות שלו גדול מאותו העצבות שהי' לו כאשר נלקח בן מלך לשביה, כי זה השני למלכות הי' [עדיין שני למלכות אצל אביו המלך ⁶³⁰], תמיד דבוק מאד אל המלך, יהוקן וגם אל זה המלך ובכל העסקים שהי' במדינה הי' תמיד עוסק בצרכי המדינה לטובת המדינה והי' מסכן נפשו, כי המלך ובני המדינה היו יקרים בעיניו יותר מחייו, ולכן הי' העצבות של המלך גדול מאד ובפרט כאשר שמע שברח להשונא שלו היינו ⁶³¹ לאחיו, ובשנה השני' נעשה מרידה בהמדינה, והי' מוכרח השונא היינו אחיו של המלך לעזוב את המדינה ולקח המלך המדינה בחזרה, אך מעת הזאת אשר הי' אחיו מלך, נעשה המדינה מלא גזלנים ורוצחים והרשעות גברה בכל המדינה, ונשמע אח"כ ⁶³² שכאשר אחיו של המלך הי' מוכרח לעזוב את המדינה נעשה מלא כעס ⁶³³ וחימה וציוה להרוג את הבן מלך ונשמע אצלינו שהשני למלכות בעצמו הרגו. ובזמן קצר אח"כ נשמע שכאשר הלך השני למלכות פעם אחד ⁶³⁴ ביחידות ביער נפלו עליו איזה אנשים והרגו אותו, והי' לנו נקמה גדולה שנהרג מחמת שהי' מורד במלכות, אך על כל זאת הי' המלך ⁶³⁵ וכל אנשים שהי' יודעים אותו ⁶³⁶ 'טוב' בעצבות גדול, כי

627 הי' אל 628 הי' המלכות 629 חוקן בתוך אות שאיננה קריאה 630 ויהי' תמיד דבוק מאד... 631 תה"א תוקנה בתוך ו"ו 632 שהשני למלכות עם 633 חוקן בתוך מלה שאיננה קריאה 634 עם 635 הי' למלך ו... 636 טוב מאד

ברודר וויא דער מלך האט דאס גיווארן גיווארן, האט ער דערפון גראס עגמת נפש גיהאט, כמעט נאך מעהר וויא פון דעם וואס מעהאט דעם בן יחיד אין שביה גינימין. וואריין דער שני למלכות איז נאך גיווען בייא זיין פאטיר שני למלך, און איז דעם פאטיר און דעם איציגין מלך זעהר גיטרייא גיווען. ער האט זיך גילאזט פר דעם מלך און פר דער מדינה ⁴⁶⁴ קוילען. הכלל ער האט זייני יאר און טאג צו גיבראכט נור פר דעם מלך און פר דער מדינה. ⁴⁶⁵ בידי 'זענין' בייא איהם טהיערער גיווען וויא זיין לעבין. און א גראסיר חכם און א גרויסר בריה איז ער אויך גיווען. מילא איבר דעם האט דער מלך זיך זעהר מצער גיווען אזאלכין צו פרליהרען ובפרט ער זאל נאך זיין בייא זיין שונא ביים ברודר. ⁴⁶⁶ וויא דער מלך האט גובר גיווען דיא מלחמה און דער ברודר איז אנטלאפין גיווארין ⁴⁶⁷ האט מען דערציילט אז ער האט דעם בן יחיד גיהרגת און דער שני למלכות אליין זאל איהם גיהרגת ⁴⁶⁸ האבין. דערנאך האט מען ווידר גיזאגט אז דעם מלכס ברודר, האט זיך אמאהל אויף דעם שני למלכות דער בייזירט און האט איהם אויך גילאזט הרגנין. מע האב ⁴⁶⁹ מיר אלע הנאה גיהאט. וואריין ער איז גיווען א מורד במלכות. נור פון דעסטוועגין האט דעם מלך און אונו אלי וואס מעהאבמיר איהם גיקענט, 'פארט' זעהר באנק גיטוהן. וואריין עס איז

464 קאילען 465 זענין 466 דער נאך ווידער 467 [האט דער עולם נאך פעהר] 468 במקור גיהרגת גיהרגת תיקון המהדיר 469 הי' האבין

ה' איש נפלא ופלא. וכעת אנחנו אומרים לך גם המעשה ⁶³⁷ הפושקלי (⁶³⁸). זה הפושקלי הוא של השני למלכות אשר נתן לו המלך בעת אשר עשה אותו לשני למלכות, ואינו נמצא בעולם יותר רק ⁶³⁹ פושקעלי ⁶⁴⁰ אחת כזה כי המלך ציווה לבעל מלאכה גדול אחד לעשות פושקלי אחת כזה ולא יותר, וזה הפושקעלי יוכל לזמר נגונים יפים מאד מאד, ⁶⁴¹ 'וכפי החוק של המלך' 'כל השרי מלוכה מחויבים לידע' מה לעשות בפושקעלי כדי שיזמר ⁶⁴² 'ואך' השני ⁶⁴³ למלכות והבן מלך ⁶⁴⁴ 'מחויבים לידע עצה' 'ט' מה לעשות בה שיזמר יותר טוב וכאשר הם מזמרים... ⁶⁴⁵ גדול מאד מאד ונשבע / ⁶⁴⁶ השני למלכות ⁶⁴⁷ להמלך שהוא ילמוד את הבן מלך מה לעשות בהפושקעלי שיזמר 'כראוי לבן מלך', כי השני למלכות ה' מחויב לגדל את הבן מלך כראוי וגדל את בן מלך, ומחמת שבינו לבינו ⁶⁴⁸ נלקח הבן מלך לשביה, והשני למלך ברח מהמדינה לא ידענו אם למד אותו או לא, ומחמת ⁶⁴⁹ שחשבונו ש' הפושקעלי נוכל אנחנו לידע היכן ה'

637 חוקן בתוך מלה שאיננה קריאה / שרצינו כך להשיג 638 כי 639 זה 640 היה הפושקעלי 641 אך אין שום איש יודע 'רשאי לידע' 642 ורק המלך 643 היה והשני 644 היו 'יורקים' הדף קרוע במקום זה 645 הדף קרוע; חסרות שתי מלים [התקנוג 1] 646 ומחמת זה הסעם היינו 647 ציווה בשבועה 648 נמחקת מלה שאיננה קריאה 649 שהפושקעלי הוא דבר גדול אצל המלך ומצלינו לכן ה' לנו

גיווען א נפלא פון א מענש. מעהאבמיר / קיין מאהל נישט גיוואלט גלעבין אז אזו א עהרליכר און 'אזו א' פיינר מאן זאל קענין אויף איינמאהל אזו א מיאוסיר מורד במלכות זיין. איבר דעם פרייען מיר זיך איצט זעהר אז מעזעהמיר אז ער איז טאקי א עהרליכר מאן גיבליבין. אצינד מוזן מיר דערצעהלין דיא מעשה פון דעם פישקלי. דאס פישקלי האט דער מלך אמאהל גילאזט מאכין, און האט עס געגעבין דעם שני למלך. דאס פישקלי קען זעהר איאם נגונים שפילען. אז מע וויסט נור וויא אזו דארויף צו שפיעלין ⁴⁷⁰ אלי שרי מלוכה מוזין קענין דארויף שפילען, ⁴⁷¹ זייא קענין 'אבר' נישט אלי נגונים דארויף שפיעלין נור דר שני למלך און דער בן מלך מוסינ קענין אלי נגונים אויף דעם פושקלי שפילען, און א פאר נגונים זענין דא. אז זייא שפיעלין זייא, מוס דער מלך דאס טוהן וואס זייא ⁴⁷² ווילין, איבר דעם קען קיין אנדרר דיא נגונים שפילען ווארין טאמיר וועט ער וועלין עפיס א עולה. דער בן מלך און דער שני למלך אבר וויסט מען אודאי אז זייא וועלין קיין שלעכטס פר דער מדינה פון דעם מלך ⁴⁷³ בעטיין. וויא דוא האסט אונז דרעעהלט פון דעם פישקלי, האבין מיר גאר גיחלשת מעזאל מיר עס זעהן. און מיר האבין עס דרקענט אז עס איז דאס

470 נור דער שני למלך 471 נור 472 פרל... 473 וועלין

^o דומה, כי מוסיב כלריהנגינה והנגונים המופלאים שאול אף הוא מסיפורי ר' נחמן ('מעשה בבן מלך ובן שפחה שנתחלפו', ס' סיפורי מעשיות, דפים סד-סה; 'מעשה בז' בעטליר' שם, דף קד).

השני למלך ⁶⁵⁰, אמרנו ⁶⁵¹ לך שאנחנו מוכרחים מאד לראות את הצדיק, כי רצינו לסבב עמו בדברים ולשאול אותו מאין לקח הפושקעלי. אך כאשר בא אחד מאתנו עמך להצדיק ראה שזה שקוראים בכאן צדיק הוא המכשף בעצמו, ביער הוא מכשף ובכאן ⁶⁵² קוראים אותו צדיק. וע'י נפל ⁶⁵³ אני שהלכתי עמך לחלשות כך אמר זה מהיועצים אשר ה' עם הכפרי אצל הצדיק (⁶⁵⁴). המזל שלי היה שהייתי לבוש במלבוש הידוע ולא הכיר אותי. היינו המכשף אשר קוראים אותו צדיק לא הכיר אותי. ואתה זוכר עדיין בודאי ⁶⁵⁵ שאח"כ שאלנו אותך אם אתה יודע את המכשף כי ה' לנו תמי' גדולה עליך, איך אתה הלכת כמה פעמים לזה הצדיק הלא אתה בודאי ראית המכשף כמה פעמים ביער ואין אתה טובל אותו אך כאשר אמרת לנו שאין אתה יודע אותו לא ה' קשה לנו עליך. ואמרנו לך אח"כ שאנחנו שנינו נלך להצדיק, בכדי שאנחנו נהי' ⁶⁵⁶ עדים לדבר שהצדיק הוא בעצמו המכשף כאשר יצטרך לזה. וגם להשיג הפושקעלי ממנו, כי באם ה' נשאר הפושקעלי אצלו ה' רע מאד להעולם, כי הפושקעלי הוא דבר יקר מאד, ויש ⁶⁵⁷ להפושקעלי כח גדול בסתר מה ⁶⁵⁸ שלא כל אדם יודע. ולכן היה מוטל עלינו לעשות כל מה שביכולתנו 'ואפילו לסכן את

650 כי 651 לילך 652 הוא 653 היה נפילתי / לחלש... 654 נמחקת מלה שאיננה קריאה / וזוכר אתה שאנחנו שאלנו אותך אח"כ אם ידעת את המכשף כי ה' לי 655 שכאשר ב... 656 עדיין 657 לו כ... 658 שאין כל

רעכטי פושקלי איבר דעם האבין מיר ⁴⁷⁴ גיזאגט מע מוס מיר געהן צום צדיק ווארים מיר האבין גימיינט איפשר איז דער צדיק טאקי דער שני למלך, ווייל ער האט דאס פישקלי ⁴⁷⁵ אדר לכל הפחות וועלין מיר גיוואר ווערין וואו דר שני למלך איז, ⁴⁷⁶ ווארין מעהעטמיר איהם גיפרענט פון ווארין דאס פישקלי נעמט זיך צו איהם, נור וויא איינר פון אונז איז מיט דיר גיקומין צום צדיק האט ער דערזעהן אז דאש איז טאקי דער מכשף, אין וואלד איז ער א מכשף און אין דער היים א צדיק איז ער איבר דעם גיפאלין אין חלשות. ⁴⁷⁷ און וויא עס האט זיך גיוויזין, האט מען אונז איברדעם נישט גיוואלט צו איהם לאזין, ווייל וויא מע האט אונז דאס ערשטי מאהל ביא איהם גימעלד, און מען האט איהם באשריבין וואס פאר א פנים מיר האבין מיט אונורי פעקליך, האט ער תיכף זיך משער גיווען אז דאס מיסין מיר זיין, וואס ער האט אונז גימייסין ווארטין א גאנץ יאר, און דערווייל האבין מיר דא גימוסט הערין אז עס / עס איז פרהאנדין א צדיק וואס טוהט וואונדר ווילין מיר צו איהם געהן. האט ער אונז נישט גימייסין אריין לאסין, און דערנאך וויא מיר האבין זיך מיט דער ווייסר מאסן באשמירט, און האבין זיך אנגיטוהן דיא ווייסר קליידר האט מען אונז נישט דרקענט און (מען) האט אונז אריין גילאזט. וויא מיר האבין גיזעהן אז

474 דערפ' גינעבין וואס מיהאם גיוואלט כדי מעזאלמיר עס ציריק שיקין דעם מלך, און עס זאל זיך נישט גיפניין אין שלעכטי הענר, און ווידער האבין 475 וויא איך אייניר פון אונז איז אבר צום צדיק אין שטייב אריין 476 ווא... 477 און דאס מול איז גיווען

העולם כולו] ⁶⁷⁰ וגם אמרו לו בסוד מה שיאמר בעל פה לה[מלך ⁶⁷¹ וה[לך הנער בשמחה רבה / וכמה פעמים על הדרך כאשר פגע בגולנים עשה א"ע כמו שהוא מהאנשים של המכשף ⁶⁷² והראה להם את הקמיע שהי' לו מהמכשף וכאשר ראו זאת תיכף כבדו אותו ונתנו לו מה שהי' צריך על הדרך, וראש מגולנים נתן לו תיכף כתב לראש מגולנים השני וכן אחד לאחר עד שבא בשלום להמלך ⁶⁷³ ומחמת שכפי נמוסי המלך אינם עוזבים לכל איש לבוא תיכף בעצמו להמלך, ורק כ"א אומר מבוקשו ⁶⁷⁴ לשר אחד והשר מביא את המבוקש לפני המלך, לכן ⁶⁷⁵ לא רצו השומרים לעזוב אותו תיכף לפני המלך, אך לקחו ממנו הדברים כאשר היו מחותם ומסרו להמלך, ויקח המלך מתחלה את התכריך אשר הי' ⁶⁷⁶ עם המכסה של עור וכאשר פתח את המכסה ראה האגרת והכיר את הכתב

עמ' 19 א

5

10

670 והלך 671 הנער קרוע וחסרה מלה 672 השי"ן תוקנה בתוך אות שאיננה קריאה 673 ובספר להמלך 674 להשרים 675 רמ"ו 676 מכסה

יד של השני למלכות. ונעשה מלא שמחה ⁶⁷⁷ וקרא את האגרת ⁶⁷⁸ וזה הי' תמצית האגרת. אדוני ידעתי שהי' אומרים שאני עזבתי אותך ⁶⁷⁹ ונעשיתי חבר לשונא שלך. אך אני יודע בודאי שאתה היית יודע האמת שאני הלכתי ⁶⁸⁰ ממך רק בכדי להציל את הבן מלך אשר ⁶⁸¹ לקחו השונאים לשביה. בכן אני מודיע לך שהשונא מסר לי הבן מלך שאני אשגיח עליו, אך הייתי ⁶⁸² מפחד א"ע ⁶⁸³ שאפשר יבוא להשונא על המוח להמית את הבן, בלא ידיעתי ⁶⁸⁴ ואמרתי להשונא שדעתי הוא להמית את הבן מלך, כי למה לנו שהוא יחי' ומי יודע מה ילד יום ויקח הוא את המלוכה. והסכים השונא לדברי וציוה שאני אהרוג אותו ולקחתי את העבד שלי אשר הייתי יוכל לסמוך עליו מאד, ונתתי לו את הבן מלך ⁶⁸⁵ וילבש את העבד אותו ואתן הבן מלך כמו כפרי והלך מאתנו למדינה ⁶⁸⁷ אחרת, ואני

5

10

677 וקרא בהאגרת 678 והי' כתוב באיגרת כך, אדוני 679 זאת 680 עם בנך 681 נל... 682 כתיבא לנפשי 683 שלא לע... 684 ול... 685 [ובפרט שראיתי שכל האנשים אשר הלכו בהמלך בתחלה עמדו כולם להשונא] 686 להוליך אותו 687 זי

דעם שני למלך. האט ער זיך זעהר דערפרייעט, ⁴⁸⁹ און האט געזיך די חתימה פון דעם בריעף אויפגרייסן און האט גיגעבן דעם בריעף דעם סעקרעטיר זיינים ער זאל איהם הויך לעהנין. דאס תמצית פון דעם בריעף איז אזוי גיווען. אדוני מלך איך ווייס מעהאט אויף מיר גיזאגט איך בין פון דיר אנטלאפן גיווארין און בין צוגישיטאנין צו דיין שונא ווייל ער האט דיך גובר גיווען. נור דוא האסט דאס אויף מיר אודאי נישט גיגלייבט. איך בין איבר דעם צו דיין שונא גיי גאנגיין, כדי איך זאל קענין ⁴⁹⁰ דיין בן יחיד וואס ער האט איהם אין שביה אריין גינעמין ⁴⁹¹ ביאם לעבין דערהאלטן. גאטט האט מיר גיהאלפן אז דיין ברודר האט מיר דיין בן יחיד איבר גיגעבן איך זאל איהם פילוויין. אמאהל אבר איז מיר איינגיפאלן גאט ווייסט וואס קען זיך נאך טוהן. איפשר וועט איהם אמאהל איינפאלן און וועט דעם בן יחיד הרגנין בין איך צו איהם גיגאנגיין און האב איהם גיזאגט, צו וואס טויג דאס אונז מע זאל מיר דעם בן יחיד האלטן ווער ווייסט וויא / אזאך דרעהט זיך איבר ⁴⁹² איפשר וועט ער נאך אמאהל גיי וואר ווערן ווער ער איז און האט אברירה צו זיך מענשן צו באקומין, און וועט אונז מעשים טוהן, און טאקי נאך דעם פאטירס טאד קען ער קומין צו דער מלך כה ע"כ איז מיין דעה ⁴⁹³ 'מע' זאל איהם הרגנין. מיין עצה איז דיין ברודער גיי פעלין. וויא ער האט מיר פאזואליט איך זאל איהם הרגנין האב איך גינומין מיין קנעכט א זעהר עהרליכר גיטרייער מענש ⁴⁹⁴ וואס איך האב מיך גיקאנט אויף איהם פרלאזן, און האב גיהייסן ער זאל זיך ⁴⁹⁵ פויעריש אנטוהן און זאל ⁴⁹⁶ 'מיט דעם קינד' אוועק געהן אין א וואלד אריין און זאל זיך דארט באזעטצן און זאל ⁴⁹⁷ 'עס' אויסגעבין פון זיין קינד. 'און' איך האב ⁴⁹⁸ גיי

5*

10*

עמ' 60

15*

20*

489 האט 490 דעם 491 ביא כציל 492 יד אחרת מחקה דרעהט זיך איבר ורשמה מעל לשורה פיהרט זיך 493 איך 494 אין האב 495 אין דעם 496 איהם 497 היה זאל דאס קינד פון זיין קינד אויפגעבין 498 אבר

נישט גיזאגט וואס פר אזאכין דא זענין פרפאקט נור ער זאל וויסן ער טראגט דא דיא טהויערסט זאכין פון דער וועלט, און האבין איהם איאם געלד אויף הוצא' מיט געגעבן, און אזוי זעך דער שליח אוועק גיגאנגיין. ⁴⁸³ אויף דעם וועג האבין איהם עטליכי מאהל גולנים באגעגניט האט ער זיך אויס גיגעבן אז ער איז פון דעם מכשף לייט, און האט גיוויזן דיא קמיע פון דעם מכשף וויא מעהאט נור דערזעהן דיא קמיע האט מען איהם אימדם זעהר פיין צו גינמין און (מען) האט איהם גיגעבן צו עסין און צו טרינקין, און איין עלצטיר האט איהם גיגעבן א בריעף צום אנדריין עלצטין ביז ער איז בשלום גיקומין צום מלך. וויא ער איז גיקומין צום מלכס פאלאץ, האט איהם דיא וואך נישט גיוואלט אריין לאזן, און האבין גיזאגט צום מלך דארף מען קיין שום מענשן נישט לאזן נור ער מוס פריהר זאגן זיין מבוקש וואס ער דארף / איינים פון די ראטס הערין, און עס איז גיקומין איינר פון דיא שררות און האט איהם גיפרעגט וואס ער ⁴⁸⁴ דארף צום מלך. האט ער גיזאגט ער איז גישיקט צום מלך פון צווייא מענשן וואס ער קאן וויא נישט, נור ער האט דעם מלך ⁴⁸⁵ צווייא פעקליך צו איבר געבן, ⁴⁸⁶ איינס וועט ער איהם געבן דורך דעם ראטהס הער, דערנאך אבער מוס ער איהם דאס אנדרי אליין איבר געבן. ווארין ער דארף דעם מלך עפיס אויך בעל פה צו זאגן. וכן הוה דער ראטס האר איז גיקומין און האט ביאם שליח אפגינעמין דעם פעקלי מיט דיא ⁴⁸⁷ 'כתבים' און האט דעם שליח אריין גיפירט אין איין חדר פון דעם פאלאץ, ער זאל ווארטן ביז דער מלך וועט פאזואליט ער זאל פר איהם קומין. וויא דער מלך האט דיא געוועקסט ליינוואנד אראפגינעמין ⁴⁸⁸ האט ער תיכף דרקענט דאס כתב פון

עמ' 19 א

5

10

483 אויף דעם וועג האבין איהם עטליכי מאהל 484 האט 485 איי... 486 ביירי מוס ער איהם אייין איברגעבן, נור פריהר וועט ער איהם אפגעבן איין פעקלי, 487 שריפטען 488 א

לקחתי ילד אחר מת וקברתי אותו, והחזרתי הבגדים של הבן מלך להשונא והאמין לי שהרגתי את הבן מלך ואח"כ⁸⁸ דברתי עם איזה אוהבים שלי אשר הייתי יוכל לסמוך עליהם והוציאו קול שמצאו אותי ביער נהרג, והגם הדאקטער של השונא קיבל שוחד ממני ונתן גביית עדות שראה את ההרוג ושאני הי' ההרוג. והלבשתי⁸⁹ א"ע⁹⁰ במלבושים פשוטים, והלכתי לזו המדינה אשר אני כעת יושב בה וגם העבד שלי עם בן מלך בכאן וכלם סוברים שהבן מלך הוא בן של העבד אשר הוא כעת כפרי, ואני בתחלה כאשר באתי למדינה זו וראיתי שכולם גולנים עמדותי לפנים לה[ם] ונעשיתי לפנים ג"כ גולן, אך הייתי משמר א"ע שלא לג'זול ורק להראות⁹¹ בעיניהם גולן⁹² / ואמרתי איפשר אמצא במדינה איזה אנשים כשרים להתייעץ עמהם איך להציל המדינה מהגולנים אך ראיתי שמעט מאד האנשים הכשרים, וראיתי שאין לעשות

והצלתי :
לראש ה
השם של
כבר כמד
האיש א
ידענו בו
האיש ל
אח"כ ל
זאת. ויא
ישפוט ז
שלנו 705

688 לו... 689 היה והלביש 690 לבוש 691 הניר קרוע וחסרות שתי מלים 692 ואמרתי לרשום אצלי כל העשיות שלהם, כדי שכשיבוא העת שתגבור מלכותך בכל המדינות לספר לך כל המעשים אשר עשו בכדי לעשות אותם ולהסיר כל הרע מהמדינות, וגם

9

נימין⁹³ דיא קלידרליך פון דעם קינד און האב זיין מיט בליט באפלעקט און האב זיין דייך ברודר גיוויזין 'אז' איך האב דאס קינד גיהרגת. דער נאך האבין א פאר גוטי פריינד פון מיר א שם גימאכט אז זיין האבין⁹⁴ א גיהרגת קינד גיפונג אין וואלד. און א דאקטיר האט גיגעבין א באשרייבונג פון דעם קינד אקוראט אז ויין דער בן יחיד איז גיווען, און דער נאך איז דייך ברידער אוועק פון⁹⁵ 'דארט האב' איך⁹⁶ [502 מיך פרקליד און האב גימוזט מיט איהם] 'בינ' אהער 'אין' א וואלד אריין⁹⁷ 'און' מיין קנעכט האט זיך 'אויך דא' באוועצט 'אין וואלד'. איך האב אביר אקוק גיגעבין אז דא איז פרהאנדין א מכשף וואס האט אנגיפלאדזיט זעהר איאם גולנים און⁹⁸ דייך ברודר איז צוגישטאנדין צום מכשף. האב איך גיווען, אז דא איז איממגיליך איך זאל דעם בן יחיד אהיים שיקן אדער איך זאל אהיים קומין. ווארין א עהרליכר מאן קאן דא גאר נישט דורכקומין בין איך צו גישטאנדין צו דיא גולנים, און האב מיך גיהיט איך זאל ח"ו נישט ראביווין און קיינים נישט הרגנין. און האב מיר גיטראכט טאמיר וועט דר עבירשטיר העלפין איך וועל דא באקומין עהרליכי לייט און מע וועלמיר קענין עפיס א האזבארי * גיפנין מע זאל⁹⁹ דעם מכשף מיט דיא גולנים אויס-רייסין. איך האב אבר / גיווען, אז ערליכי לייט זענין שוין וועניג דא, און דאס ביסיל וואס זענין דא¹⁰⁰ באהאלטין זיך אין דיא לעכיר, ווארין עס איז גאר סכנות נפשות¹⁰¹ אפילו א ווארט צו רעדן א קעגין זיין, איברדעם האב איך

גאנגין ר
דיא צווי
זענין זיי
מער און
זיין גיה
אז 518 מ
צו יענין
מיר האו
ווייסן מי
איינים ז
פון דייך
גיגאנגין
וויא מין
האט דא
קינר ב
ער גיוו
זיין ווע
גין. דא
ענוים א
מייך מין
שטאנדין
בין איך

499 דא 500 א קינד 501 היה פון דאנדין און איך בין אויך אוועק און בין גיקומין 502 איך האב 503 ויין 504 איך 505 דא 506 בע... 507 נור

* ראה פירוש התיבה בהערה לטקסט ביידיש בעמ' 147, 196.
° אשר להערכה זו של המצב השווה לעיל, עמ' 39 ואילך.

כעת שום דבר גדול, וגמרתי בדעתי שלא לעשות כלום ורק לרשום כל העשיות של הגולנים⁹ בכדי שכשיבוא העת שתגבור מלכותך בכל המדינות כאשר מחויב להיות⁹³ אזי תראה להכרית כל⁹⁴ הגולנים⁹⁵ וראיתי⁹⁶ שכל הגולנים קבלו⁹⁷ מכשף אחד לראש עליהם ורק לפנים אומרים שיש להם מלך כי המכשף אצלם יותר ממלך (לעיין בתחלת הסיפור דברי הגולן אשר שחק מהמכשף) * ומעת אשר קיבלו המכשף עליהם התחילו לחקור בחורין ובסקיין אחר כל איש ישר וטוב והורגים אותו⁹⁸ ומחמת שאני הייתי ביניהם עשיתי כל מה שביכולתי להציל אותם אנשים בסתר, אך פעם אחד דברו להרוג איש ישר אחד ולא הי' בשעת הדיבור רק אני ועוד שני אנשים ואמר ראש הגולן לאותן שני אנשים שהם יהרגו זה האיש הישר, ואני הלכתי תיכף בלילה

693 אזי 694 הרשקני 695 זכעת 696 שהגולנים הורגים כל איש 697 עליהם 698 היה אותו

מיר אפגיקלערט, איך זאל מיך נישט וויסדיג מאכין און זאל אבווארטין ביו דער עבירשטיר וועט העלפין אז דיא צייט וועט קומין מע זאל דיא פושעים אויסרייסין. און דער ווייל האב איך מיר אלצדינג אויף גישריבין וואס פר א צרות דער מכשף און דיא גולנים טוהן דא אן דעם לאנד, כדי אז עס וועט צייט זיין זאל איך דיר דאס אלץ איבר געבין. און דאס איז דאס ספר וואס איך⁹⁹ האב גישריבין. דא וועסט זעהן אויס דיא מעשיות וואס שטעהן אויפגישריבין אז באלד וועלין זיין גאר קיין אמונה האבין אין גאטט, איצט האלטין זיין פון דיר גאר נישט נור לפנים¹⁰⁰ זאגט מען אז דא ביסט אמלך אבר דער מכשף איזט ביין זיין דער מלך, ער איז אפילו מעהר וויא א מלך ווארין זיין האלטין¹⁰¹ 'פון' איהם וויא¹⁰² 'פון' גאטט. און פון דער צייט אן, וואס מע האט דא אנ-גיהויבין צו גלייבין אין דעם מכשף זיכען זיין נאך אימדום וואו עס איז נור דא א עהרליכר מאן¹⁰³ זעהן זיין איהם צו פטרטאכטין מע טוהט איהם אן יסורים וואס¹⁰⁴ 'עס איז גאר נישט צום אויסהאלטין' ביו ער מוס צו זיין צושטעהן. און כל זמן איך בין צווישין זיין גיווען, האב איך גיטוהן וואס איך האב נור גיקענט, אזולכי מענשין פון זעהרי הענד מציל צו זיין¹⁰⁵ איינמאהל אביר בין איך מיט צוויי גולנים ביאם עלצטין גולן אין שטיב גיווען האט דער עלצטר¹⁰⁶ 'יעני צווייא' א באפעהל גיגעבין¹⁰⁷ 'זיין' זאלן איינים הרגנין¹⁰⁸ און איך בין גי-

508 שיק דיר דא 509 הייסט 510 אויף 511 אויף מחיקת המהדיר 512 ה... 513 זענין נישט ערהערט 514 נור 515 אונז 516 בע - אחרי זאלן נחמק ספר 517 און איך בין

° אולי רמז לחיבורו הגרמני של פרל 'על מהות כת החסידים'. מוטיב זה חוזר אחר-כך כמוטיב מרכזי של 'בן' גם בספרו מגלה סמירין.
• הערתו זו של פרל, שחסרה בטקסט המקביל, מתייחסת לעמ' 146. ביידיש חסרים שם דברי השחוק של המכשף.

מהמכשף [ועיניו אני בטוח על הדרך.] וביקשו היועצים שהי' יאצל המלך⁶
מהבן מלך להראות להם הקמיע, והראה להם.

וויזין. די קמיע איז גיווען אזו גישריבין⁵

בשם, לאחש שיטלא ובשם לספגשגף בקפחחשגף שיטלא מג לאשהצט לקס עשע
בעחסבפגשג אל חב תבפעף פלקטפג הא הוט בש שחפב עגשג נפצט ופחס
פבופע הא תא לגישב עדטשב אביבהכש פהא תא עבבפגשג בלשכש פגשכג אעב
עכפחו אשחק לך ויט שטוף פאחגפך תא בחפב ליט שסטפת תו טנאב יאל
5⁵ שונשהף פאל שצשהף לך עמקפט יאבע מג ימה⁵⁵⁴ גפיל עחבשה עצף עג מנפו
פעג מבבפג פלסטמל האשעב אחמאף מדמט וגשג שופך פאחטמף מתא בשגש
חפטמפך
כתבאא ולי כתבא לת ולתב יעמת נבאש ילמש אכהא כך ביד ינטך וובע רם
10⁶ הפה הר רך ות

זיאי האבין גאר נישט גיוויסט וואס דאס איז, [ווארין אונטר א מלכס יועצים
זענין בודאי אויך דא אזויני וואס קענין אויך שמות און זיאי האבין גיזעהן אז⁵⁵⁵
י'אין דער גאנציר קמיע איז גאר נישט⁵ דא קין שם] האט זיאי דער בן מלך
גיוויזין זעהט איהר ווער עס ווייסט נישט מיינט אז דאש זענין לויטר שמות,
15⁶ נור ווער עס ווייסט איז דאס נור פאפראסטי ארעקאמאנדאציע אויף פרשטעלט

554 ספס 555 היה אז דא איז קין שם דא

° בכתיב היד העברי חסר הקמיע. פענוח הקמיע ראה בנספח 1.

וועלן גיוואר וועלן אג באט וואס וואס האפן פון אכעז גוטן איז נעמן
גדש גוט רען. און ביא וואס וועלן נישט וועלן חטא האפן און וועלן
ווייט געש עוואס פערטאמן ביא גאט פון נעמן און נעמן און נע
גאט גיטא שטין און געז ווייטא איהרן גיטא גאלן באהט און פער
אחטונטן, און גאלן נחוד חוסין אויף געש שטין סאלא וועלן
גיטא שטין גוט וועלן איך אללי ווייטא ביא געזאט און ביא גוט
פערטאמן פון הייז איהרן פארטאמן און געזאט איהרן
ווארן איהר האב אי נחוד פון געש שטין, אגא סאלא איהר ווייטא
נחוד נחוד טאה נישט גיין גאלן נישט געזאט. געזאט וואס האט גיך
גיהויסטן ווייטא ביא נחוד, האט גיטא איהר געזאט גאלן גיין ווייטא
און געזאט וואס האט גיטא אי. וואס גיין ווייטא. ביא נחוד איז גיין
און גיטא חוסין
גלס, ואחש לטאל וואס אספאלטן געזאטן, פארטאמן איהרן איהר
עלש געזאטן און חב געזאטן פארטאמן הא נישט געזאטן איהרן
נעצט ופחס פערטאמן הא הא איהרן געזאטן איהרן פהא הא
געזאטן גאלט פארטאמן איהרן איהרן איהרן איהרן איהרן
הא בחפב אויט לעסטעט תו טאה וואס שוועלן פארטאמן איהרן
עווענט יאבע נחוד גיין פארטאמן געזאטן איהרן איהרן
פארטאמן האלעם אחטאן געזאטן וואס פארטאמן איהרן איהרן
חפטמפך
כתבאא ולי כתבא לת ולתב יעמת נבאש ילמש אכהא כך ביד ינטך וובע רם
וובע רך הפה הר רך ות

וראו שכל הדברים הנכתבים בהקמיע הוא לפנים כמו שמות, אך מחמת שבין היועצים הי' ג"כ אנשים שהיו יודעים כל השמות, כי מן הסתם בודאי אצל מלך גדול כזה יש יועצים שידועים כל החכמות ואפילו מעשי כישוף ויודעים בודאי כל השמות וראו אותם היועצים שאין נכתב בהקמיע שום שם באמת, רק נכתב לפנים במלאכים כתב⁵ כמו שכותבין שמות אבל באמת זאת הי' רק סימן ופקודה לכל הגזלנים להיות לעזור לזה ההולך בדרך. [ומסר גם את הספר מהשני למלך ליד הבן מלך] וישלח המלך כמה אנשים צדיקים [ויצו המלך להודיע לכל העולם שנמצא הבן מלך והבין⁷¹⁹ שהחזים בכוכבים ראו שע"י צדיק יהי' להמלך בנים אבל לא ידעו מה ראו, כי כעת רואים שזה הכפרי אשר למד עם הבן מלך זה הוא הצדיק וע"י נתגלה הבן מלך] והלך עמם הבן מלך להמדינה וכל הגזלנים עשו לו כבוד כי היו יודעים אותו שהוא הלך⁷²⁰ עם קמיע מהמכשף וסברו שאותן אנשים הוא מוליך מהמדינה שהיה שם להמכשף כי בודאי עמדו להמכשף, ועזבו / אותם היינו הגזלנים עזבו להבן מלך עם האנשים שלו לילך⁷²¹

719 [העולם שהמכשפים ראו שע"י צדיק מ...]

כתב. דיא עלצטי פון דיא גזלנים ניטצין אזאלכי זאכין. אט וועל איך איין ווייזן וואס דיא קמיע איז⁵⁵⁶. ער האט זיין גיוויזן א פרשטעלט כתב, האבין זיין תיכף גיזעהן אז דאס גאנצן וואס איבר דער קמיע איז גישריבן איז נור א פראסטי פקודה מע זאל דעם וואס טראגט דיא קמיע אימאדום גיט אויפנעהמין. 5°
און דער נאך איז אגאנציר פסוק נור דיא אותיות אנדרש ציטהיילט און אין דר קמיע איז ווידר אויף איין אנדרין פרשטעלטין אלף בית א נאהמין פון⁵⁵⁷ א גראסין עלצטין און פון א קליינערן עלצטען פר דעם גראסין עלצטין אדר מכשף האבין אלי דאס ניין יעהריגי קדחת.

דער מלך האט תיכף א באפעהל גיגעבן מע זאל דעם בן מלך [געבין זעלניר 10°
און לייט וויא פיל ער וויל] דער 'בן' מלך איז אוועק גיפאהרין מיט דיא לייט וואס מע האט איהם מיט גיגעבן און אימאדום וואו ער איז געקומין האבין איהם דיא גזלנים גרויס כבוד אנגיטוהן.⁵⁵⁸ זיין האבין דער פריהר גיוויסט אז ער איז פון דעם מכשפס לייט. ווארין זיין האבין זיין קמיע גיזעהן, האבין זיין איצט גימיינט אז דיא אלי מענשין וואס פאהרין איצט מיט איהם האט ער אין א אנדרי מדינה אנגיזעברוועט פר דעם מכשף, און בפרט קינר פון דיא מענשין האט גיטארט זאגין ווער ער איז און וואס יער⁵⁵⁹ איז. און אזו איז ער אב- גיקומין ביז אין דעם וואלד אריין וואו דיא יועצים זענען גיזעסין. און האט דארט

556 היה איוט / זעהם איהר זיין מאכט... נראה שתוך כדי כתיבה חשב פרל לפענח את הקמיע, אולם חזר בו 557 ד... 558 ווארין 559 זיין זענין

° על 'מלאכים כתב' ראה גספח 1.

* והשחה: 'כי החזיו כוכבים ראו ולא ידעו מה ראו' (מעשה במלך שגור שמד, ס' סיפורי מעשיות, דף כג ע"ט).

בכל מקום שהיו רוצים, ובאו⁷²² להמקום אשר יושב שם המכשף, וחלק את האנשים בין אותן הכפרים אשר הי' מאנשים הטובים ולבשו א"ע ג"כ כמו כפרים והבן מלך בעצמו הלך להמכשף וסיפר לו הרבה דברים מה שראה⁷²³ בהמדינה רחוקה שהי' שם, ואמר לו שהביא משם הרבה דברים יקרים ומעות הרבה, ונתן להמכשף מתנות גדולות ונתן לו עבור זה המכשף כתב שכל אנשים⁷²⁴ הסרים למשמעתו יעשו לזה הנער כבוד גדול בכל מקום בואו,⁷²⁵ וביקש⁷²⁶ הנער את המכשף שיבוא אל הגן שלו אשר קנה בהיער זה שני ימים, והבטיח לו המכשף לבוא לשם⁷²⁷ ויהי' ביום השני קודם שנעשה יום בא⁷²⁸ המכשף עם הנער היינו עם הבן מלך אשר המכשף היה סובר שהוא נער פשוט להגן אשר שם היו הדבורים, והלכו שניהם להבית אשר היה בהגן, ויבואו תיכף אחריהם השני יועצים אשר היו כבר בזה המדינה והכפרי הידוע מלמד של הבן מלך וגם הכפרי אשר דר שם הבן מלך ולקחו את המכשף ואסרו אותו

722 לתוך 723 במדינה... 724 שלום... 725 ולציית אותו 726 וזי... 727 וכא... 728 הש...

זייני לייט צישטעלט צישין דיא פויערן וואס דארט האבין גיוואנט, דעם אנדרין טאג 'מיט דיא זאריין' איז ער תיכף גיגאנגין אין וואלד אריין און האט דעם מכשף גידאנקט פר דער קמיע און האט איהם גרויסי מתנות גיגעבן און האט איהם גיבעטין ער זאל צו איהם קומין אין דער פאסיקי אריין וואס ער האט גיקופט,⁵⁶⁰ ער זאל איהם דארט עפס טוהן ער זאל אין איהר מזל האבין, און דרפר האט ער איהם ווידער צוגעזאגט א מתנה צו געבין, ווארין ער האט פון דער פרעמדיר מדינה גיבראכט איאם געלד, דער מכשף האט איהם צו גיזאגט דעם אנדרין טאג זאל ער פראטאג אהין קומין. דער וויל האט דער בן מלך אין קעליר /⁵⁶¹ גיהייסן 'אריין' געהן דיא צווייא יועצים און דעם בעלהבית, און איין אפיציר פון דיא זעלניר וואס זענין מיט איהם געקומין. [פרטאג איז דער בן מלך גיגאנגין און האט דעם מכשף גיפאהרט אין דער פאסיקי אריין] וויא דער מכשף איז⁵⁶² אין דער פאסיקי אריין גיקומין, און האט⁵⁶³ זיין שפרוך אב- גיזאגט, האט איהם דר בן מלך⁵⁶⁴ אריין גיבעטין אין שטיבל אריין. וויא ער איז אריין גיקומין, האט דר בן מלך מיט דעם שטעקין א קלאפ גיטוהן, זענין ארויס גיקומין דיא צווייא יועצים דער בעלהבית און דער אפיציר. דער אפיציר האט איהם אגילאדיני פיסטאל אקעגין הארץ גיהאלטין און האט איהם גיזאגט, דוא זאלסט דייך נישט דאוואזין א גישריאי צו געבין, ווארין איך וועל דייך תיכף שיסין און דיא איבריגע האבין גינעמין דיא קעטין וואס האבין ביא זיך גיהאט און האבין 'זיין' איהם אנגיטוהן, און האבין איהם אין קעליר אריין גיווארפין. 20°
און⁵⁶⁵ אין שטיבל א שטארקי וואך אנידר גישטעלט. אין א שעה דערנאך איז

560 ווארין ער האט פון דער פרעמדיר מדינה זעהר פיל געלט גיבראכט, דער מכשף האט איהם 561 אריין 562 אין פאר מאס אה... 563 היה אגניהאבין זיין שפרוך צו זאגן, 564 אריין (ז) מלך 565 זיין...

בכבלי ברזל, והוליכו אותו להמערה אשר הי' תחת הבית אשר היו הולכים אליה מתחת התנור ⁷²⁹ ושני כפרים אחרים העמידו במערה על המשמר, ואח"כ התאספו כל האנשים הטובים אשר היו כבר בהמדינה ואותן אשר באו עם הבן המלך להמדינה ⁷³⁰ וגם אותן יא הנערים אשר למדו ביחד עם הבן המלך והתחילו להוכיח את העם ולהראות להם איך טעו א"ע בהמכשף עד עתה ושהמכשף לא הי' יכול ⁷³¹ לעשות כלום וכל עשייתו הי' רק ע"י הגולנים ושכל האנשים שלו הם ⁷³² רק גולנים ⁷³³ ורוצחים פשוטים, והתחילו לספר כמה מעשי רשע מזה הספר אשר כתב השני למלכות, ויספרו לכל העם המעשה מהשני למלכות ⁷³⁴ ומהבן המלך וחזרו כמעט כולם בתשובה שלימה, וכתב הבן המלך כל זאת ⁷³⁵ ונכמרו רחמי המלך יותר על המדינה ושלה עוד אנשי חיל להוריע אותם מיד המעט צוררים אשר נשארו עדיין בהמדינה ובפרט מיד הזרע של המכשף כי הם

729 ו... 730 וה... 731 כי... 732 ממש 733 פשוטים 734 וכבן המלך 735 לאכיו

דער בן המלך אהין גיקומין שוין אנגיטוהן וויא א בן המלך און האט איהם גילאזט ארויף ברענגין פון דעם קעליר, און האט איהם גיזאגט, דוא זאלסט וויסין איך בין דער 'בן' מלך. דער מלך האט מיך אהער גישיקט מיט איאם זעלגיר, איך זאל דיא מדינה ראטיווין פון דייני הענד ע"כ אב דוא ווילסט בייאם לעבין בלייבין, און איך זאל דייני ⁵⁶⁸ קינדר שאניווען, זאלסט דוא אלצדינג טוהן וואס איך וועל דיר הייסין. דער מכשף איז ⁵⁶⁷ דעם בן המלך צו דיא פיס גיפאלין און האט גיזאגט איך וועל אלצדינג טוהן וואס ⁵⁶⁸ 'דוא וועסט' מיר הייסין. קודם לכל זאג(ט) דער בן המלך מוסט דוא דיר אנידר זעטצין און זאלסט מיר שרייבין צו דיא עלצטע פון דיא גולנים צו איטליכין באזונדער אז זייא זאלין צו דיר קומין, און זאלין מיט ⁵⁶⁹ 'מיר' געהן איך וועל זייא דעם וועג צו דיר ווייזן, זייא קענין מיך אז איך בין פון דייני לייט. דער מכשף האט זיך אנידר גיזעצט און האט גישריבין ⁵⁷⁰ צו איטליכין עלצטין א באזונדער בריביל, און דער בן המלך האט זיך ווידער אנגיטוהן וויא פריהר און האט אזוי איינציג ווייס דיא גרעסטע עלצטין פון דער היים ארויס באקומין און האט זייא איטליכין באזונדער אין א שטיבלי אנידר גיזעצט און זייא גילאזט קאוויין און א שמירה גישטעלט, און דערנאך האט מען אויף דער / מדינה מוכיחים ארום גישיקט, דיא פרומי וואס מע האט מיט גיבראכט און אטהייל וואס זענין גיווען 'ביז אהער באהאלטן' אין דער מדינה און דיא קינדר וואס האבין בייא דעם בעלהבית גילערנט, האבין דעם עולם מודיע גיווען אז דער בן המלך איז דא אין דער מדינה און דער מלך האט איהם מיט זעלגיר אראפ גישיקט, ער זאל דיא מדינה רייניגען, און האבין דעם עולם געוויזן מיט ראיות ברורות אז דאס וואס זייא האבין פון דעם מכשף און פון זייני לייט גילערנט איז אקעגין דעם מלכס רצון, דער ⁵⁷¹ מעהרסטע עולם

566 היה דין / מש... 567 צו דיא פיס 568 איך וועל 569 מחיקה של תיבה בלתי-קריאה 570 א 571 עולם

עשו במדינה מה ⁷³⁶ שהיו רוצים ולא הי' מי ⁷³⁷ שימחה בידם, כי כל מה שהיו עושים היו העולים (!) אומרים שזאת הוא טוב מאד וכך צריך להיות / ויתחילו האנשים ללמוד את העם את הדרך הישר כי באותו מדינה כבר שכחו את הדרך הישר ולא ידעו מה לעשות בכדי למלאות רצון המלך אך כאשר התחילו ללמד ⁷³⁸ את העם את הדרך אשר ילכו ⁷³⁹ ואת המצוה אשר יעשו ונעשה העם בכל פעם יותר טוב ונעשו בהמדינה הרבה צדיקים אמתיים באמת אך גזר הבן המלך בשם המלך ⁷⁴⁰ מחמת שמקודם קלקלו בזה השם ⁷⁴¹ וקראו למכשף בשם צדיק ⁷⁴² שלא לקרות מהיום והלאה לשום איש בשם צדיק, רק סתם איש ולא אותו שאינו ראוי להקרא בשם איש היינו אותן אשר לא יחזרו בתשובה וישארו בטמאתן הראשונה להקרא בשם כלב ויהי במשך איזה חדשים ⁷⁴³ מועטים גברה יד האנשים על הכלבים ובערו את הכלבים מן המדינה מכל וכל ולא נשאר בהמדינה אף כלב אחד, היינו אדם אשר לא הי' ראוי להקרא בשם איש רק בשם כלב, וגברה יד המלכות האמת מאד מאד וכל העולם ⁷⁴⁴ חזרו בתשובה ⁷⁴⁵ והתקינו חדרים ללמוד עם הנערים תורה ותפלה כי היו פוסקים אפילו ללמוד לבניהם תורה, ועסקו בתורה ותפלה ומעשים טובים אכ"ר בילאו"א.

736 ש... 737 שמה... 738 היה ללמוד 739 לפו... בעיני 740 שלא לקרות מהיום והלאה לשום איש בשם צדיק 741 לקרות למכשף 742 לכן 743 במקור אנשים תיקון המהדיר 744 שבו 745 ועסקו רק בתורה ותפילה ומעשים טובים אכ"ר בילאו"א

האבין אנגיהאבין תשובה צו טוהן און זענין גיווארין באמת פרום זייא האבין ערשט דיא אויגין אויפגימאכט און האבין גיזעהן וויא זייא האבין זיך ביז אהער טועה גיווען, און וויא דיא עלצטי ⁵⁷² דעם מכשפס לייט זענין גור פראסטטי געלד בארייסירט שווינדלערס, און האבין גיבעטין דעם בן המלך ער זאל שרייבין דעם מלך אז זייא האבין חרטה, און דער מלך זאל זיך איבר זייא דער בארמין. דער בן המלך האט אזוי גיטוהן און דער מלך האט נאך חיל איאם אראפ גישיקט, מען זאל דעם עולם העלפין אקעגין דיא גולנים ובפרט אקעגין דעם מכשפס קינ' דר ⁵⁷³ און עניקליך ווארין דיא האבין גיטוהן וואס זייא האבין גיוואלט. דיא האבין גאר דיא וועלט גיברענט אן א עק. דער נאך האט דער מלך גישריבין מע זאל דעם מכשף פרהערין און מעזאל איהם פרעגין וויא אזא ער האט זייני זאכין גיפיהרט. האט דער בן המלך צום הויף גירופין א גאנץ ביתדין און האט זייא ⁵⁷⁴ אנידר גילעגט אלי שטיקליך וואס ער ⁵⁷⁵ און דיא צווייא יועצים האבין פון איהם גיוויסט זייא זאלין איהם דאריבר פרעגין, דיא שאלות און זייני תשור בות זענין אזוי גיווען.

572 פון 573 ווארין 574 אנד... 575 האט פון

° כמתכונת הסיום של 'מעשה ממלך וקיסר', ס' סיפורי מעשיות, דף יג ע"ב.

746 ה ש מ ט ה ושאלו את המכשף היכן למד הכישוף ואמר שלא 747 יודע לעשות כישוף ורק הוא נולד בכפר בוואלאכיי * ושם למד איזה עשבים לרפואות מוואליך אחד, אך הוא עשה לו שם שהוא מכשף בכדי להרוויח ממון. ושאלו אותו אם לא היה יודע כישוף האך עשה שלא יהי' בנים להמלך והשיב אני לא עשיתי כלום רק שהי' ידעתי שהמלך קרוב לזקנה והי' יודע שמדרך הטבע

746 כי 747 תוקן בתוך מלה שאיננה קריאה

שאלה. ווא האסטו גילערנט כישוף

תשובה. איך ווייס גאר נישט וואס כישוף איז, איך קען אפילו קיין שמות גיט, נור איך בין גיווען ביא דער גרעניץ פון דער וואלאכיי * האב איך דארט ביא א וואליך גילערנט עטליכע קרייטיכציר וואס קומין צו גוטן צו רפואות, וויא איך 576 האב אנגיהאבן דיא רפואות צו טוהן האט מען אנגיהאבן צו זאגן איך בין א מכשף האב איך מיר מישב גיווען, איך וועל מיך טאקע דערפאר אויסגעבין / כדי איך זאל מעהר געלד פער-דיענין, און אזו האב איך 'אויס' אפאר סגולה ספרימליך גילערנט סגולות און רפואות. 577 איך האב אביר גיזעהן אז דאס אליין איז נאך נישט געניג, אזולכי 'מענשין' זענין שוין איאם גיווען און זענין נאך דא. האב איך אנגיהאבן מיך צו מישין אין גאט זאכין און האב אנ-גיהאבן נייע דרכים צו ווייזן וויא אזו גאט צו דייענין 577 און אלץ מיט סודות וואס דער פראסט עולם מיינט עס איז גאר חיות. דורך דעם האבן 578 מענשין אנגיהויבן אין מיר צו גלייבן וויא אן גאט. און 'אזו האב' איך 579 מיך און מייני קינדס קינדער פארזארגט.

שאלה. אז דוא קאנסט קיין כישוף נישט וויא אזו האסטו געמאכט אז דער מלך זאל קיין קינדער נישט האבין.

תשובה. איך האב גאר נישט גיטוהן, דער ברודר פון דעם מלך האט מיר איאם געלד גיגעבן און האט מיך גיבעטן איך זאל טוהן דער מלך זאל קיין

576 בין ניקומין איי... 577 דער 578 היה האב איך 579 האב

* והשוה: 'הרב מ' אליעזר אביו של הבעש"ט היה דר במדינת ואלאכיי סמוך לספר' (ס' שבחי הבעש"ט, עמ' לט). / 'איש אחד היה ושמו הרב רבי אליעזר עש איז גוען איין רב האט גהיישן רבי אליעזר, ער האט גיוואונט אין מדינות וואלאכיי' (ס' שבחי הבעש"ט ביידיש, דף ב ע"ב; ההוגשות הן של המהדירים). הדעה, כי לידתה וצמיחתה של החסידות במחוזות-הספר של פולין, במולדאביה-האחלי, היתה נפוצה בקרב משכילי גאליציה. רנ"ק הביע דעה כזאת פעמים מספר. והשוה: ש' דובנוב, תולדות החסידות, עמ' 441, וההערה שבאותו העמוד. ייתכן מאוד, כי בסיפורו רצה פרל לרמוז לעניין זה, ומצא לו סימוכין לכך בפסיקה מתוך ס' שבחי הבעש"ט. לעניין ספרי הסגולות השוה: שמרוק, ציון, כח, עמ' 99 והערה 29. הקמיע שבסיפורו של פרל נעשה גם הוא על-פי המקובל בספרי-סגולות אלה. וראה על כך גספח 1.

לא יהי' לו בנים לכן אמרתי 748 לאחי המלך שעשיתי כישוף והוא הי' מאמין בזה ונתן לי עבור זאת הרבה 749 מעות. ושאלו אותו 750 ובאם להמלך הי' בנים מה 751 היית אומר לאחיו, והשיב אזי הייתי ממציא לי איזה תירוץ כי הי' מאמין גדול. ושאלו אותו, ואיך לא הי' ידעת כישוף הלא נתת לו השני סמים 752 'והמלבושים', ואמר כאשר נתן לי הרבה מעות נסעתי במיוחד למכשפה אחת 753 אשר 754 אני הייתי בכפר שלה שיינקיר * ונתנה לי הסמים. והמלבושים הם על פי דרך הטבע 755 מי 'שמאמין בזה' כשלבוש במלבוש שחור יש לו

748 לו ש... 749 אנשים 750 היועץ 751 א.מ. 752 היה למכשף 753 היה אחד 754 בוואלאכיי 755 'כמו'

קינדער נישט האבין. האב איך ביא איהם דאס געלד 'צו' גינומין און האב גאר נישט גיטוהן, 580 איך האב גיוויסט דער מלך איז שוין קיין יונגרמאן נישט און האט שוין לאנג קיין קינדער נישט גיהאט, האב איך מיר גיטראכט מסתמא וועט ער שוין נישט מעהר קינדער האבין. אונ אז דער מלך העט פארט גיהאט קינדער העט איך מיר שוין א תירוץ גי-פינין. דעם מלכס ברודר איז גאר קיין מלאכה גיווען אתירוף אויסצור-זוכין ער איז אן מיר א גראסיר מאמין גיווען.

שאלה. אז דוא האסט קיין כישוף גיקענט וויא אזו האסט דוא איהם דיא צווייא מאסצין גיגעבן.

תשובה. אז איך בין גיווען 581 [א שענקיר אין א דארף איז דארט גיווען 582] א וואלאכטי א אלטי מכשפה * האט זיא מיר גיזאגט זיא האט אווני צווייא מאסצין, וויא איך האב מיך דר קענט מיט דעם מלכס ברודיר 583 האב איך גיזעהן אז ביא איהם וועל איך באקומין פר זיא א סך געלד האב איך 'בייא' איהר דיא מאסצין גיקויפט און דעם מלכס ברודיר פרקויפט.

שאלה. ווא האסטו דוא מלבושים גענעמין.

תשובה. דיא מלבושים האבין גאר קיין סגולה אן זיך נישט, והא ראי לאז איינר זיא אנטוהן וואס גלייבט אין זיא נישט, פועלין זיא גאר נישט, דיא זאך איז גאר אפשוט אז מיגעהט אנגיטוהן אין אזו א 584 מלבוש וויא אלי מענשין / האלט מען זיך גלייך וויא אלי מענשין. אז מע טוהט זיך אבר אן א אנדר מלבוש ווייל מען האלט זיך פר 585 עפיס אנדרס וויא אנדרי מענשין, ווערט מען דורך דעם קלייד א בעל גאווה, און עס דאכט זיך דעם מענשין אז 'טאקי' נור ער איז דא אויף דער

580 נור 581 אמאהל ביא 582 א אלטי מכ... 583 בין איך 584 קלייד 585 א אנדר...

* הדברים מבוססים על המסופר בס' שבחי הבעש"ט. המקבילות הובאו לעיל, בהערה שבועמדים 168—169.

פנים כבן מלך ומי שלובש א"ע במלבושי לבן⁵⁶ ומאמין בזה נראה לו שמותר לו לעשות מה שהוא רוצה ועי"ז נעשה גולן. ושאלו אותו על הטבעת ואמר להם הלא אמרתי לו שכאשר יהי בצרה גדולה אזי ישלח עם הטבעת ולכן אמרתי כאשר יהי בצרה גדולה באמת אזי אין אני מתירא ממנו וכאשר לא יהי בצרה גדולה אם אוכל להושיע לו⁵⁷ ע"י המצאה אהי לו לעזר ובאם לאו אני אומר [שרק בצרה גדולה יוכל לשלוח עם הטבעת] /

756 נראה לו 757 אזי

וועלט. דעם מלכס ברודר האט גרויס אמונה גיהאט אן מיר, איך האב איהם גיזאגט אז⁵⁸ דאס מלבוש האט יאן זיך א גראסי סגולה, האט זיך איהם טאקי אזו גידאכט, ווארין ער איז באזעך גרעסיר גיווארין⁵⁸⁷ האט זיך איהם גידאכט ער דארף גולן ראביווין און טוהן וואס ער ווילל.

5° שאלה נאך וואס האסטו איהם דאס פינגריל גיגעבין

תשובה. איך האב איהם גיזאגט, אז ער וועט זיין אין זעהר א גרויסי צרה זאל ער שיקין א מענשין מיט דעם פינגערל אין וואלד אריין [אויף דעם⁵⁸⁸ און דעם ארט גאנץ פריה] און זאל מיין נאמין רופין. איך האב⁵⁸⁹ מיר גיטראכט, ממה נפשך וועל איך איהם קענין העלפין דורך א המצאה, וועל איך אויף דעם רופן קומין צו דעם מענשין, ווארין איך בין אלי טאג אין דער פריה 'בלאז' אהער גיקומין און וועל איהם העלפין⁵⁹⁰ אדער [אז איך וועל איהם נישט קענין העלפין]⁵⁹¹ וועל יא איך איהם זאגין ער קאן דורך דעם פינגערל פון מיר⁵⁹² נור אין א גראסיר נאטה אזו וויא איך האב איהם גיזאגט געהאלפן ווערין. וועט יער אבר טאקי אין דר אמת אין א גראסיר צרה זיין און איך וועל איהם נישט קענין העלפין וועל איך מיד פר דעם מענש גאר נישט ווייזן, וואס⁵⁹³ יטויג ער מיר דעצנמאהל אז ער וועט זיין אין א גראסי צרה. איי ער וועט זיך איפשר ארויס העלפין אויס דער צרה וועל איך איהם דערנאך אויך קענין עפס א תירוץ זאגין. פר אזוינים וואס איז אין אזולכי זאכין א מאמין איז א תירוץ גאר קיין מלאכה נישט.

20° שאלה. פר וואס האבין דיא מכשפים גיזאגט, אז דער מכשף וואס⁵⁹⁴ האט דעם מלך כישוף גיטוהן קאן איהם העלפין

תשובה. איך האב אייך שוין גיזאגט אז איך האב / א אלטי וואלאכטי גיקאנט א גרויסי מכשפה, וויא דער מלך האט צום הויף גירופן אלי מכשפים איז זיך אויך אהין גיגאנגין האב איך איהר עפס גישענקט זיך⁵⁹⁶ זאל

586 היה אז דיא פאר מלבושים האבין א גראסי סגולה אין זיך 587 אזו ער 588 אר... 589 ניוויס 590 אלט 591 איך 592 אין 593 היה וואס פרעג איך דענצנמאהל נאך איהם 594 קא... 595 אז איך בין ניוויס א שטנקיר אין א דארף אין דער וואלאכטי האב איך דארט 596 במקור זיך

דאס דארט זאגין. [און האב איהר מיט גיגעבין געלד אז זיך וועט דארפן⁵⁹⁷ יצו געבין דיא איבריגי כישוף מאכירס] כדי⁵⁹⁸ יאז דעם מלכס ברודיר וועט דאס גיוואר ווערין וועט ער מיר נאך מעהר געלד געבין. און חוץ דעם געלד איז ביא איהר זעהר אנגילעגט גיווען אז זיך האט גיוואר גיווארין פון דעם כישוף פון דעם מלכס ברודיר. וויא זיך איז אהין גיקומין צווישן דיא כישוף מאכירס, האט זיך זיך דאס דערצעהלט, האבין⁵⁹⁹ דיא כישוף מאכירס זיך אן דעם אנגילעגט און האבין גאר קיין כישוף נישט גיטוהן און איבר דעם האט דיא אלטי⁶⁰⁰ יאזיך גיזאגט אז דער מכשף אדער דער אמת צדיק קען דעם מלך העלפין כדי מע זאל קומין צו מיר, און דערפאר האט זיך דיא איבריגי 'מכשפים' אויך עפס גיגעבין האבין זיך אלי אזו גיזאגט.

וויא מע האט דעם בן מלך דיא גאנצי שאלות ותשובות איבר גיגעבין האט ער גיהייסן מע זאל דיא גאנצי באשרייבונג דערפין אפדריקען. און מע זאל זיך אין גאנצין לאנד פובליצירן. און מחמת דעם⁶⁰¹ וואס מע האט דעם נאמין צדיק אזו מבזה גימאכט האט ער א באפעהל גיגעבין אז מיום ההוא והלאה טוהר מען קיינים נישט רופן צדיק. נור א פרומיר עהרליכר מענש זאל הייסן מענש. און⁶⁰² דאס ביסיל וואס האבין קיין תשובה נישט גיטוהן און⁶⁰³ זענין גיבליבן ביא זייערי פריהרידיקי הולטייסקי זאכין⁶⁰⁴ זאל מען רופן הונד. אין א קורציר צייט האבין דיא מענשין דיא הונד גובר גיווען און האבין זיך גאר אויס דער מדינה גיפטורט (!) און עס איז אין דער מדינה קיין איינציגיר הונד נישט גיבליבן דאס הייסט קיין איינציגיר וואס זאל נישט ווערט גיוועזן זיין ער זאל הייסן מענש.⁶⁰⁵ דער מלך האט גרויס הנאה דערפון גיהאט און האט גיהייסן בתי מדרשים און חדרים בויען מען זאל אנהעבן מיט דיא קינדר צו לערנין, ווארין דורך דיא גולנים האט אין דער מדינה דאס לערנין שוין גיהאט אויפגיהערט דער עולם האט אנגיהאבן ווידר צו לערנין און מעשים טובים צו טוהן אזו וויא גאט ווילל. מע האט אנגיהויבן רבנים אויפצונעמן, און זיך אזו נוהג צו זיין וויא [זעהרי אבות האבין זיך נוהג גיווען און דורך דעם האבין זיך ביא דער וועלט און ביאם מלך נושא חן גיווען]

597 פיר 598 פאמיר וועט 599 מחיקה שאינגה קריאה 600 דאס 601 האט ע... 602 דיא 603 האבין... 604 הא... 605 דאס

° מ' לפין תרגם במשלי באופן עקיב 'צדיק'—'ערליכער'; 'חסיד'—'פרומער'. אצלו ואצל פרל, שהלך כנראה בעקבותיו, ברור הרצון לסלק את ההגדרות המקובלות שהוצאו — בעיני המשכילים — ממשמעותן האמיתית. והשוחה: ח' שמרוק, 'ועגן' עטלעכע פרינציפן פון מעגל לעפינס משלי-איבערזעצונג, יידישע שפראך, כד (1964), עמ' 33—52. והשוחה שם גם על 'רשע'—'הולטי'.